

352 (420)

Безбедности Мин. Београд

Локална Управа у Енглеској

ОД ДОБР. ВЛ. МАТКОВИЋА
шефа јавне безбедности Управе гр. Београда

ИЗДАЊЕ
Министарства Припреме за Уставотворну Скупштину

1920

БЕОГРАД

Тискарница „ИНДУСТРИЈА“ Краља Петра ул . 92.

ЦЕНА: Динара 7.—

VI-86.

у нови инвентар бр. ~~1371 (1)~~
1942 год.
Београд

Локална Управа у Енглеској

ОД ДОБР. ВЛ. МАТКОВИЋА
шефа јавне безбедности Управе гр. Београда

ИЗДАЊЕ
Министарства Припреме за Уставотворну Скупштину

33214

БЕОГРАД
Штампарија „ИНДУСТРИЈА“ Краља Петра ул . 92.

ПРЕДГОВОР.

Неоспорно је да је Енглеска, ако не сада, а оно до пре светског рата, била за нас Србе, са малобројним изузецима „terra incognita“. Вероватно је, да је овоме био један од главних узрока тај, што је код нас Срба љубав према отаџбини толико развијена, да смо се ретко кад одваживали на већа удаљавања од ње. Тиме се само може објаснити, што су сви наши студенти, који су ишли на страну ради студија, одлазили махом у Аустрију, Немачку, а најдаље у Француску. О Енглеској све што смо знали, сазнавали смо посредним путем, а то „све“ било је и сувише мало, те је се недостатак познавања ове практичне земље код нас јако осећао.

Вероватно је и то, да смо се устручавали од упознавања Енглеске на лицу места и стога, што је енглески језик, готово код свих нас, неправедно сматран за несавладљив.

Енглези се пак никад нису паштили да своје благо сервирају странцима на њиховим језицима, придржавајући се у томе свог назора, да: „Ко хоће са нама да има посла, нека научи наш језик.“ За потврду овога нека ми се дозволи да наведем један догађај, чији сам очевидац био: У једном суду испитиван је један руски Јеврејин, који је већ неколико година живео у Енглеској. Када је овај, не знајући довољно енглески језик, замолио да му се да тумач, судија му је у строгом тону казао, да они не желе да виде у својој земљи ниједног странца, који не нађе за потребно, да након шест месеци по своме доласку научи енглески језик.

У нашим најтежим часовима, за време нашег изгнанства, наши државници нису пропустили да припремају материјал, који ће бити користан приликом постављања темеља нашој ослобођеној и уједињеној отаџбини, у чији се васкрс ни тренутка није сумњало. Поред осталог, у овоме циљу послата су лица у све западне културне земље, од којих је свако имало за задатак, да

проучи извесне установе и уређења у дотичној земљи. Тако је и мени поверен један овакав задатак. У другој половини 1918 г. добио сам наређење од Г Министра Унутрашњих Дела, да се из Париза кренем за Енглеску и да тамо у року од године дана проучим: самоуправне и управне власти, уређење полиције и закон о штампи. Са каквим сам успехом извршио поверени ми задатак, на мојима претпостављенима је да цене, а ако сам мојим радом био у стању да оправдам њихово поверење, сматраћу се сретним. Све што могу рећи то је, да сам се ревносно старао да задатак што боље испуним, ма да је се у томе имало да сагледа доста тешкоћа, нарочито с тога, што је моја мисија пала у најкритичнијој фази рата, када су се странцима, у интер-су безбедности земље, тешко отварала врата разних надлештава. Ипак сам у овоме успео, благодарећи помоћи нашег тадањег представника у Лондону и личним везама које сам тамо имао и засновао.

Реферат о локалној управи, који је у овој књижици оштампан, неоспорно ће имати доста својих недостатака. Прво с тога, што је то заиста био само реферат из прве половине 1919 г., који није био намењен за штампу, већ само упућен Министарству Унутрашњих Дела, те се на његову стилистику није обраћала пажња, а он је сада као такав, без икакве преправке и дотеривања, пуштен у штампу. У њему има и неких недостатака и стога, што за време мог бављења у Енглеској нису били завршени још неки законски пројекти, који се односе поглавито на роог law и потпуно увођење у живот измена у надлежности разних Министарстава, које су наступиле као последица укидања Министарства „Local Government Board“, у 1919 години. Даље, извештај о Local Government-у је само један од мојих извештаја, који сви скупа дају једну целину, а то ће се чешће пута видети на местима, где се указује на раније или доцније извештаје.

Па ипак, поред свих ових недостатака, верујем, да ће овај реферат корисно послужити нарочито сада, кад се има одлучити: хоћемо ли у постављању темеља нашој отаџбини узети принцип централизације (у пуном смислу) или не. У решавању око тога неоспорно је да се морамо користити туђим искуством, а пример најближи нашим приликама несумњиво даје Велика Британија.

Простор нам не дозвољава да овде набрајамо све разлоге за то, али на овом месту можемо исправити бар једно погрешно мишљење а то је: да је енглески народ (у ширем значењу) јако различан од нашег (српско-хрватско-словеначког) и наших прилика. Ако се човек мало ближе упозна са Уједињеном Краљевином видеће, да се ова три народа (не племена) т. ј. Енглези, Уелтани и Скотланђани далеко више разликују између себе но што је то код нас случај (јер је код њих не само култура, већ и језик, па чак и раса различита), па је ипак њихов систем local government-а довео дотле, да њиховом јединству, данас мора сваки завидети. Што се тиче прилика у којима они живе, оне се сада заиста јако разликују од наших, али ако погледамо прилике које су тамо биле у добу њиховог уједињења, видећемо да су биле много неповољније од наших садањих. Па кад је код њих и поред тога постигнут овакав резултат, не може човек да види за што не би и код нас, у толико пре, што ми сада живимо у добу које неминовно изискује извесан степен децентрализације, — противу чијег преимућства у осталом нико нема шта да каже.

Најзад нека ми је допуштено да овде изјавим моју најдубљу благодарност мојим претпостављенима, који ми омогућише да упознам уређење ове лепе земље — Енглеске и да користећи свом личном знању, покушам користити и мојој отаџбини.

Исти такву захвалност дугујем и г. Др. Л. Марковићу, Министру Припреме за Уставотворну Скупштину, који је сматрао за вредно да овај мој реферат публикује.

Децембра 1920 год.
у Београду.

Добрица В. Машковић.

Borough (Боро)

Borough-ом се назива варош, која има самоуправу.

Кратак историски развитак boroughs-а.

У старом енглеском језику „burh“ или „byrig“ значило је утврђено место, које је служило за склониште и одбрану једног племена у случају рата.

Када утврђења римских колонија у Енглеској пређоше у руке англо-саксонских завојевача, ови су та утврђења употребљавали за заштиту и одбрану појединих племена. Тако римски Durovernum, као тврђава за племе у источ. Кенту (burh of the men of Kent) постала је Cant-wara-byrig — сада Canterbury. Римска тврђава у зап. Кенту звала је се Durobrivae, доцније назвата Hrofes-ceaster; сада Rochester и т. д.

Ова утврђења била су седишта поглавица политичких и црквених. Доцније под данском инвазијом burghs-и се деле : 1. на утврђења и 2. на политичке центре — the royal vills. Владалац је у сваком burghs-у имао свог чиновника, који је прикупљао краљеве приходе и био њему лично одговоран.

У X. столећу ове вароши добијају неку врсту суда од својих слободних грађана, који је се према закону од 960. год. имао да састаје три пута годишње и у овоме је први зачетак town council-а (варошки савет).

Доцније постаје друга врста boroughs-а, који су се подизали у близини замкова а на имању лордова, да би имали њихову протекцију, и права лордова над овима била су много већа од краљевих. Но ови ускоро почињу да умањују власт лордова у своју корист.

Са развијањем и богаћењем boroughs-а, њихово становништво почиње тежити за самоуправом и немогући је другачије добити, почињу куповати од краљева разне привилегије. Тако Лондон за владе Richard-а I. добија Mayor-а. Winchester га добија 1208. г., а по том и многе друге вароши. Једна од најважнијих повластица била је, да грађани boroughs-а бирају чиновнике који прикупља

љају краљеве приходе, јер док их је Краљ постављао, они су штитили само његове интересе и своје сопствене, старајући се, да што веће приходе истерају.

По некад су ове привилегије укидане, као што је био случај са Charles-ом II. и општинским часништвом Лондона. Када је се ово часништво показало једном приликом отворено непријатељски према Круни, Charles II. је једним „quo warranto“ укинуо Лондону све повластице, чак и савет варошки, али их је доцније James II., због незадовољства у народу, које је све више узимало маха, прокламацијом од 17. октобра 1688. г. све повратио.

Но доцније по добијеним повластицама почиње тиранија ових „народних изабраника“. Тако у Ipswich-у, на пример, у 1833. г. слободних грађана-гласача (freemen) било је само $\frac{1}{10}$ од целокупног броја становништва. У Buckingham-у Mayor је примао и трошио све варошке приходе не дајући о томе никоме никаква рачуна. Оваквих примера је пуно у том добу.

Због оваквих страшних злоупотреба и незадовољства у маси, у 1833. г. одређена је једна комисија, да извиди администрацију муниципалних корпорација и као последица овог извиђања, донет је „the Municipal Corporation Act“ од 1835. г., којим је дат основ садањој муниципалној организацији. Овај акт је доцније замењен са „the Municipal Corporation Act“-ом од 1832. год.

Немогуће је овом приликом изнети веома интересно развијање самоуправе boroughs-а, чије је познавање врло корисно. Овом приликом дотаћићу се само последњег момента муниципалне револуције (како је то названо у Енглеској), пред доношење закона „the Municipal Corpog. Act“ од 1835 г.

Lord Melbourne 1835. г., на основу рапорта спремљеног му од Blackburne-а и Parkes-а, изнесе пред Парламенат „The Whig Bill“, који је имао да уништи постојеће муниципалне корпорације и да да основ садањој самоуправи. Дискредитовање муниципалних корпорација осигурало је врло лак пријем Bill-а од стране Доњег Дома. Али у Дому Лордова, лорд Lyndhurst, као Lord Chancellor Торијеваца, са највећом огорченошћу да се на посао да се Bill одбије, тако, да су Виговци одбијање сматрали као неминовно и договарали се, какво држање по томе да заузму. Премијер (Lord Melbourne) помаган Lansdowne-ом, Holland-ом и ex-Chancellor-ом Brougham-ом, храбро је бранио Bill, ма да је често бивао, у поједи-

ностима Bill-а, тучен. Због овакве борбе у Парламенту, у народу је се осетило јако врење, које је тежило унижавању лордова.

Овакво држање лордова сасвим је појмљиво, јер су муниципалне корпорације биле у рукама привилегисаних класа и са њиховим уништавањем били би јако погођени они сами.

Најзад после огорчене борбе од три месеца између Горњег и Доњег Дома, Bill је примљен са јаким изменама, које је Горњи Дом тражио.

The Municipal Corporation Act од 1835. г.

Ма колико недостатака да је имао донети закон, ипак је њиме извршена муниципална револуција. Мале олигархије, које су тако дуго господариле над својим суграђанима, биле су потпуно уништене. Прве недеље децембра 1835. г. сва мушка лица, порез плаћајућа, без какве разлике у погледу политике, религије или богатства, слободно су изабрала своје варошке савете (town councils-e), који су почели управљати boroughs-има. Неограничена радост, која је у тим данима обузела становништво boroughs-а, може се поредити само са оном ослобођених робова. У Liskeard-у на пример, наведено је у анализима: „Екстравагантна радост грађанства манифестовала је се у многим дивљим и екстравагантним актима. Закон је ношен око вароши са литијом. Из једног старог топа пуцало је се дан за даном. Бакљаде сваке ноћи носиле су се по улицама“.

И ако не потпуно, стара олигархија Торијеваца била је побеђена. Лордови су нарочито инсистирали, на основу мишљења John Stuart Mill-а, да се правосудје потпуно одвоји од муниципалних власти, како не би било под локалним или изборним утицајем, што је и учињено.

Овај закон доцније је замењен са :

The Municipal Corporation Act-ом од 1882. г.

Овим законом укинути су сви дотадањи разни закони, који су се односили на муниципалне корпорације. Овај закон важи само за Енглеску и Уелс (без Ирске и Скотске).

Сада ћу изнети неке најважније одредбе овог закона, са којима ћемо се доцније чешће сретати.

1. Саветш (Council).

Муниципална корпорација једног borough-а састојаће се од: Mayor-а, Aldermen-а, саветника (councillors) и грађана. Муниципална корпорација једног borough-а дејствоваће преко савета borough-а, а савет ће имати све моћи дате корпорацији овим законом, или којим другим. Саветници ће бити погодна лица изабрана од грађана. Њихова дужност трајаће три године. Aldermen-и биће погодне личности изабране од савета. Њихов број биће раван $\frac{1}{2}$ броја саветника. Ако је саветник изабран за alderman-а и он се прими избора, његово се саветничко место упражњује. Дужност aldermen-а траје шест година, од којих се једна половина смењује сваке три године, а њихова се места попуњују избором. Mayor ће бити погодна личност изабрана од савета између aldermen-а или саветника, или лица, која имају квалификације да то буду. Alderman, који се смењује по истеку његових шест година службе, има право да буде изабран за Mayor-а. Дужност Mayor-а траје једну годину, али је врши док његов сукцесор не ступи на њу. Он може имати плату, коју му савет буде одредио. Он одређује једног alderman-а или саветника као свог deputy-Mayor-а, који га заступа за време болести или осуства. Избор овога мора доставити савету писменим путем. Deputy-Mayor, за време заступања Mayor-а, има иста права као и Mayor, осим што не може председавати саветом док га за то савет специјално за сваку седницу не изабере, и не може, осим ако је већ изабран за судију, вршити дужност судије (коју Mayor има ex officio).

2. Чиновници савета

Савет поставља pogodно лице (обично правника), које не сме бити члан савета, за town clerk-а (главни секретар). Дужност му траје по вољи савета. У случају упражњавања места, оно се мора попунити у року од 21 дан. Савет може поставити једног deputy town clerk-а, који га заступа у случају болести или осуства. Савет поставља погодну личност за благајника, која не сме бити члан савета. Дужност му траје по вољи савета. Исто лице не сме бити town clerk и благајник. Савет има право да постави толико осталих чиновника, колико нађе за потребно. Плате им савет одређује.

3. Комитети.

Савет може од својих чланова одредити толико комитета, генералне или специјалне природе, колико нађе за потребно. Он им одређује број чланова. Но сваки акт ових комитета мора се поднети савету на одобрење. Члан савета не може гласати нити узети учешћа у дискусији у стварима, где је он директно или индиректно заинтересован (било у савету, било у комитетима).

4. Bye-laws (наредбе).

Савет може издавати такве bye-laws, какве нађе за потребно у интересу добре управе borough-ом, ради превенције или супресије дела која већ нису предвиђена неким постојећим законом и по њима може одређивати казне, које не могу бити веће од F¹ 5 (100 шилинга). За доношење ових bye-laws-а потребно је да су на седници присутни бар $\frac{2}{3}$ чланова савета. Копија ових bye-laws-а мора се послати централној власти, која има да је одобри или не одобри. Огрешења о ове наредбе кажњавају се по кратком поступку.

5. Преглед рачуна.

Мора бити три рачуноиспитача, од којих двојицу бира савет, а једнога Mayor и зове се „меров рачуноиспитач“. Изборни рачуноиспитачи морају имати квалификације за саветнике, али не могу бити ни чланови савета, ни town clerk, ни благајник. Mayor-ов рачуноиспитач мора бити члан савета.

Благајник мора подносити обрачун полугодишње. На крају сваке године он мора штампати један обрачун за ту годину.

Town clerk мора подносити извештај Local Government Board-у о приходима и расходима корпорације на крају сваке финансијске године, која се свршава 25. марта, или дана који Local Govern. Board одреди. Обрачун мора бити у таквој форми и садржини, како L. G. Board одреди. Ако town clerk ово пропусти учинити, кажњава се до F 20 у корист државне касе.

L. G. Board мора сваке године подносити Парламенту изводе из ових извештаја.

¹ F = фунта стерлинга = 20 шилинга.

6. Подела borough-a у квартове.

Ако $\frac{1}{4}$ чланова савета одобре петицију и савет то буде тражио, Круна наредбом у Приватном Савету (Privy Council) може изменити број квартова и одредити њихове границе. Министарство шаље комесара који по овоме има да поднесе план и одреди број саветника за сваки кварт. Број саветника за сваки кварт има да буде дељив са 3.

7. Непримање положаја и дисквалификације.

Свако лице изабрано за часника, а има за то квалификације, или ће се примити дужности потписујући писмену изјаву у року од пет дана од избора, или у противном подлежи новчаној казни у корист општинске касе, која не може бити већа, у случају alderman-a, саветника или рачуноиспитача, од F 5, а за Mayor-a F 100 — колико буде савет bye-law-ом одредио. Изјаву о пријему дужности потписује пред двојицом саветника или town clerk-ом. Сваки часник може поднети увек писмену оставку на свој положај, плаћајући казну предвиђену за не примање часништва. Сваки часник може бити ново изабран, осим у случају дисквалификације.

Ако је Mayor, alderman или саветник пао под стечај, или стално одсутан, (осим у случају болести) и то: ако је Mayor, више од 2 месеца, или је alderman или саветник, више од 6 месеци, постају дисквалификовани и смењују се са дужности. У овом другом случају лице подлежи новчаној казни предвиђеној за горња два случаја. На упражњена места врши се избор и изабрана се лица смењују кад истекне рок службовања њихових претходника, на чија су места изабрана.

Ако би неко лице вршило дужност на коју је изабрано, не давши прописну изјаву, или не будући квалификовано, или поставши дисквалификовано, кажњава се новчаном казном до F 50. Но у овом случају сва акта која би оно учинило у својству часника, ма без потребних квалификација, биће потпуно важећа.

8. Избор aldermen-a.

Врши се 9. новембра на „quarterly meeting“-у савета. Њихов се избор врши одмах по избору Mayor а. Alderman који се разрешује дужности, ма он био иза-

бран за Mayor-a, не може учествовати у бирању. У случају равног броја гласова, председник митинга, ма он био и alderman који се разрешује дужности, преовлађује својим гласом.

9. Избор Mayor-a.

Врши се 9. новембра. Његов избор је прва тачка дневног реда на овом митингу. Alderman који се разрешује дужности, има право гласа. Лице које буде председавало овим митингом, у случају једнаког броја гласова, има право преовлађујућег гласа, па чак и ако у другом случају не би имало право гласа.

10. Избор рачуноиспитача.

Врши се 1. марта, или дана који одреди савет по одобрењу L. G. Board-a.

11. Злоупотребе приликом избора.

Ако се докаже, да је на избору учињена злоупотреба или неправилност при гласању, са знањем и одобрењем кандидата, овај подлежи закон. одговорности и избор му је неважећи, а поред тога подлежи дисквалификацији за седам година. Он не може за ове време: 1. гласати на муниципалним изборима, нити бити у служби муниципалној; 2. не може бити члан суда, нити бити у његовој служби; 3. не може бирати нити бити биран за Парламенат; 4. ако је члан Парламента, не може више то бити; и 5. не може бити overseer или guardian of the poor.

Жалбе противу избора подносе се у року од 21 дан High Court-у in the King's Bench Division.

Ако је неки саветник изабран у два или више квартова, он мора у року од три дана да да Mayor-у или town clerk-у писмену изјаву, за који се кварт прима

12. Имање корпорације.

Муниципална корпорација може куповати земљу ради подизања потребних зграда. Савет може, са одобрењем Министарства Финансија, правити зајмове на подлози свог имања, приреза или других сигурности. Савет не може отуђити или дати као хипотеку земљу која

припада корпорацији, без одобрења Министра Финансија. Ако је учињен зајам по одобрењу Министра Финансија, овај зајам мора бити исплаћен најдаље у року од 30 година.

13. Borough Fund; Borough Rate.

Сви приходи корпорације морају ићи у borough fund. Наредба савета за исплату из овог фонда мора бити потписана од три члана савета и премапотписана од town clerk-а. Ако би се фонд показао више но довољан за подмирење свих издатака, вишак се има употребити на општу корист грађана и улепшавање borough-а.

Ако би фонд био недовољан, савет има право да разрезава на грађане, „borough-rate“ (варошки прирез). Овај се разрез врши према имовини грађана. Ради овога савет саставља листу имања својих грађана, или узима податке од „overseers“-а. Ако би неки overseer нашао да је његов parish преоптерећен приликом разрезивања borough rate, жали се „quarter sessions“-у, као првој и последњој инстанцији. Overseers-и врше прикупљање овог приреза и они су одговорни за исти, или савет одређује за то нарочита лица.

14. Правосуђе.

Ако borough нема засебан суд „court of quarter sessions“, онда судије области, на чијој је територији тај borough, врше правосуђе у њему.

a) Borough justices.

Mayor је на основу свог положаја (ex officio) судија у Borough-у, а у том својству остаје и за једну годину кад буде смењен са положаја Mayor-а. Он има право да председава свима судовима у свом borough-у. Краљ може, на молбу савета, подарити borough-у засебан суд „commission of the peace“, ако већ нема суд „quarter sessions“.

b) Stipendiary Magistrate.

На молбу савета упућену централној власти, Краљ може поставити у borough-у једног stipendiary magistrate (професионални и плаћени судија), који мора бити

адвокат са најмање 7 година праксе. Владалац га само може сменити. У случају потребе може се поставити више од једног stipend. magistrates.

c. Borough Quarter Sessions; Recorder; Clerk of the Peace.

На молбу савета Краљ у „Приватном Савету“ (Privy Council) може подарити borough-у засебан суд „of quarter sessions“. Краљ поставља и recorder-а за овај суд. Овај recorder може бити постављен за више boroughs-а. Ранг му је одмах до Mayor-овог. Он мора бити адвокат са најмање 5 година праксе. Плату му одређује савет варошки. У Лондону постављају га Lord Mayor и Aldermen-и и плаћен је £ 4000 годишње (124.000 дин.)

Recorder мора сазивати суд of quarter sessions свака три месеца или чешће, ако он нађе за потребно, или тако буде наредила централна власт. Он заседава као једини судија овог суда. У случају болести или осуства он одређује свог заступника (deputy), који мора бити адвокат са најмање пет година праксе.

Савет поставља погодну личност за clerk of the peace суда of quarter sessions (секретар суда). Овај у случају болести или осуства одређује свог заступника.

Савет borough-а, који има засебан суд of quarter sessions, мора поставити свог coroner а. Овај може одредити свог deputy, који мора бити правник. Ако borough нема засебан суд of quarter sessions, онда је coroner области истовремено и coroner borough-а (Дужности coroner-а изнете су у ранијем извештају о полицији).

d) Borough Juries.

Сваки грађанин borough-а који има засебан суд of quarter sessions може бити биран за jury-а.

15. Повеље.

На молбу становника једне вароши, Краљ може, по повољном мишљењу Privy Council-а, огласити је за borough. Таква се молба упућује комитету of the Lords of His Majesty, s Privy Council. У повељи се одређује број саветника за целу варош, број квартова, (ако их има) и број саветника за сваки кварт. Овај комитет има претходно да прибави мишљење централних власти.

16. Седнице савета.

Савет има да одржи четири „quarterly meetings“ годишње, ради решавања општих послова. Прва оваква седница има се одржати 9. новембра, а на њој се одређују дани идућих седница. Но поред овога Мајор може у свако доба сазвати седницу савета.

Ако би Мајор одбио да на писмени захтев петорице саветника сазове митинг, ови га могу сами сазвати по истеку седам дана од поднетог захтева. Најмање три пуна дана пред митинг, објава, са назначењем дана и места митинга, потписана од Мајор-а или саветника који га сазивају, мора бити истакнута пред општ. зградом. Ако митинг сазивају чланови савета, у објави се мора означити циљ сазивању.

На три пуна дана пред митинг морају се послати писмени позиви члановима савета (ако је преко поште онда препорученим писмом), потписани од стране town clerk-а, у којима се морају означити послови који се имају свршити на митингу. Никакви други послови на митингу не смеју се решавати, осим оних, који су у позиву означени — изузимајући quarterly meeting.

На сваком митингу савета Мајор, ако је присутан, председава. Ако је отсутан, онда deputy Мајор — ако га присутни чланови савета за то изаберу. Ако су и Мајор и deputy Мајор отсутни, или deputy Мајор, будући присутан, није изабран, онда председава alderman, или у осутству aldermen-а саветник, кога присутни чланови савета изаберу.

Сва питања на митингу одлучују се већином гласајућих чланова с тим, да број присутних чланова савета није мањи од $\frac{1}{2}$ целокупног броја чланова савета.

У случају једнаког броја гласова, председник митинга има два гласа. Записник седнице мора се водити.

Придржавајући се ових одредаба, савет може издавати уредбе (standing orders), о регулисању рада на митинзима и може их по вољи мењати, кад за то гласају бар $\frac{1}{2}$ целокупног броја саветника.

Доцније у The Local Government Act-у од 1888. г. којим су образоване области, дистрикти и париши, унете су неке одредбе које се тичу boroughs-а.

Тако у другом делу овог закона, чл. 31—39. говоре између осталог: Boroughs-и, који су на дан 1 јуна 1888. г. имали најмање 50.000 становника, или су били већ огла-

шени за област (county), имају се сматрати као county boroughs-и. Ако неки county borough нема засебан суд од quarter sessions и coroner-а, он мора сносити трошкове за ово заједно са облашћу, у чијој се територији налази. Мајор, aldermen-и и грађани сваког county borough-а, радећи преко свог савета, имају иста права и дужности као и обласни савет (county council).

Ако је један borough са засебним судом „of quarter sessions“ по цензусу од 1881. г. имао мање од 10.000 стаи., онда његов савет има да пренесе на обласни савет сва права и дужности у погледу: coroner-а, постављања хемичара за анализу хране и дрога, реформаторских и индустријских школа, заштите риба, експлозива и друмова.

Ако би Краљ опозвао своју повељу којом је дао неком county borough-у суд „of quarter sessions“ или „commission of the peace“, онда он у том погледу има да потпадне под област у чијој се територији налази.

Municipal borough i borough council.

Као што рекох, сви boroughs-и су потчињени закону од 1882. године. Ако би се нека варош доцније, по молби грађана, Краљевом повељом огласила за borough, самом том повељом она се ставља под одредбе закона од 1882. г. Повељом се такође фиксира број саветника, означују границе квартова (ако их има) и означаје број саветника за сваки квартал (ward). Такође означаје се време кад и како има закон од 1882. г. да ступи на снагу у тој вароши. Као додатак повељи издаје се један нацрт, који означаје, како ће се пренети на нови borough council права и дужности постојећих власти и у опште увечење у снагу Act-а од 1882. г. Ако би противу овог нацрта протестовала $\frac{1}{2}$ од притежавалаца имања и прирез плаћајућих лица новог borough-а, ствар се мора изнети пред Парламенат, који има да по овоме одлучи.

Управљајуће тело у borough-у је савет, изабран од грађана. Жене су могле бити биране за чланове савета чак и пре датог права гласа женама 1918. год.

Саветници (councillors), као што рекосмо, бирају се на три године и од њих се $\frac{1}{2}$ смењује сваке године. Због тога је удешено, да ако је borough подељен на квартове, сваки квартал даје по три саветника, или производ чији је множеник или множитељ 3. Дан избора

је обично 1. новембар. За избор целе вароши „returning officer“ (председник избора) је Mayor, а за избор кварта (ако их има) је један alderman за сваки кварт, кога савет буде одредио.

Изабрани саветник мора у року од пет дана, после нотирања његовог избора, дати изјаву, да ли се прима положаја, што ако не учини, или одбије да се прими, подлежи новчаној казни предвиђеној законом од 1882. г. или колику савет by-law-ом буде одредио, у граници предвиђеног максимума.

1. Приходи.

Главни приход borough фонда је од имања варошке корпорације. Ако је овај приход недовољан, што је готово увек случај, за допуну му служи приход од варошког приреза, који се може прикупљати као засебан прирез преко лица одређених за то од корпорације, или преко overseers-а заједно са „сиротињским прирезом.“ Поред овог месне власти имају и ове финансијске изворе: зајмови, помоћи од централних власти и муниципална предузећа.

За сваки зајам потребно је одобрење централне власти. Само у овом погледу и у погледу наставе у школама, муниципални савети зависни су од централних власти. Од овог правила чине изузетак само Metropolitan boroughs — и Лондона, који могу узимати зајмове са одобрењем county council-а Лондона, а чија одлука подлежи апелу на Loc I Government Board.

Помоћи (grants) од централних власти имају за циљ: 1. Да окураже локалне власти за предузећа, која су у општем интересу; 2. Да помажу у издацима локалне власти нарочито оним, око отварања и издржавања школа и 3. Да помогну локалним властима плаћати чиновнике, делом да окураже локалне власти да поставе већи број ових (нарочито санитетске као: Health Visitors и Sanitary Inspectors), делом да ослободе чиновништво од апсолутне зависности од локал. власти (као што су the Medical Officers of Health). Поред овога држава им уступа приход од „whiskey money“ (таксе на алкохол. пића), помаже при издржавању полиције, сиротиње и разних издатака око народног здравља.

Локалне власти имају приход и од својих предузећа. Но има их и таквих, која не смеју имати за циљ приход (као водовод и др)

Сви финансијски послови локал. власти подлеже прегледу од стране L. G. Board-а (L. G. B. је нарочито Министарство, о коме ће бити речи доцније.)

Borough treasurer (благајник) мора састављати рачуне о приходима и расходима свако пола године и да их подноси са потребним документима варошким рачуноиспитачима на преглед. Ових има тројица. Два се бирају од стране савета, од којих један мора имати за саветнички положај квалификације, а други (по потреби и више) је обично професионални рачуноиспитач. Трећег поставља Mayor и то је „меров рачуноиспитач“, који мора бити саветник. Они врше преглед рачуна, али немају моћи да одбију који издатак и према томе њихов је преглед без икаква ефекта. Једини пут којим се може довести у питање валидитет једног издатка borough савета, јесте, жалба упућена суду „The King's bench division of the High Court of Justice“ и овзј такав издатак може потпуно или делимично огласити за неважећи, или га одобрити.

Видећемо доцније да се у овоме области разликују од boroughs-а.

2. By-laws.

a) Суверена законодавна тела у Енглеској.

У Енглеској нема писаног устава и Парламенат је увек „законодавна и уставотворна скупштина“ — као што га је назвао Tocqueville. Као „законодаван“, Парламенат може давати законе, а као „уставотворан“, може давати законе који мењају базу конституције. Tocqueville мисли да је ово могуће због тога, што Енглеска нема писаног устава („L' Angleterre n'ayant point de constitution écrite, qui peut dire qu'on change sa constitution?“), док енглески правници кажу, да Енглеска нема писаног устава с тога, што се он може увек мењати по вољи Парламента. Три карактерне црте парламентарног суверенитета у Енглеској јесу: I Моћ да мења законе, био фундаментални или не, са истом слободом. II Осуство сваке легалне разлике између конституционалног и других закона. III Не постојање никакве власти у земљи која би имала право да поништи један акт Парламента, или да га огласи за неважећи или против уставним. Због овога Bryce назива енглеску уставност „гипком“.

b) Карактеристика несuverених законодавних тела:

I Постојање закона који имају утицаја на њихову законодавну моћ, којима се она морају повинovati и не могу их изменити. II Јака разлика између ових закона и основних закона, и III постојање извесних лица која имају право да их огласе важећим или неважећим.

Под несuverеним законодавним телима (by-law making body) подразумевају се: county councils-и, town councils-и, school-boards и железничке компаније. Сва су ова тела „Subordinate law-making Bodies“. На пример by-laws железничких компанија су важећа за лица која се о њих огреше, но судови имају право да огласе такве законе за неважеће. (Ако у акту Парламента, којим је дата концесија том друштву, није на пр. дато и право за доношење ових закона, или ако су у противности са неким основним законом). У ову врсту тела спадају и законодавна тела — Парламенти — енглеских колонија, који се називају законодавним, али у ствари нису и суверена тела.

На основу закона од 1882. год. borough савети поседују најважнију моћ — право доношења ових закона (by-laws), ради доброг управљања borough-ом. Ових закона има две врсте. Једни не могу ући у снагу до после 40 дана пошто је њихова копија послата централној власти и за време од ових 40 дана владалац у Privy Council-у може одобрити или не одобрити цео или један део овог закона. Друга врста има да буде потврђена од L. G. Board-а. У главном, сваки by-law мора бити поднет централној власти на одобрење и мора бити у духу постојећих закона. Ако су испуњени ови услови, суд има само да примени казну у конкретном случају, предвиђену тим by-law-ом.

3. Mayor. (Mep)

Mayor је шеф муниципалне управе. The Municipal Corporation Act од 1882. г. регулише избор Mayor-а. Бира се сваке године 9. новембра, од савета, између aldermen-а или саветника, или лица која имају квалификације да то буду. Но дотадањи Mayor може бити наново изабран. Mayor одређује свог deputy-Mayor-а, између aldermen-а или саветника, који га заступа у одсуству или болести. Као што смо рекли, ако Mayor одсуствује више од два

месеца, упражњује му се место. Mayor је ex officio, за време свог председништва, и прве године после тога, један од судија у свом месту (justice of the peace). Може имати плату коју му одреди савет, но обично је ово место почасно. У неким местима даје му се извесна сума новаца на репрезентацију, из које плаћа издатке на званичне ручкове и т.д. Поред овога даје му се аутомобил, меблирани апартаменти у општин. палати, послуга и т.д.

Положај Mayor-а више је почасан, но што има какве важне административне дужности. Он председава седницама одбора и може председавати сваким судом у свом месту. Положај и моћ енглеског Mayor-а јако се разликује од његовог колеге у Америци, који се бира директно од гласача, обично за више година и који има велику административну моћ.

Енглески метод бирања Mayor-а је пореклом од француског и разликује се од других држава као: Белгије, Холандије, Данске, Шведске и Норвешке и у мањим местима у Шпанији, где се он поставља од централних власти. Његов је избор за годину дана, док у Француској за четири године, у Холандији за 6 година а у Белгији на неограничен период.

У Француској maire и његови adjoints (кметови) сачињавају неку врсту егзекутивног комитета, чија је административна моћ много већа од његовог енглеског колеге Mayor-а.

4. Alderman.

(Олдермен, раније ealderman, постало од eald [old] = стар; и man = човек).

Титула alderman је раније означавала ранг или достојанство, а у новије време даје се вршиоцу извесне дужности у муниципалним корпорацијама и county councils-има у Енглеској, Уелсу, Ирској и Сједињеним Америчким Државама.

За време Англо-Сакса гувернери провинција и други достојанственици добијали су овај назив. Тако је раније био „Aldermanus totius Angliae“, који је одговарао доцнијем положају „capitalis justiciarius Angliae“, (т. ј. шеф правосудја у Енглеској). Осим тога постојали су „Aldermannus regis“ и „Aldermannus comitatus“, чији је ранг одговарао средини између доцнијих „Earl-a“ и „Sheriff-a“, који су заседавали са владиком, судећи случајеве из општег права, док је владика био надлежан за црквено право.

Alderman-ове функције биле су различите све до доношења the Municipal Corporation Act од 1835. и 1882. г. Од тада њих бирају саветници за шест година с тим, да се једна половина од њих смењује сваке три године. Број саветника зависи од величине вароши. Једну четвртину муниципалног већа сачињавају aldermen-и, а три четвртине саветници. У областима (counties) број aldermen-а је једна трећина од броја саветника. У Лондону је њихов број једна шестина од броја саветника. Саветници их бирају између себе или лица која имају квалификације за саветнике. Сад је њихова титула чисто почасна и најглавнија им је дужност, да је сваки од њих председник избора у кварту који му је одређен и обично сваки од њих председава једним сталним комитетом.

У Сједињеним Америчким Државама они имају велику судску и законодавну моћ.

У Скотској aldermen-и не постоје.

5. *Town clerk* (таун клак).

У рудиментарном добу муниципалне корпорације није био шеф администрације, као сада, town clerk, већ chamberlain („Cofferer“, „Receiver“, Chamberreeve“ или „Treasurer“ — како су се они разно називали). Доцније са развојем администрације ствара се звање „the common clerk“ или „town clerk“ и он постаје Mayor-у оно, што је Lord Chancellor Краљу — први саветник. Раније је бивао постављан кадкад од Council-а, кадкад од Jury-а, некад Mayor-а, или биран гласањем од грађана. Вршио је некад дужност согопер-а, под-шерифа, председника изборних судова, али није бивао, као Chamberlain, и члан савета, чији је само clerk био.

Муниципална револуција од 1835. г. киди са средње-вековном организацијом и сада је он најстарији чиновник у муниципалној корпорацији (слично secrétaire général у франц. префектурама), кога поставља савет од лица правнички образованих, добро плаћен и одговоран само савету. Он је главни референт Mayor-у.

Врсте boroughs-а.

The Local Government Act од 1888. г. извршио је нову поделу boroughs-а на три класе.

I класа су „county boroughs-и“.

Извесан број boroughs-а који су 1888. г. имали популацију не испод 50.000 становника, или су већ раније

разним привилегијама били оглашени за „области“ (counties), створени су засебним областима, независно од обласних савета (county councils) и ослобођени су плаћања приреза који су раније били дужни плаћати области у чијој су територији.

У овим варошима варошки савет (borough council) има на основу the Municipal Corporation Act од 1882. г. исту власт, коју има обласни савет (county council) у областима на основу the Local Government Act-а од 1888. г. Оне су потпуно независне од области, а организација им је као и у областима. Једини однос између њих може да буде тај, да у извесним случајевима плаћају извесну контрибуцију области на чијој су територији, на пример: да плаћају трошкове око судских заседања, кад их варош нема засебно.

Никаква друга власт над саветом једног county borough-а не постоји, осим централних власти (у колико им је ова власт резервисана Municipal Corpor. Act-ом од 1882. год), Парламента и Круне.

Број оваквих boroughs-а био је 1888 год. 61, али је њихов број с времена на време повећаван.

II класа су „the larger quarter sessions boroughs“ (веће вароши са засебним судом званим „the quarter sessions“).

То су вароши које су према цензусу од 1881. г. имале преко 10.000 становника. При извршеном класирању boroughs-а, које је сада у важности, све дужности и права које је borough раније имао, а које су му биле додељиване разним законима, задржао је и даље варошки савет. Обласни савет нема никакву власт у borough-у, нити овај плаћа какве дажбине области. Једини су односи између њих у погледу: заразних болести животиња, штетних инсеката, експлозива, заштите риба, газометара, полиције, индустријских и реформаторских школа (школе за поправку неваљале деце), штета учињених приликом нереди, продаје хране, дрога и мѐра. За извесне ствари ове вароши сачињавају део области и као такве учествују у плаћању обласних дажбина. То су: главни путеви, трошкови заседања судова и издржавање умно поремећених лица.

III класа boroughs-а јесу они, који имају засебан суд of quarter sessions, али су имали према цензусу од 1881. год. популацију испод 10.000 становника.

Све овакве вароши сачињавају део области у погледу: издржавања сиротних умно поремећених лица,

индустријских и реформаторских школа, заштите риба, експлозива и наравно у свима стварима у којима и „the larger quarter sessions boroughs-и“ чине део области и према томе сносе проценат обласних дажбина.

У borough-у, било да је он један „quarter sessions borough“ или не, који је имао у 1881. г. становништво испод 10.000, све власти, које је раније имао варошки савет у својим рукама у погледу: полиције, заразних болести животиња, газометара и мѐра, прешле су на обласни савет и borough је постао de facto део области за ове ствари.

Сада ћемо се упознати са I класом boroughs-а као најважнијом, док о осталим двома имаће врло мало шта да се дода приликом излагања организације области, јер је њихово уређење исто као и county boroughs-а, осим горе наведених изузетака,

County borough.

Као пример за county borough узећемо Манчестер — City of Manchester. (City од франц. cité је почасна титула једне вароши, дата обично епископском седишту или индустријским центрима. Интересантно је да Лондон поред 27 boroughs-а има две cities, то су: City of London и City of Westminster, који сви сачињавају једну област (county). Mayor City-а има титулу Lord Mayor.)

City of Manchester (без осталих делова који са њим сачињавају технички једну целину, али су засебни boroughs-и као: Salford, Oldham и др.) има 747.618 становника на простору од 25,233 acres.

Ради избора саветника цела је варош подељена, на основу the Municipal Corporation Act од 1914. год., на 35 квартова (wards). Манчестер има 35 aldermen-а и 105 саветника. Поред овог подељен је на 25 guardians' ward са 59 guardians-а. — (О guardians-има биће излагања доцније).

Први quarterly meeting садањег савета одржан је 9. новембра 1918. г. са овим дневним редом:

1. Избор новог Lord Mayor-а.
2. Резолуција о изјави благодарности дотадањем Lord Mayor-у.
3. Пријем ранг-листе чланова савета.
4. Пријем к знању наименовања Deputy-Mayor-а и Deputies of the Lord Mayor-а за чување општин. печата, од стране Lord Mayor-а.

5. Одређивање aldermen-а за варошке квартове.

6. Усвајање Standing Orders, којим се одређују дани држања осталих quarterly meetings-а и који регулишу пословник савета.

7. Одређивање разних комитета.

8. Пријем извештаја од: the Royal Manchester Institution, the Manchester Whitwort Institute и the Victoria University of Manchester, којим они именују 7 лица за чланове „the Art Gallery Committee“-та и у истоме траже, да савет одреди осталих 14 чланова овог комитета.

9. Постављање директора манчестерског пловног канала (Ship Canal).

Ради лакшег рада савета, у свакој муниципалној организацији образују се разни стални комитети. Образовање ових комитета, као што смо видели, врши се у првој седници савета. Lord Mayor мора бити члан сваког комитета, а остали чланови су саветници и стручна лица.

I Стални комитети.

Сваки члан савета је члан два комитета, а ако жели може бити и члан три комитета, осим:

а) The Lord Mayor, који ex officio мора бити члан сваког сталног комитета.

б) The ex Lord Mayors-а, који могу бити чланови Town Hall Committee-та и још 2—3 друга стална комитета.

в) Лорд Меровог рачуноиспитача, који мора бити члан финансиског комитета и још 2—3 друга стална комитета.

Ниједан стални комитет не може имати мање од 18 нити више од 24 члана, осим: the Art Gallery Committee који се састоји од 14 чланова савета и 7 не чланова савета (стручна лица) и the Education Committee, који се састоји од 20 чланова савета и 13 не чланова савета.

Ниједан члан савета не може бити председник или потпредседник у више од једног сталног комитета, осим по специјалној одлуци савета.

Ниједан члан савета не може бити истовремено председник једног и потпредседник другог сталног комитета, осим по специјалној одлуци савета.

Председник и потпредседник сваког комитета (који морају бити чланови савета) бирају се већином присутних чланова комитета. Гласањем руководи Lord Mayor

или Deputy Mayor, или у њиховом осуству члан савета кога Lord Mayor одреди. У случају једнаког броја гласова, глас Lord Mayor-а (или његовог представника) претеже.

Ниједан сталан или специјалан комитет не може решавати без најмање три члана, који сачињавају кворум — осим ако није нарочито другачије предвиђено.

У записник седнице увек се уносе имена присутних чланова. Седнице комитета држе се бар једанпут месечно.

Town clerk је дужан да поднесе писмен извештај савету у новембарској седници о томе: колики је био број седница савета и разних комитета и под-комитета у тој години и број чланова који су узимали учешћа на тим седницама.

Стални комитети манчестерског city council-а јесу:

1. *Art Gallery Committee.* Дужност му је: куповање уметничких дела за варошке галерије, приређивање изложби, и т. п. Састоји се од: председника, п.председника, Lord Mayor-а, 3 aldermen-а, 8 саветника и 7 чланова стручних лица. Комитет се дели на више под-комитета за: куповање уметничких дела, набављање зграда итд. Редовна седница се држи последњег уторника сваког месеца.

2. *Baths and Wash-Houses Committee.* Дужност му је: подизање јавних купатила и перионица и администрирање истих. Има 20 чланова. Подељен је на три под-комитета за разне делове вароши. Редовна седница сваке друге среде у месецу.

3. *Cleansing Committee.* Дужност му је: одржавање чистоте улица, кланица, нужника, помијара и т. д. Има 20 чланова. Подељен је на неколико под-комитета за разне крајеве вароши.

4. *Education Committee.* Стара се о јавној настави. Састоји се из 20 чланова савета и 13 чланова стручних лица (директора и професора просв. завода). Под-комитети су му за: а) School of Technology (чувена технолошка школа — део оvd. универзитета. Најбоља на свету за памучну индустрију) б) Higher Education (виша настава); с) Elementary Education (нижа настава); д) Administrative (административни); е) Sites and School Buildings (школске зграде и школски намештај); ф) Finances and Audit (финансије и рачунско одељења) и г) General Purpose (општих послова). У свима овим под-комитетима Lord Mayor је члан. [Као што видимо Енглеска се у овоме јако разликује од осталих конт. држава, јер је сва настава, од универзитета до основних школа, у муници-

палним рукама. Наравно наставни план даје и врши надзор Education Board (Министарство Просвете)].

5. *Electricity Committee.* Стара се о експлоатацији електричних предузећа општине. Има пет под-комитета.

6. *Finance Committee.* Стара се о прикупљању приреза и осталих доходака, склапању рачуна и у опште свима финансијским пословима. Има 6 под-комитета.

7. *Gas Committee.* Стара се о експлоатацији гаса (за осветљавање) која је у општинским рукама. Има 6 под-комитета.

8. *General Purposes Committee.* Председник му је Lord Mayor, потпредседник Deputy Mayor, а остали су му чланови саветници. Његов је кворум 7 чланова. Задатак му је: да решава све послове који не могу чекати на седницу варошког савета. Да води рачуна о свима Актима Парламента (било јавни или локални) који би се тicali city-а. Да подноси представке Парламенту у корист таквог једног Акта или противу њега, да га потпомажу или му се ставе у опозицију — како комитет нађе за потребно. Да води рачуна о свима актима разних Министарстава, који би се тicali вароши, и да према њима заузима сходно држање. Да именује једног или више професионалних аудитора за постављање од стране савета. Да врши сва акта која су у јурисдикцији савета на основу „the Railway“ и „Canal Traffic Act“ од 1873 — 1888. г. и 1894. год. (односе се на саобраћај железницама и пловним каналима). Да врши сва акта на основу „The Local Government Act“ од 1888. и 1894. год., тичући се међа варошких. Да извршује све послове генералног карактера, који нису специјално додељени ни једном другом комитету. Под-комитети су му Parliamentary и Parliamentary Audit. Lord Mayor је члан оба ова под-комитета.

9. *Improvement and Buildings Committee.* Стара се о улепшавању вароши и подизању потребних зграда. Има 7 под-комитета, подељених према дистриктима вароши.

10. *Libraries Committee.* Има за задатак отварање јавних бесплатних библиотека, набављање књига и намештаја и у опште администрирање истих. Има 6 под-комитета, између којих је овај посао подељен. (У сваком крају вароши има по 1 библиотека. Главна библиотека поседује преко 500.000 књига).

11. *Markets Committee.* Стара се о варошким трговима и о заштити риба и заразним болестима животиња. Има 7 под-комитета.

12. *Parks and Cemeteries Committee*. Стара се о општинским парковима и гробљима. Има 16 под-комитета.

13. *Paving, sewerage and Highways Committee*. Стара се о калдрмисању, нивелисању, дренажи и у опште одржавању улица и путева. Има 8 под-комитета.

14. *Rivers Committee*. Стара се о рекама и каналима (пловним). Има 6 под-комитета.

15. *Sanitary Committee (Public Health Committee)*. Стара се у опште о народном здрављу, контролисању станова, хране и т. д. Хигијенски услови доведени су до врло високог ступња и у овом погледу Енглеска стоји на првом месту. Задатак овог комитета је огроман и он је подељен на ове под-комитете: рачунско одељење; дренажа; болнице; нездравни станови; заштита деце и породиља (међу члановима мора бити и жена); заједничке куће за становање сиротиње; заразне болести; радње; радионице; и јавни нужници. Специјални под-комитети су: за туберкулозу и вентилацију.

16. *Town Hall Committee*. Стара се о општинској палати, зградама у којима су смештени судови и полицијска одељења и осталим општинским зградама. Он има јурисдикцију над свима чиновницима и службеницима општинским, који већ не стоје непосредно под којим другим комитетом. Има пет под-комитета.

17. *Tramways Committee*. Стара се о експлоатацији трамваја који су у општинским рукама. Има 6 под-комитета.

18. *Watch Committee*. Стара се о полицији и ватрогасној бригади. Има 24 члана. Под-комитети су му: рачунско одељење; за набавку одела; за мере и петролеум; за амбуланте и апсане; за ватрогаску бригаду и позоришта; јавна кола; уличне продавце и куће које издају собе за становање.

19. *Waterworks Committee*. Стара се о експлоатацији водовода и повећавању мреже по потреби. Има 7 под-комитета.

II. Специјални комитети:

Састоје се као и стални комитети од: председника, п. председника, Lord Mayor-а, aldermen-а и саветника, а образују се по специјалној потреби.

1. *Coal Supplies Committee*. Стара се о снабдевању вароши угљем. Поред чланова савета има за чланове представнике свих железничких компанија и трговаца са угљем.

2. *Disabled Employees Committee*. Стара се о упославању радника онеспособљених у рату.

3. *Food Control Committee*. Стара се о извршавању наредба у погледу рестрикција хране.

4. *Foodstuffs Committee*. Стара се о снабдевању вароши са животним намирницама.

5. *Lighting Committee*. Стара се осветљавању улица и путева. Пет чланова су му из Electricity Committee, пет из Gas Committee, а пет из савета, који већ нису чланови ова два поменути комитета.

6. *Local Pension Committee*. Стара се о извршавању закона „the Old Age Pensions Act“ од 1908. и 1911. г., који се односе на осигурање радника и службеника.

7. *Municipal Opera House Committee*. Стара се о варошкој опери.

8. *Nomination Committee*. Дужност му је да припрема распоред чланова савета за чланове појединих комитета и предлаже кандидате за упражњена места.

9. *Officials (conditions of service) Committee*. Стара се у опште о упосленом особљу и условима службе.

10. *Standings Orders Committee*. Даје савету предлоге за разне Standings Orders (уредбе) и даје њихове нацрте.

11. *Town Planning Committee*. Стара се о планирању вароши и у њему су представљени ови комитети: Improvement and Buildings; Public Health; Tramways; Parks and Cemeteries и Paving, Sewerage and Highways.

12. *Workmen Committee*. Задатак му је да даје рпорте у погледу плате, радног времена, распуста (holidays) радника; давање накнаде и пензија онеспособљеним радницима и т. д. У овом комитету има представника готово свих сталних комитета.

III. Joint Board and Committees.

Осим напред изнете две врсте комитета, постоји још и трећа врста, то су „joint committees“. Као што сам раније у излагању врста boroughs-а казао, има ствари где су интереси једног borough-а (био он county или не) тесно везани са интересима области (county) у чијој се територији налазе. Кад кад то је последица воље појединих лица. На пример једно лице при смрти остави завештање у корист Манчестра и његове околине, или целе области Lancashire, у чијој се територији Манчестер налази. У свима дакле оваким случајевима, где су

интереси области и county borough-а нераздвојно спојени, и област и borough одређују један „joint committee“ (комбиновани комитет) од својих чланова. Оваквих комитета има разних. За сваки азил слепих или умно оболелих, које су установили и издржавају заједнички Манчестер и област Lancashire, постоји по један овакав комитет, који увек носи име дотичног азила. Исто тако за свако завештање, које је остављено у корист Манчестра и области. Даље, такви су комитети: за риболов по рекама и мору, незапослено радеништво, осигурање раденика, венеричне болести, манчестерски универзитет, инвалиде итд. Са овима комитетима сретнемо се и при излагању организације области.

Рад савета.

Овакав је дневни ред седнице савета:

- a) Lord Mayor (или лице које председава) износи ствари, које се имају решавати.
- b) Дотични комитети подносе рапорте по њима.
- c) Одлуке.

Рапорти комитета, пре но што се поднесу савету, штампају се и раздају саветницима на 48 сати пред седницу. Они се такође штампају и у месним листовима — осим случаја, кад је у општем интересу, да се не публикују пре одлуке.

Чланови савета, који имају да траже какво обавештење о раду неког комитета, морају поднети председнику писмено питање, које се износи на дискусију прве наредне седнице.

Вођење дебате.

Говорник се мора држати стриктно предмета дискусије. Кад председник за време дебате устане, говорник мора прекинути свој говор и заузети своје место. Ако дебата о неком питању траје више од два часа, председник има право да прекине дебату и да пређе на другу тачку дневног реда. Ниједан говор не може трајати дуже од 10 минута — без одобрења савета. Председник има право да опомене или укори говорника, који би употребљавао непристојне изразе, или се ма у чему огрешио о ред. Може му одузети и реч, или га удаљити са те седнице.

Ниједан члан не може говорити више од једанпут о једном предмету. Наравно да има право одговорити неком говорнику, али се мора стриктно ограничити на одговор, не уносећи нове податке. После таквог одговора питање се одмах решава.

Решавање.

Решава се већином гласова. Глас се „за“ или „против“ устајањем или бележењем гласова.

Финансијски послови.

1. Annual Estimates. (Годишњи извештај).

Сваки комитет савета мора поднети финансијском комитету, априла месеца, годишњи обрачун о својим финансијама. Финансијски комитет подноси затим укупан извештај савету у месецу мају. Према овоме савет врши разрез приреза.

2. Професионални рачунописишачи.

Један или више професионалних рачуноиспитача постављају се од савета на предлог „the General Purposes Committee-та“, за преглед свих рачуна корпорације. Они имају да по прегледу поднесу извештај савету са евентуалним примедбама. Њихови извештаји морају бити публиковани заједно са благајниковим финансијским извештајем.

Све набавке од преко F 100 морају се вршити путем јавне лицитације, осим ствари које се купују на јавним трговима. Приликом сваког набављања од страних фирми или стране робе, председник дотичног комитета мора на то скренути пажњу савету и изнети разлоге који су руководили комитет да такву набавку учини. Никакав уговор овакве врсте не може се закључити са немачким или аустријским поданицима, нити фирмом чија је $\frac{1}{2}$ капитала у рукама оваквих лица.

Сви уговарачи са корпорацијом, који имају за њу да изврше неки посао, морају се придржавати, у погледу времена, рада и надница раденика, одлука радничких синдиката у том месту, где се посао има извршити и не смеју забрањивати својим радницима да буду чланови радничких удружења. (Овај систем налазимо и у Француској). Предузимач не може дати један део, или цело предузаће, свом под-предузимачу, без одобрења савета

и под условима које савет постави. Уговори морају бити учињени писменим путем и неиспуњавање њихово, ма у ком погледу, од стране предузимача, даје право савету да раскине уговор или да га казни са сумом до 500 F.

Сваки комитет мора имати једну „реквизициону књигу“, у коју се мора унети сваки посао који има да се изврши, или материјал који има да се купи, чији трошак неће изнети више од 50 F, или чији је уговор већ одобрио савет. Извршени посао, или купљени материјал, у међувремену између седница комитета, такође се уноси у ову књигу а о томе се извештај подноси на првој наредној седници комитета.

Посао или куповина која прелази 50 F, а није већ раније уговор о томе одобрен од стране савета, мора се поднети комитету на решење.

Корпорација има једну нарочиту књигу „Estate Book“ у коју морају бити унета сва имања корпорације и њихови планови. Сва имања корпорације морају бити процењивана и вредност им означена у овој књизи сваких пет година.

Плате.

Бесплатни су положаји: Lord Mayor-a, aldermen-a и саветника. Од пре две године Lord Mayor-у се даје додатак на репрезентацију од F 2000 (62.000 дин.) годишње. Последњи Lord Mayor који је служио без овог додатка, био је Sir Charles Behrens, који ми је казао, да га је овај положај, за две године колико га је он заузимао, стао округло 200.000 шилинга.

За свако празно место, чија плата прелази F 4 и 4 шилинга (84 шил.) недељно, мора се расписати конкурс — осим ако на то место корпорација жели да постави неко лице унапређењем, или ако Education Committee (ако је упражњено неко место у његовом ресору) мисли да је боље попунити га без конкурса. Молбе се шаљу само town clerk-у а нипошто преко чланова савета.

Величина плата чиновника town clerk-овог департмана (без других) је: Town clerk има годишње F 2000; Deputy town clerk има F 1250; консултативни solicitor F 1000; први помоћник солиситоров F 500; други помоћник солиситоров F 375; General legal Assistant F 300; Committee clerk F 500; chief clerk (шеф особља) одељења за спискове гласачке F 425; chief clerk „stock and bonds office-a“ F 325; Parliamentary Assistant F 300;

contracts clerk F 250; остали разни чиновници од F 250—218

Плата Stipendiary Magistrat-a је 1500 F (46.500 д.).

Особље је, без разлике, врло добро плаћено (још кад се има на уму, да је пре рата живот у Енглеској био најјефтинији у Европи). Канцеларијско време је од 9 ч. пре до 5 ч. по појне, са одмором у подне за ручак.

У Енглеској је уобичајено давање годишњег „holiday-a“ (одмор) особљу свих професија, било оно у приватној, муниципалној или државној служби. Овај распуст варира обично од 15—30 дана.

У Oldham-у, индустријском центру Манчестра за пређу памука, све су фабрике затворене 1 месец преко лета, јер сво радништво од једанпут узима свој „holiday“ и одлази ван вароши, тако да је варош за то време потпуно пушта.

Особље.

Општина има огроман број административног особља тако, да сва канцеларијска одељења нису могла бити смештена у општинској палати, ма колико да је она огромна. (Зидање општ. палате у 1875—1877. години стало је фунта стерлинга 594.575 — 1 шил. и 9 пени-а, на земљишту од 8.648 кв. јарди, које је плаћено фунта стерлинга 266.276 — 2 шил. и 5 пени-а. Палата има 314 соба.) Број особља у општ. палати (Town Hall) је око 1250.

1. Рачуноиспитачи: 1 меров, 2 изабрана од савета и неколико професионалних (компанија).

2. Суд „of quarter sessions“: Recorder и Clerk of the peace.

3. City Courts (варошки суд): Stipendiary Magistrat, Justices' clerk (деловођа) и Deputy Justices' clerk.

4. Coroner's Court: City coroner (који је адвокат и проф. суд. медицине на манчест. универзитету) и Deputy coroner.

5. Town clerk's Departement: Town Clerk, Deputy Town Clerk, consulting solicitor, Assistant solicitor, Assistant Prosecuting Solicitor, General Legal Assistant и Parliamentary Assistant.

Овај департман има још 13 одељења:

- I. одељак (General Staff): има 6 чиновника.
- II. „ (Committee clerk's office): има 17 чиновника.
- III. „ (Stock and Bonds office): има 9 чиновника.

- IV. одељак (Conveyancing office) има 4 чиновника.
 V. " (Contracts office) има 2 чиновника.
 VI. " (Workmen's Compensation, Arbitration и. т. д. office) има 3 чиновника.
 VII. " (General Legal office) има 3 чиновника.
 VIII. " (Prosecutions office) има 2 чиновника.
 IX. " (Improvement, Buildings and Town Planning office) има 3 чиновника.
 X. " (Accounts office) има 5 чиновника.
 XI. " (Elections and Registrations office) има 3 чиновника.
 XII. " (Old Age Pensions, Distress and Unemployment office) има 4 чиновника.
 XIII. " (Tramway claims и. т. д. office) има 7 чиновника.

Поред ових сталних чиновника овај департман има још 58 привремених чиновника.

6. City Treasurer's Department (благајничко одељење): има 92 чиновника.

7. City Surveyor's Department: инжињера, цртача, надзорника, фотографа и осталог особља — свега 113.

8. City Architect's Department: архитекта, инспектора и осталих чиновника — свега 32.

9. City Art gallery 5 чиновника.

10. City organist: једно лице (доктор музике)

11. Cleansing Department: има 47 чиновника.

12. Education Committee: Director of Education, Deputy-Director, Accountant, два School Medical officer, chief Inspector of Schools, седам Inspectors of Schools, chief clerk and cashier (Elementari Education) и Superintendent of attendance.

13. Electricity Department: инжињера, под инжињера и осталих чиновника — свега 42.

14. Gas Department: има 90 чиновника.

15. Lord Mayor's Department: лични секретар и још 5 чиновника.

16. Markets Department: 57 административних лица.

17. Medical officer of Health's Department: Medical officer of Health, два Medical assistants-a, Tuberculosis Medical officer, два Assistants Tuberculosis Medical officers (сва ова лица су лекари), два Executive officers under the Midwives act (врше надзор над бабицама), Veterinary surgeon (ветер. хирург), 16 мушких и 36 женских инспектора и још 30 лица админ. особља. Овај

департман има још 2 лекара и 8 суперинтенданата у одељењу које се стара искључиво о незни деце, као и 19 административних лица у 2 месна санаторијума.

18. Paving, Severing and Highways Department: има 55 админист. лица.

19. Public Baths and Wash-Houses: има 9 административних лица.

20. Public Libraries: има 79 администр. лица.

21. Parks and cemeteries Dt: има 47 чиновника.

22. Printing, Stationery, Bookbinding и. т. д. Dt: има 21 чиновника.

23. Police Department: (о њему је у I извештају било речи).

24. Sanitary Department: Superintendant, Deputy-superintendant, city Analyst, chief clerk, chief Inspector, три Food (храна) Inspectors, четири Smoke Inspectors (фабр. димњака), два canal Boat (лађе које плове каналима) Inspectors, два Dairies and Cow Sheds Inspectors (млекарских радња и краварница), 4 Lodging House (куће које издају намештене собе) Inspectors, два Housing and Town Planning (планирање зграда) Inspectors, 41 Sanitary Inspectors, једанајест Factory and Workshops (фабрика и радионица) and Shop Hours (време отварања и затварања радњи) Inspectors и још 38 чиновника.

25. House Drainage Department: има 7 чиновника.

26. Housing Department: има 5 чиновника.

27. Town Hall Steward's Department: има 22 чиновника.

28. Tramways Department: има 22 чиновника.

29. Waterworks Department (водовод): има 48 чиновника.

30. Weights and Measures and Petroleum Licence Department (мере и петролеум): има 9 чиновника.

Осим: лекара, инжињера, правника и архитекта, сви су чиновници без икаквих квалификација, са одличном практичном спремом, почевши своју каријеру у дотичном департману као „преписачи“.

Број запослених лица од стране корпорације на дан 31. марта 1917. г.:

У ком комитету	Сталних	Привремених	Свега
Art Gallery	35	6	41
Baths and Wash-houses	155	43	198
Cleansing	1151	645	1796
Education	4364	428	4792
Electricity	819	713	1532
За пренос:	6524	1835	8359

	Пренето :	6524	1835	8359
Finance (са газометрима, контролорима и двој. инвалидама)		109	124	233
Gas (за осветљавање)		2133	354	2487
Libraries		218	46	264
Markets		92	75	167
Midwives Supervising (надзор над бабицама)		3	—	3
Parks and Cemeteries		297	160	457
Paving, Sewering and Highways		871	218	1089
Rivers		78	207	285
Sanitary		635	90	725
Town Hall		371	230	601
Tramways		1301	5776	7077
Watch		1480	25	1505
Waterworks		575	39	614
Свега :		14.687	9.179	23.866

Од овог броја упосленог особља 6.579 лица су у војсци.

Приходи варошки у 1917—18. години :

	£	шил.	пени-а
1. Приход од City Rate	1,404.500	7	9
2. " " електрике	16.570	0	0
3. " " гаса (за осветлење)	25.000	0	0
4. " " тргова	3.186	0	0
5. " " трамваја	100.000	0	0
Укупно :	£ 1.549.256	— 7 — 9	

Поред овога држава даје, као што смо рекли раније, велике суме као помоћ општини. Само за полицију ова је помоћ у 1917—18. г. изнела £ 56.170.

Издаци варошки у 1918—19. години :

Art Gallery Committee	£	8.593
Baths and Wash-houses Committee	"	52.012
Cleansing Committee	"	243.362
Education Committee	{	107.027
	{ за вишу наставу	
	{ " нижу	403.856
Electricity Committee (осветљ. улица)	"	3.000
Finance Committee	"	89.395
Ship Canal (канал, који везује Манчестер са морем)	"	9.504
Gas Committee (осветљ. улица)	"	28.828
General Purpose Committee	"	5.000
Improvement and Buildings Committee	"	112.416
Libraries Committee	"	39.393
Markets Committee (за сточну зараду)	"	750
За пренос :	£	1,103.136

	Пренето :	£ 1,103.136
Parks and Cemeteries Committee	"	96.671
Paving, Sewering and Highways Committee	"	161.126
Rivers Committee	"	179.327
Sanitary Committee (сузбијање зараза, санаторијуме и др.)	"	164.332
Town Hall Committee	"	103.451
Watch Committee	"	158.745
Special Committees	"	22.172
Свега £		1,988.960

Overseers.

Овом приликом само ћу поменути overseers-е у Манчестру, јер ћу о њима говорити опширно у једном од идућих извештаја. За сад само толико, да у Манчестру постоји Board of Overseers-а, у који осим Манчестра спадају још 16 других околних места. Манчестарски overseers-и имају: председника, потпредседника, 20 overseers-а, контролора; deputy controller-а, 3 процењивача, 29 скупљача овог приреза и 27 других канцеларијских чиновника. Овај прирез (који је засебан од осталих) износи у Манчестру £ 4,855.191. —

Magistrates.

Manchester City има 153 justices изабраних од грађана. Ова су лица без икаквих квалификација. У Petty sessional Division-у има их 52 (без оних који су ex-officio justices). Од њих по двојица заседавају сваког дана у police court-у.

Bye-laws, које је до сада издала манчестарска корпорација односе се већином на: кланице, купатила и перионице, хлебарнице, гробља, уличне продавце, кинематографска позоришта, нужнике, продају угља, куће које издају собе под кирију, млекарске радње, псе, регистрирање слугу, школовање деце, снабдевање електриком и гасом, тргове, отварање нових улица и подизање зграда, омнибусе, паркове, таксиметре, улични саобраћај, позоришта, позоришне костиме, трамваје, водовод и т. д. Велики број bye-laws-а се односи на the Shops Act од 1912. године (закон о радњама.)

Према by-law-у од 29. априла 1857. год. и 17. јуна 1903. год. лице које би било изабрано за Lord Mayor-а, па се не би примило овог положаја, кажњавало се са £ 100, а за положаје: alderman-а, саветника и рачуноиспитача, са 5 шилинга.

Употреба варошког печата.

Варошки печат чува се у каси од које је 1 кључ код Lord Mayor-а, или саветника кога он за то делегира, а други код town clerk-а или солицитора, (consulting solicitor) кога он за то делегира. Приликом употребе печата они стављају на дотични акт своје аутографске потписе, а у једну нарочиту књигу заводи се сваки такав акт који носи отисак печата, да би се знало, кад је се и за шта печат употребио.

Р а з н о :

Lord Mayor у county borough-у има и војну власт, коју у областима има Lord Lieutenant (о коме ће доцније бити излагања).

Lord Mayor (као и сваки Mayor) мора увек носити (кад је у својству мера) око врата нарочиту верижницу, о којој виси на грудима грб вароши. Lady Mayoress такође носи један сличан знак њеног достојанства. У свечаностима Lord Mayor има нарочити пурпурни костим украшен хермелином и нарочити тророги шешир. Town Clerk има костим сличног кроја, потпуно црн, са белом периком на глави, пратећи Lord Mayor-а гологлав.

Према „Representation of the People Act“ од 1918. г. сваки грађанин који има имање у дотичном месту, било као сопственик, било као закупац, може бити изабран за часника месне власти.

Манчестер има велики број јавних купатила са веома ниским ценама. Ђаци од 7 година па на више имају бесплатно купање у II класи. У Манчестру има: 33 купатила за пливање; 748 wash baths; три турска купатила; једно руско купатило и 7 јавних перионица.

County (каунти=област)

У уводу о local government-у упознали смо се у најкраћим потезима о постанку садањих области (counties) и том смо се приликом дотакли најглавнијих личности, које су још у ранијем добу постојале у областима, т. ј.: Lord Lieutenant, који је дошао на место Custos Rotulorum-а, и Sheriff или High Sheriff, који по свом положају долази одмах до Lord Lieutenant-а.

Но док је Lord Lieutenant био увек из реда лордова и постављан доживотно (ма да га је Круна стварно могла увек по вољи смењивати), Sheriff је бивао један месни gentleman, постављан само на годину дана, био без плате и овог је се положаја морао примити. Он је имао да сазива с времена на време суд „Quarterly Court of Justice“, председавао му и био стварни представник и носилац грађанске власти. Доцније је моћ и Lord Lieutenant-а и Sheriff-а јако умањена.

Поред ове двојице у ранијем добу области су имале по извесан број coroners-а, које је такође Круна постављала. О дужности coroner-а било је речи у првом извештају. У XVII столећу у областима налазимо и положај „the clerk of the peace“, који је био секретар суда „Court of quarter Sessions“. У то доба није имао плате, већ је се за свој рад наплаћивао од појединаца. Доцније му је додат и помоћник (the deputy clerk of the peace), који такође није имао плату, већ је се наплаћивао као садањи француски „huissier“, за сваки написани акт или предату наредбу.

Тек у XVIII столећу уведен је положај „the county treasurer“ (обласни благајник). Затим је постојао „the county surveyor“, који је се старао и вршио надзор над путевима и мостовима. Ово су дакле у ранијем добу били поред судија (justices of the peace) главни чиновници у области.

Судије (justices of the peace) у „quarter sessions“-у постепено су узимали сву власт у своје руке и постају права олигархија, чији је врхунац достигнут у скандалозној афери Mainwaring-а, његовог сина и др. у Middlesex-у, у почетку XIX столећа. Корупција судија, који су

били неплаћени, била је свуда. Најзад овом је се злу стало на пут 1835. год. доношењем закона „the Minicipal Corporation Act“ од стране виговаца, којим су уређене муниципалне вароши, а затим законом „the Local Government Act“ од 1888. год. уређене су и области.

Као што смо већ у једној прилици раније рекли, организација county boroughs-а и counties апсолутно је иста. Главна је разлика та, што county borough има Mayor-а на челу свог town council-а, а област има свог председника (chairman). Према овоме приликом излагања уређења области задржаваћемо се само на оним стварима, о којима већ није било речи у прошлом извештају о „borough-у, како би избегли непотребно понављање истих ствари.

Сад ћемо се упознати са најважнијим одредбама закона од 1888 год. којим су уређене области у Енглеској и Уелсу (јер он не важи за Скотску и Ирску). Овим законом скоро све клаузуле „the Municipal Corporation Act“-а од 1882. год., које се односе на „county boroughs“ е, проширене су и на области.

Интересантно је како је ова реформа local government-а у Енглеској извршена. Док су муниципалне вароши уређене 1835. год., а затим дефинитивно 1882. год., реорганизација области је извршена 1888. год., а дистриката и париша тек 1894. год.

County Council (обласни савет)

1. Конституција обласног савета.

Свака административна област има свој савет који се стара о административним и финансијским пословима области и састоји се од: chairman-а (председник савета), aldermen-а и councillors-а (саветници).

Конституисање савета и избор његових чланова врши се истим путем као и код савета једног borough-а. За саветника може бити изабрано свако лице, које има право гласа. (Жене су могле бити бирани пре датог им права гласа 1918. г.). Не могу бити бирани лица која по службеном положају, или у ком другом материјалном погледу, зависе од савета. Бирају се на три године и по истеку овог рока сви се повлаче, а њихова се места попуњују новим избором. Дан избора је 8. март, или

који дан између 1. и 8. марта. Гласање се врши листићима. Корупција и илегална пракса при избору забрањене су статутом од 1894. г., који предвиђа за то теже казне. Ту су увршћени не само: недозвољено утицање на некога, корупција и подметање друге личности да гласа у име неког, већ и друге много лакше ствари, као што су: плаћање кола бирачу да се одвезе до гласачког места, или одвожење до места гласања и враћање гласача у колима кандидатом, плаћање музике, заставица, кокарди, употребу за митинге локала где се продаје храна и пиће, плаћање локала за митинге изнад извесне ограничене суме, употреба за митинге клубова где се може добити пиће и т. д. У случају употребе једног од горњих средстава, или у случају дисквалификације кандидата на дан избора, подноси се тужба Commissioner-у (одређеног од државне власти), који мора бити адвокат са најмање 15 год. праксе.

Ово горње важи не само за избор county councillors-а, већ и: borough councillors-а, urban и rural district councillors-а, чланова school boards-а (школски одбор) и board of guardians-а.

Commissioner врши извиђање по оваквој тужби у неком месту у дотичној области, а у седници чији је приступ свакоме слободан.

Изабрани саветник мора се примити дужности потписујући једну декларацију, чија је форма прописана и у којој изјављује: да ће своју дужност савесно и марљиво отправљати и да има све потребне квалификације. Оваква декларација мора бити дата најдаље за три месеца од дана избора. Ако изабрано лице пропусти ово учинити у овом року, или се избора не прими, бива кажњено и то: са F 25 ако је alderman или councillor, а са F 50 ако је chairman — осим ако износ ове казне није одређен другачије од стране савета са bye-law-ом. Изабрано лице може се не примити овог положаја само у случају: старости, физичке или умне неспособности, спречености службом, или ако је кандидовано без његовог пристанка. Ако за време свог службовања члан савета падне под стечај, или је (изузимајући болест) стално ван области и то: ако је председник, преко два месеца, а ако је alderman или саветник, преко шест месеци, његово се место одлуком савета оглашује за упражњено. Но и у овом случају дотично лице подлежи горњој казни.

Лице које би вршило коју од ових трију дужности не давши претходно горњу изјаву, или је давши кад нема потребне квалификације, или вршивши је и даље кад постане дисквалификовано, подлежи новч. казни која не прелази максимум од F 50.

Ради избора саветника цела је област подељена на изборне дивизионе (слично квартовима — wards-boroughs-a) и сваки дивизион даје једног саветника. Local Government Board (министарство) одређује број саветника у једној области, као и сразмеру у броју саветника између појединих вароши које се налазе у дотичној области (а имају довољан број становника да даду бар по једног саветника) и осталог дела области. Варош која према броју свог становништва може да да само једног саветника, сматра се као један изборни дивизион. Ограничавање изборних дивизиона у области врши суд „quarter sessions“, а у варошима које би давале више од једног саветника, врши варошки савет. (Наравно да у ову врсту вароши не спадају county boroughs-и).

Овако изабрани саветници улазе у дужност 8. марта. Прва седница новоизабраног савета држи се 16. марта, или у који други дан, но који може бити најдаље 18. март.

Прва дужност ове седнице је избор председника (chairman), чија дужност кореспондира дужности Mayor а у једном borough-у. Председник мора бити погодна личност коју савет бира између својих чланова, или између личности које нису саветници, али које имају квалификације за саветнике. Он може бити плаћен и у том случају плату му одређује савет, док aldermen-и и саветници немају никакве новч. награде. Обично му се даје једна сума на репрезентацију, па и то не свуда. Председник је ex officio један justice of the peace за своју област, али претходно мора положити заклетву која се тражи од ових судија, ако то већ није учинио, будући већ раније изабран за судију. Звање му је чисто почасно, као и Mayor-а, и нема никаквих важних функција. Изабравши председника, савет бира aldermen-е, чији је број $\frac{1}{2}$ од броја саветника. За aldermen-е се бирају саветници или лица која имају квалификације да то буду. Aldermen-и који су већ у том положају, не могу учествовати у овом бирању. Положај им је исти као alderman-a boroughs-a т. ј. чисто почасан. Ако је саветник изабран за alderman-а, његово се саветничко место упражњује. Сваке треће године половина aldermen-а се смењује и

њихова се места попуњују избором овим истим путем. Према овоме положај обласног саветника траје три године, а обласног alderman-а шест година.

Савет такође може поставити и једног vice-chairman-а, чија дужност траје, док и chairman а. У Лондону савет има право да постави и једног плаћеног deputy-chairman-а (помоћник председников).

Седнице савета морају се одржати бар четири пута годишње, чије дане одређује сам савет, осим оне, која мора бити одржана 16. или најдаље 18. марта, као што смо раније рекли приликом описа избора саветника. Позиви за седницу шаљу се члановима писменим путем у којима се означаје: место, време и дневни ред. Председник, или у његовом осутству vice-председник, или у осутству обојице alderman или саветник изабран од седнице, председава. Питања се одлучују већином присутних и гласајућих чланова. У случају равног броја гласова, преовлађује глас председника седнице. Записник седнице се мора водити и председник га потписује исте или идуће седнице. У сваком другом погледу послови савета регулисани су пословником, који сам савет прописује. Кворум савета је $\frac{1}{2}$ од целокупног броја његових чланова.

2. Дужности и права обласног савета

Дужности и права савета регулисана су са „the Municipal Corporation Act“-ом од 1882. г., са којим смо се већ раније упознали и „the Local Government Act“-ом од 1888. г. Најважније одредбе закона од 1888. г. јесу оне, по којима се извесне моћи суда „quarter sessions“ преносе на обласни савет.

Пре „the Local Governnt Act“-а од 1888. г. судско тело „the quarter sessions“ имало је сву власт над облашћу у својим рукама т. ј. и судску и административну. Његове злоупотребе и довеле су до доношења овог закона, чији је главни објекат био, да сва административна права и дужности „quarter sessions“-а пренесе на ново репрезентативно тело — обласни савет.

Тако су пренети: а) право разрезивања и прикупљања свих обласних приреза и такса. Разрезивање приреза врши се преко г. зв. „обласног комитета за прирез“, који с времена на време припрема базу за ове прирезе т. ј. фиксира износ суме коју сваки париш у тој области има да да као свој део приреза. Overseers-и

неког париша, који би нашли да је њихов париш преоптерећен додељеним му делом приреза, имају право апела противу тога quarter sessions-у (јер је овај пренео на обласни савет само административне а не и судске послове). Кад је извршен разрез, савет шаље налог guardians-има of the union-a (union је састављен из више париша), а ови пак траже од overseers-a сваког париша да прикупе свој део приреза и прикупљене суме шаљу се у „обласни фонд“. Тако се разрезају и прикупља: обласни прирез, полицијски прирез који служи за издржавање полиције у области (т. ј. област сноси само половину трошкова на полицију, а другу половину сноси држава), прирез за подизање и одржавање мостова и путева и т. д.; б) право закључивања зајмова; с) давање разрешница обл. благајнику; д) прибављање локала за смештање разних надлештава; е) давање одобрења за отварање јавних локала за концерте и игранке; ф) подизање, издржавање и преглед азила за сироте умно оболеле; г) отварање и издржавање школа за поправку неваљале деце (the reformatory school) и занатлијских школа; х) подизање и оправљање мостова и путева; и) утврђивање ценовника награда за вршење разних хемиских анализа; ј) постављање, смењивање и одређивање плата благајнику и осталом чиновништву, које се плаћа из обласног приреза, изузев clerk of the peace и clerk of the justice (судски чиновници); к) постављање и одређивање плата coroners-има (који не могу бити alderman или саветник области) и поделу области на коронерске дистрикте (ако их има више); л) поделу области на гласачке дистрикте ради парламентарних избора, означавање места где ће се вршити ревизија гласачких спискова и места где ће се вршити гласање; м) извршивање закона који се односе на: заразне болести животиња, штетне инсекте, заштићавање риба и птица, газометре и мере; н) давање накнаде појединцима на основу закона „the Riot (Damages) Act“ од 1886. г. (по коме се има дати накнада лицима чије би имање претрпело штету приликом каквих нереда); о) регистровање правила научних друштава, добротворних завештања и потврђивање правила зајмодавних удружења. Осим ових административних послова овим законом пренети су и извесни судски послови на обласни савет, када quarter sessions није на окупу и то је т. зв. „мали“ или „специјални sessions“ (petty sessions).

Поред ових права и дужности, која су на обласни савет пренета са quarter sessions-a, савет се стара о: полицији у области, хигијени, агрикултури (у ком погледу подлежи надзору Министарства Агрикултуре) и регулисању река и речица. Ради овог последњег, заинтересоване области обично образују, са одобрењем Local Government Board-a, један joint committee, преко кога врше тај посао. Обласном савету дато је исто право које и савету муниципалних boroughs-a, да се може одупрети неком зак. пројекту Парламента, који би био против његових интереса, или да га у противном случају потпомаже.

Савет има право доношења bye-laws-a за своју област, но с тим, да они не могу важити за муниципалне boroughs-e у тој области (пошто њихови савети, као што смо раније рекли, имају то исто право доношења за своје грађане).

Савет поставља и плаћа једног или више лекара (medical officers), који не могу имати никакву другу плату или дужност (приватну или јавну) без писменог одобрења савета. Лекар може бити или за целу област, или за поједине дистрикте. У овом другом случају дистрикт није дужан да постави једног свог лекара, што је иначе дужан учинити на основу the Public Health Act од 1875. г. Дистриктни лекар мора слати обласном савету периодично по једну копију извештаја који подноси L. G. Board-у о кретању болести у дотичном дистрикту. Ако се обл. савету учини да, према добивеном извештају од дистриктог лекара, дистриктни савет није довољно уредио лекарску службу у свом дистрикту и да би је требало побољшати, може тражити од дистриктог савета да изврши то побољшање, но овај захтев упућује преко L. G. Board-a.

Обласни савет има право да врши измену у административној подели своје области. Но у извесним случајевима то право припада искључиво L. G. Board-у, пошто на лицу места извиди ствар. Ти су случајеви: измена граница једне области или borough-a; уједињење једног county borough-a са облашћу; уједињење више области или borough-a; подела једне области на више области; њ проглашавање једног borough-a за county borough. У свима овим случајевима одлука L. G. Board-a мора бити још потврђена од стране Парламента. Но у случају: поделе или уједињавања дистриката или париша; преобраћања једног urban дистрикта у rural дистрикт или vice-versa,

одлучује сам обласни савет. Али ако против једне овакве одлуке обл. савета, савет дистрикта или париша, или $\frac{1}{6}$ од целокупног броја гласача у дотичном дистрикту или паришу, изјави жалбу, ова се одлука подноси L. G. Board-у, који има да се увери на лицу места и по увиђају је може одобрити или поништити. У противном, ако жалбе нема, L. G. Board може само у неколико модификовати одлуку обл. савета, али је мора потврдити. Кад је L. G. Board буде потврдио, мора је поднети Парламенту (оба дома) на одобрење.

Под обласним саветом стоји и просвета у области. Он образује један Committee of Education, чије чланове он именује, већином из своје средине, али извесан број чланова морају бити жене. Обично се узима и извесан број стручних лица — нечланова савета. Наставни план стоји наравно под надзором министарства просвете, које увек даје извесну суму новаца (grant) на име помоћи за просвету.

Према закону „the Midwives Act“ од 1902. г. савет има надзорну власт над бабицама у области, но ову власт може делегирати дистрикtnим саветима — што се у пракси увек чини. Савет подиже и стара се о азилима за сиротна умно оболела лица. Ово врши преко једног комитета, који несме имати мање од 7 чланова. Савет образује обично један сличан комитет, који купује земљиште, подиже зграде за болнице и врши администрацију истих. Подиже радничке станове, врши експлоатацију електричне снаге, трамваја, водовода и т.д. Савет извршује све административне законе и има сву власт, осим судске, у својим рукама.

L. G. Board има право да својом наредбом додели још коју нову дужност или право областном савету, које би произишло било од L. G. Board-а, било од неког другог министарства, али свака таква наредба неће имати ефекта, док не буде одобрена од Парламента.

Обласни савет може у споразуму са неким дистрикtnим саветом одлучити, да овај у своме дистрикту подиже и одржава путеве и мостове, а за то да му обласни савет даје годишње извесну суму новаца. Ако се око ове суме не могу да сложе, L. G. Board врши арбитражу. Но у случају оваког споразума, обл. савет неће издати дотичну суму дистрикту, док се преко свог изасланика не увери, да су путеви и мостови у исправном

стању. Не буде ли их овај нашао у исправном стању, обл. савет их доводи у исправност на рачун дистрикта. Ако наступи конфликт у једном оваквом случају, L. G. Board је арбитор.

Комитети.

Савету је дата пуна моћ да образује колики хоће број комитета, одређујући свакоме број чланова, који могу бити генерални или специјални и којима он може делегирати, са или без рестрикција или услова, све своје моћи и дужности — осим оних које се тичу прикупљања новца путем приреза и зајмова. Он их такође може по вољи и укидати. Образовање комитета, наименовање његових чланова и председника, постављање разних чиновника и административног особља и рад комитета и савета, исти је као што смо видели код county borough-a на основу „the Municipal Corporation Act-a“ од 1882. г., само с том разликом, да један акт комитета не мора бити поднет савету на одобрење (као што је то код borough-a), ако му је савет делегирао пуну моћ, већ има само да о својој одлуци извести савет. Ови дакле комитети имају већу независност. Ово је било потребно учинити због тога, што је обично велики простор који има да се администрира и што су обласни саветници са разних тачака ове територије и према томе изложени дужем путовању. Због тога је код обл. савета уведен мало већи систем децентрализације, но што је то било потребно код савета boroughs-a. За ово је био нарочити разлог и тај факат, да многе моћи и дужности дате обл. саветима од стране Парламента, могу бити извршиване само у сарадњи са саветима суседних области или county boroughs-a — путем joint committee-та.

Због овога је обл. савету и дата моћ да образује „joint committee-те“ (мешовити комитет) са саветима суседних области ради кооперације у извршењу неког рада, у коме су они подједнако заинтересовани (исушивање извесног земљишта, наводњавање, водовод, подизање пловног канала и т.д.) Рад оваквих комитета био би апсолутно немогућан, кад би његови саставни делови (т. ј. представници удружених обл. савета) били потпуно зависни од својих савета. Они морају бити њихови пуномоћници.

Корист од „joint committee-та“ је врло велика. Пре свега он је врло корисан antidote екстремном пароксија-

лизму, што је природна последица жеље за локалном аутономијом. Затим, овим је постигнуто, поред моралне вредности од добровољне кооперације између локалних власти, и уштеда која се добија са економијом великих предузећа. Што је најбоље, ово се постиже добровољном сагласношћу заинтересованих месних власти, без икакве интервенције централне власти, јер је законодавно тело, стварајући ову корекцију крајњем сепаратизму, доделило састав и организацију joint-committee-та потпуно локалним властима.

Ово су дакле разлози да, док код варошких комитетата (т. ј. комитетата boroughs-а) никакав акт или резолуција нема валидитета док то не буде одобрено и од стране савета, комитети обл. савета, ако су опуномоћени од обл. савета (т. ј. овај им делегирао извесне моћи без рестрикција), могу сваку своју одлуку привести у дејство без икаквог накнадног одобравања од стране савета. Све што Акт од 1888. г. тражи, јесте, да сваки комитет мора известити савет о сваком свом акту и да не може прибављати новац зајмом или прирезом. Наравно да сваки комитет има право да неку своју одлуку не приведе у дело пре но што је не поднесе савету на одобрење — ако налази да је та ствар вредна тога.

Ако би неки комитет злоупотребљавао своју независност, савет му може одузети у свако доба подарену му моћ.

Ма да обласни савет може образовати колики хоће број комитетата, он према законској одредби мора имати ова четири комитетата: Finance Committee (финансијски комитет), Education Committee (комитет који се стара о просвети), Standing Joint Committee (о коме ће мало доцније бити речи) и Visiting Committee (комитет који се стара о болницама за умно оболеле). Многе области, а скоро све вароши, имају и „licensing of stage plays committee“, који се стара да игра и костими на бини одговарају моралним погледима.

Комитети се обично деле над под-комитетате, од којих је сваки шаржиран извесном дужношћу. И овде је изведен принцип поделе посла.

Према овоме главне дужности обл. савета јесу: у опште надзор над администрацијом, репрезентовање области, давање директиве појединим комитетима који управљају појединим гранама администрације и пажење да се комитети придржавају ових директива. За ово је наравно

потребан мали број састанака (седница савета), којих мора бити свега четири годишње. У осталом не би се ни могло тражити више од људи који служе бесплатно, да се излажу већим материјалним издацима и — за Енглеза још теже — губљењу времена на путовања из удаљенијих крајева области.

Но ни комитети нису стално на окупу. Кад кад заседавају само по 1-2 пута месечно, те је сав рад остављен на искусним шефовима оделења, који су одговорни своме надлежном комитету.

Полиција у области стоји под влашћу мало час поменутог „Standing Joint-Committee“-та [овај комитет је дистинктно статуторно тело и не сме се мешати са раније наведеним joint committee-том (између појединих области) ма да оба имају исто име], који се састоји половином од чланова обл. савета а половином од чланова quarter sessions-а, и одговара Watch Committee-у у borough-у. Но полиција стоји у неколико и под влашћу судија (justices of the peace) и мора извршити свако законско наређење издато јој од ових судија. О полицији у области говорићемо доцније засебно.

Финансије.

Обласни савет има право да купује земљу и подиже зграде ради своје потребе, било у својој области или ван ње. Но кад савет хоће да прода неку земљу која му припада, то може учинити само по одобрењу и на начин како L. G. Board буде одредио. Његови су доходи из разних извора и сви приходи улазе у „обласни фонд“ (county fund), из кога се врше исплате свих издатака.

Савет може, са одобрењем L. G. Board-а, узимати зајмове на подлози обласног фонда или кога од његових прихода ради: консолидовања дугова области; куповања земље или подизања потребних зграда; извршења неког перманентног посла чији трошак, по мишљењу L. G. Board-а, треба да се подели на дужи број година; новчаног помагања лица или дружина из своје области приликом емигрирања или колонизирања с тим, да је загарантована накнада овог издатка од стране локалне власти чијим се становницима даје ова новчана помоћ, или владе колоније у коју ова лица одлазе; и ради сваког циља за који је обласни савет, или quarter sessions, овлашћен неким Актом да закључи зајам. Но зајам ни

у ком случају не може бити закључен без претходног одобрења L. G. Board-a, а он пре то што да ово одобрење, мора узети у обзир сваку представку учињену од стране неког порез-плаћајућег лица дотичне области у погледу предложеног зајма. Али ако целокупан дуг области прелази, или би збир ранијег дуга и предложеног зајма прелазно $\frac{1}{100}$ годишње вредности која плаћа обласни прирез (county rate), зајам не може бити одобрен, осим на основу провизорне наредбе од стране L. G. Board-a, потврђене од стране Парламента.

Савет може по потреби узети зајам без икаквог одобрења од стране L. G. Board-a, ради исплате једног раније учињеног зајма (чије је закључивање био одобрио L. G. Board) или отплате једног његовог дела, но овако учињени зајам има се сматрати као део првобитног зајма, на чију се отплату позајмљена сума употребљује, и овај нов зајам мора бити исплаћен у истом року у ком и оригинални зајам, чији се он део, као што рекосмо, сматра. Период за који зајам има бити исплаћен, утврђује се од стране савета, са одобрењем L. G. Board-a, но ни у ком случају не сме бити дужи од тридесет година. Начин отплате такође се регулише у сагласности са L. G. Board-ом. Дакле као и код county boroughs-a, тако и код области видимо, да је моћ савета ограничена једино у погледу финансија и стављена у неколико у зависност од централне власти.

Као што рекосмо, обл. савет мора образовати један финансијски комитет за регулисање и контролисање финансија у области и савет не може издати ни један налог за исплату из обл. фонда, без одобрења овог комитета, осим ако тај издатак није на основу неког Акта Парламента или надлежног суда. Моћ овог комитета је велика, као што смо то видели и код финансијског комитета у boroughs-има. Чак ни сам обл. савет не може учинити издатак већи од £ 50, докле он већ није био санкционисан у буџету финансијског комитета. Ова велика моћ финансијског комитета је неопходна, јер другачије савет, који се као што рекосмо ретко састаје, не би могао вршити довољан надзор над финансијама области.

Налог за исплату ма које суме из обласног фонда мора проистицати из једног наређења савета, потписаног од три члана финансијског комитета присутних на седници савета у којој је ова наредба издата и премапот-

писана од clerk-а. Овакав се налог по том упућује обл. благајни, која по њему има да изврши исплату.

Обрачун о приходима и расходима савета врши се сваке рачунске године, чији је крај 31. март, а у форми коју прописује L. G. Board. Копија од оваквог обрачуна мора се подносити L. G. Board-у. Сви рачуни морају бити прегледани од дистриктних рачуноиспитача (the district auditors). Форма у којој се овај преглед рачуна има вршити, прописује се од L. G. Board-a. Дистриктне рачуноиспитаче поставља L. G. Board на основу „the District Auditors Act“ од 1879. г. за сваки дистрикт, који сачињавају неколико области и потпуно су независни од обл. савета. (У овоме, видимо, области се разликују од муниципалних и county boroughs-a.)

Пре сваког прегледа рачуноиспитач одређује време и место прегледа и о томе извештава савет, који то публикује објавом. Једна копија обрачуна мора бити изложена публици на увиђај, бар на седам дана пред преглед. Рачуноиспитач има апсолутну моћ истраживања. Сваки поседовалац имања, или прирез плаћајуће лице (ratepayer), може чинити примедбе приликом овог прегледа и на основу таквих примедба, или из своје сопствене побуде, рачуноиспитач може не одобрити неки издатак и тражити накнаду дотичне суме од лица која су издала налог за ту исплату. Против сваког одобрења или неодобрења појединих издатака од стране рачуноиспитача, може се апеловати код High Court-a (високи суд), ако је дотични издатак учињен на основу неког закона, или у противном случају код L. G. Board-a.

У почетку сваке финансијске године савет мора имати један спремљен буџет за ту годину, у коме морају бити предвиђени сви приходи и расходи. Ако би се по истеку првих шест месеци показало, да ће издаци бити већи или мањи но што је то предвиђено, савет може у том смислу учинити потребне измене.

Приходи обласног савета.

Приходи обласног савета јесу: од имања, такса, приреза и помоћи од централне власти (grants). Пре 1888. год. већина ових прихода била је од локалних такса, које су локалне власти прикупљале. Од тада комисионери „the Inland Revenue“-а (наша пореска одељења), који су државни чиновници, предају Енглеској Банци на крају сваке финансијске године, на рачун

локалних такса, суме које су они прикупили у појединим областима као таксе: за продају алкохолних пића, ношења оружја, паса и т. д. Ове се суме по том предају под надзором L. G. Board-а саветима дотичних области. [На основу „the Local Taxation Act (Customs and Excise)“ од 1890. г. плаћају се извесне таксе на алкохолна пића, које се зову обично „whisky money“]. Овај приход по том улази у обласни фонд, у партију звану „The Exchequer Contribution Account“. Из ове се партије првенствено плаћају: суме које на основу L. G. Act-а од 1888. г. имају бити плаћене као супституција локалних концесија; на плаћање извесних чиновника (union officers) и на плаћање радова који служе на општу корист целе области (подразумевајући ту и све boroughs-е осим county boroughs-а).

Централна власт даје годишње извесну суму новаца обласном савету у виду помоћи (grants) које служе поглавито за: 1. помагање сиротиње; 2. плаћање учитеља у сиротињским школама (poor-law school) и плаћање школарине за сиротињску децу из Workhouse-а, кад се шаљу у јавне осн. школе; 3. плаћање лица која врше вакцинацију; 4. плаћање регистратора рођених, умрлих и венчаних; 5. плаћање извесног санитетског особља (medical officers of health и Inspectors of nuisances); и 6. плаћање половине трошка који се чини на полицију у области. Поред овог централна власт даје савету на име помоћи по 4 шилинга недељно за свако сиротно лице умно оболело, које је на терету области, а толико исто и за лица која су на терету union-а. Обласни савет прима ове помоћи и за све муниципалне boroughs-е и дистрикте у својој територији, па им их он по том раздаје, што многи нападају као непрактично.

Наравно да ове помоћи, ма како знатне, покривају само један део напред наведених издатака, у најбољем случају само половину. Ресто сноси савет из својих средстава.

Савет има неограничено право у разрезивању приреза (county rate), али су оне ипак сразмерно мале. Доцније ћемо видети да је ово право код париша ограничено.

Чиновници (officers) обласног савета.

Као и у самоуправним варошима, тако и у областима: постављање, одређивање плате и отпуштање чиновника, потпуно је у рукама обласног савета, који ради тога прописује разне уредбе. Све области одржа-

вају у овом погледу једнообразност — у колико је то потребно — наравно прилагођавајући се месним приликама и потребама. Само при постављању: Clerk of the Council (секретар савета), Chief Constable (шеф полиције), County Surveyor (инспектор путева), medical officers of health (лекари), као и њиховом смењивању, ограничена је моћ савета. У општем интересу њима је се морао дати извесан степен независности од локалних власти.

Главни чиновници обл. савета јесу: clerk of the council (clerk-кларк-чиновник, службеник. Одговара town clerk-у borough-а), који је у ствари clerk of the peace т. ј. секретар суда quarter sessions. У раније доба њега је постављао Custos Rotulorum, положај му је био доживотан и није имао утврђену плату, већ је се сам наплаћивао за свој труд. Законом од 1888. г. сви дотадањи clerks of the peace постају истовремено и clerks of the county councils, осим Лондона где су ове две дужности и сада развојене. Због овога је он потчињен само Joint Committee-у (чији се чланови, као што смо раније рекли, стастоје делом од чланова quarter sessions-а, а делом од чланова обл. савета), који га поставља и по вољи смењује. Joint Committee може поставити у случају потребе (ово је готово увек у пракси) и једног deputy-clerk-а (помоћника). Кад clerk ради у својству clerk-а of the county council, управља се по инструкцијама обласног савета. Он се стара о актима обл. савета и подноси централним властима потребне извештаје, као секретар обл. савета, а савет му за ово одређује плату, поред плате коју има од суда quarter sessions, као и његов секретар. У пракси, мање важне послове ради и припрема сав потребан материјал његов помоћник — deputy clerk. Он, као и сви остали плаћени чиновници обл. савета са перманентном дужношћу, не може бити биран за члана Парламента. Но он није шеф административног особља у оном смислу, као што је то town clerk у варошима. Мало доцније видећемо зашто је то тако.

Поред поменутих главни су чиновници још: treasurer (благајник), surveyor (инспектор путева) и analyst (хемичар). Савет може поставити још толико других чиновника и службеника, колико нађе за потребно и он им плате одређује и по вољи их отпушта. Квалификације се за чиновнике не траже никакве, већ само подобност и пракса, осим за: clerk-а обл. савета, који

је увек правник и остала стручна лица као што су: инжењери, лекари, хемичари и т. д.

У пракси сваки комитет поставља своје чиновнике, јер сваки комитет образује засебан департман. Департман се по томе дели на одсеке, чије шефове поставља комитет од погодних лица са дугогодишњом праксом, који су обично више од половине свог века провели у дотичном одсеку. Департман тада (односно комитет који је на челу департмана) ставља на расположење сваком шефу својих дивизиона (одсека), буџетом одређену суму новца и овај у границама ове суме поставља, отпушта и одређује плате своје особљу по својој вољи, будући само одговоран својом комитету за добро вршење рада. (Слично префектурама у Француској).

Плате чиновништва зависе од величине и богатства области. У главном чиновништво је плаћено свуда врло добро. Канцеларијско је време обично радним даном од 9—5 ч., са одмором на подне за ручак, осим суботе када је од 9—1 ч. Суботом по подне и недељом су слободни. Поред овога сво чиновништво има право на годишњи распуст (holiday), за време лета, од 2—4 недеље, за које им време наравно иде плата. Кад путују службеним послом по области, плаћа им се подвоз, хотелски трошак и т. д. Питање о пенсијама још није решено и за сада се ислуженом чиновништву обично даје нека синекура до смрти, али је и ово питање пред повољним решењем.

Области у Енглеској

На овом месту изнећемо неколико статистичких података о простору и становништву појединих области. Када имамо на уму постанак ових административних јединица — области, — са којим смо се већ раније упознали, разумећемо зашто су оне тако велике.

Према статистичким подацима од 1901. г. области у Енглеској биле су ове величине: (наравно да је се до сада број становника повећао)

(1 acre = 0,40468 хектара)

Име области:	Простор у acres	Број становника
Bedfordshire	298.494	171.240
Berkshire	462.208	256.509
Buckinghamshire	475.682	195.764
Cambridgeshire	549.723	190.682

Име области:	Простор у acres	становника Број
Cheshire	657.783	815.099
Cornwall	868.220	322.334
Cumberland	973.086	266.933
Derbyshire	658.885	620.322
Devonshire	1,667.154	661.314
Dorsetshire	632.270	202.936
Durham	649.352	1,187.361
Essex	986.975	1,085.771
Gloucestershire	795.709	634.729
Hampshire	1,039.031	797.634
Herefordshire	537.363	114.380
Hertfordshire	406.157	250.152
Huntingdonshire	234.218	57.771
Kent	995.014	1,348.841
Lancashire	1,203.365	4,406.409
Leicestershire	527.123	434.019
Lincolnshire	1,693.550	498.847
Middlesex	181.326	3,585.323
Monmouthshire	341.688	292.317
Norfolk	1,308.439	460.120
Northamptonshire	641.992	338.088
Northumberland	1,291.530	603.498
Nottinghamshire	539.756	514.578
Oxfordshire	483.626	181.120
Rutland	97.273	19.709
Shropshire	859.516	239.324
Somersetshire	1,043.409	508.256
Staffordshire	749.602	1,234.506
Suffolk	952.710	384.293
Surrey	485.122	2,012.744
Sussex	933.887	605.202
Warwickshire	577.462	897.835
Westmorland	503.160	64.303
Wiltshire	879.943	273.869
Worcestershire	480.560	488.338
Yorkshire	3,882.328	3,584.762

Уелс, Скотска и Ирска такође су подељени на области сличним овима, само је њихов број становништва обично мањи но у областима Енглеске, због слабије насељености.

Буџет области Lancashire за 1919—20. год. предвиђа издатке у суми од F 3.280.754. За основну наставу

у области предвиђено је преко F 1.000.000, а за вишу наставу F 237.400 (подразумевајући и државну помоћ — grant — на просвету). Интересантно је, да при решавању ових огромних сума за просвету није било никакве дискусије, већ је предлог примљен једногласно. За оправку и одржавање путева у области утрошиће се у току ове године око F 500.000 (подразумевајући ту и grant од државе). Даље, због тешкоће да се нађу куће у области за становање, обласни савет мораће приступити подизању у овој години 300 кућа у области за становање чувара путева и око 500 кућа за полицајце распоређене по области — осим великог броја кућа које према једном скорашњем закону свака локална власт има да подигне, јер се осећа велика оскудица у становима. (Ова је оскудица у становима настала због повећавања броја становништва и због тога, што у Енглеској свака породица мора имати засебну кућу). Приходи у 1917—18. г. изнели су F 1.934.617. Разни прирези (осим просветног) дали су F 521.208. Прирез за нижу наставу изнео је F 381.388, а за вишу наставу F 110.008. Становништво је у пр години било нешто мање од 1.750.000 на простору од 1.646 кв. миља.

Област Cheshire која има 491.715 становника на простору од 628.826 acres (овде нису урачунати муниципални boroughs-и), подељена је на 35 urban и 12 rural дистриката. Обласни савет се састоји од 19 aldermen-а и 56 саветника, 1 председника савета и 1 vice-председника. Кворум савета је 19 чланова. Административне послове савета отправља његов секретар — clerk of the council са његовим помоћником (deputy clerk) и чиновничким особљем.

Савет има 37 сталних комитета, који су подељени на велики број подкомитета.

Главни чиновници поред clerk-а, deputy clerk-а, chief constable-а и благјаника, јесу: обласни лекар (одговара нашем окр. физикусу) и по 1 лекар у сваком дистрикту; обласни лекар за туберкулозу; обласни хемичар; шеф рачунског одељења финанс. комитета; секретар финанс. комитета; архитект; главни надзорник мостова и путева и његов помоћник (инжињери); пет надзорника друмова; директор просвете; секретар за вишу наставу; секретар за нижу наставу; секретар за вечерње занатске школе; шеф ветеринарства са 25 ветеринарских инспектора, од којих сваки има свој реон; шеф са 4 ин-

спектора мѐра, који су истовремено инспектори према: закону о храни, дрогама и маргарину; закону о радњама и т. д.

Пре но што завршимо са облашћу изнећемо укратко функције Lord Lieutenant-а и Sheriff-а, јер смо се њих већ раније дотицали, ма да они сада немају везе са администрацијом.

Lord Lieutenant (Лорд Лефтенант)

Као што смо раније рекли, свака област у Енглеској и Уелсу има свог Lord Lieutenant-а, који је чиновник највишег ранга у области. У Скотској L. L. не постоји, а у Ирској је један L. L. за целу земљу, но дужност му је потпуно различита од његових колега у Енглеској и Уелсу, јер је он у ствари vice-краљ Ирске, и има под собом и војску и полицију.

Ово је звање створено за владе Henry VIII или Edvard VI-ог, када су Шерифу (Sheriff) одузете војне функције. Он је био одговоран да у области има довољан број милиције, доцније добровољаца. Он је био њен командант и он им је постављао официре. Од 1871. г. ове су власти резервисане за Круну.

Lord L. поставља Круна. Мора увек бити из реда лордова и служба му је почасна. Он је некад на основу наслеђене власти Custos Rotulorum-а (чију титулу и сада носи) постављао судије у својој области. Сада је то, као и многе друге функције, постало само формалност по којој он предлаже Круни већ изабрана лица (од гласача) за justices of the peace. Он предлаже Круни погодна лица за своје deputy — lieutenants-е (помоћнике) који морају имати ове квалификације: да је лорд или директни наследник лорда, имајући једно место за резиденцију у тој области; или да има земље у Краљевини са годишњим приходом не испод F 200; или да је директни наследник једног таквог лица, или да има чист лични приход у Краљевини не мањи од F 200 годишње. У своме одсуству L. L. бдјећује тројицу deputy — lieutenants-а који имају да га заступју, или бира једног између њих за vice-lieutenant-а.

Реорганизацијом војне и поморске силе у 1907 г. и формацијом „County Association“ за администрање територијалне војске, дужности deputy Lieutenants-а постале су теже и важније (јер на њима и лежи сав посао)

и због тога је тада објављено, да ће Краљ одобравати постављање лица на те положаје само од оних gentlemen-а, који су служили 10 година у војсци или морини, или су учинили еминентних услуга које су у вези са County Association. Актом од 1907. г. L. L. постављен је за председника „County Association“, које се тело стара о територијалној војсци (организованој на добровољачком систему). Обично је L. L. највећи племић у дотичној области. У Cheshire је на пр. војвода од Westminster-а.

Интересантно је да председник обласног савета врло ретко кад при светковинама представља своју област, као што то на пр. чини Mayor у варошицама — boroughs-има (који је увек најстарија личност по рангу и кога при светковинама, где је то потребно, прати командант места, ма ког ранга он био). У области се још задржало у томе старо право властеле, те и сада L. L. у већини случајева представља област, као што је то чинио и у старим областима, кад је имао сву власт у својим рукама, ма да он сада нема никакве моћи у административној управи области. Председникове дужности свде се на председавање седница обласног савета.

L. L. Ирске је шеф егзекутивне власти. Он је представник суверена и управа целе земље потпада под депарتمان његовог главног секретара (Chief Secretary), које је увек члан Д Дома и представља Ирску владу, а може бити и члан Кабинета. У сваком случају или је L. L. или његов Chief Secretary члан Кабинета.

Sheriff (Шериф)

Према „the Sheriff Act“-у од 1887. г. шериф је обично један од судија у области. Кандидат за овај положај не сме бити: лорд, свештеник, адвокат у пракси или чиновник у дејству, и не сме бити — сиромах. Дужност му траје годину дана. Сваке године подноси се Краљу листа кандидата са по три лица за сваку област. Он у Приватном Савету (Privy Council) наименује увек 1 лице за кандидата, но ове године учињен је и у томе изузетак, те су узимали лица са II и III места. За област Lancaster, чији је војвода Краљ, и Cornwall, чији је војвода Престолонаследник, они сами именују Шерифе. Сваки Шериф поставља себи свог под-шерифа (undersheriff).

Дужност Шерифа у садањем добу је и административна и судска. Од првих најважнија је праћење судија

(суда assizes), кад дођу у његову област, од њиховог стана у судско заседање и натраг. (Због овога се сигурно не дозвољава овај положај лордовима). У тим се приликама траже нарочите средњевековне церемоније (на пр. нарочита средњевековна свечана кола, праћена хералдима, и халебардистима. И он и судије морају бити у нарочитом средњевековном оделу и т. д.) и за недостатак истих бива повчано кажњен од тих судија или Високог Суда. Друге су му административне дужности: у тужбама против избора, он је returning officer при парламентарним изборима, у његову надлежност спада извршење смртне казне, припрема листе и распоред поротника за суд (assizes), на њему је дужност чувања затвореника и одговора за њихово бегство. Судска дужност му је та, да он или његов помоћник (deputy) заседава при извесним суђењима, а нарочито при суђењу где је оптужено лице у бегству.

Као што видимо сада готово нема ни трага од његове некадање моћи. Ранг му је велики — одмах до председника обл. савета односно Mayor-а.

Интересантно је да он нема плате, али може утрошити неограничене суме, које мора исплатити државна благајна. Као што мало час рекосмо, кад судије суда assizes дођу у неку област ради суђења, све се врши са сјајним средњевековним церемонијама до најмањих ситуација, које ванредно показују некадању силу и моћ судија (која de facto и сада постоји, само се манифестује у другом облику). Наравно све ово причинљава велике издатке на рачун Шерифа — које на крају исплаћује државна благајна.

Интересантно је и то, да нисам нашао ни једно лице ма ког положаја или погледа, које би осуђивало ове излишне трошкове. На против, са највећим личним задовољством показивали би ми те церемоније, показујући у том погледу крајњи конзерватизам. У опште у овој земљи странац се среће на сваком кораку са чудном мешавином конзерватизма и практичног модернизма.

У Енглеској (т. ј. Уједињеној Краљевини) свака јавна функција (Mayor, председник облас. савета, alderman, Sheriff и т. д.) повлачи за собом право и дужност ношења нарочитог одела при свечаностима пуним церемонијама. Врло је вероватно да се многа и многа лица, примају ових дужности, које их материјално доста стају, само ради ових спољних знакова њиховог достојанства.

Дистрикт.

Пре 1848. год. дистрикти нису постојали у Енглеској. Те године је донет први „the Public Health Act“ (закон о народном здрављу), који је предвидео ову нову административну јединицу, ради извршавања овог закона. У 1872. г. ова подела потпуно је извршена и цела је земља била подељена на urban и rural дистрикте. Доцнијим законима: „the Public Health Acts“ од 1875—1907. г. и Local Government Act-ом од 1894. г., учињене су неке измене у погледу организације и надлежности дистрикта.

Дистриката имамо две врсте: urban и rural дистрикт. Urban дистрикт сачињава једна варош која није муниципални borough т. ј. која нема засебну управу због недовољног броја становништва. Сваки обласни савет има право на основу Local Govern-Act-а од 1888. г., да образује нове дистрикте. Ово право такође има и L. G. Board на основу the Public Health Act од 1875. г., али га он никад не употребљава. Rural дистрикт састоји се из париша.

Први rural дистрикти, образовани у 1872. г., простирали су се у границама the poor-law unions-а, изузимајући територију неког urban дистрикта који би се у том простору налазио, и у том добу guardians-и of the poor били су у дистриктима и санитарска власт, т. ј. они су имали да извршују the Public Health Act, јер дистриктни саветници тада нису постојали. Али са L. G. Act-ом од 1894. г. ово се мења и образују се садањи rural дистрикти и guardians-и престају бити санитарска власт, јер је дужност извршавања закона „the Public Health Acts“ њиме пренета на ново образовано тело — дистриктни савет. Union је и даље задржан као база за ограничавање дистриката но с тим, да ако се union простире у више од једне области, што је врло често био случај, rural дистрикт мора бити ограничен тако, да лежи потпуно у територији само једне област.

Организација urban и rural дистриката је иста. Мале разлике које постоје изнећемо у току излагања.

Саветници rural дистриката бирају се за сваки париш дотичног дистрикта и они постају ex-officio guardians-и of the poor за union у коме је њихов дистрикт.

Тако се сада у rural дистриктима не бирају нарочити guardians-и, мада су ова два тела, т. ј. дистриктни савет и poor-law union guardians-а, потпуно раздвојена. У овоме се urban дистрикти разликују од руралних, јер се у њима guardians-и и сада бирају засебно од дистриктних саветника, а и једни и други се бирају за поједине квартове вароши.

Дистриктни саветници (urban и rural дистриката) бирају се на три године. Од њих се $\frac{1}{2}$ смењује сваке године, а њихова се места попуњују избором у месецу марту. Но у urban дистрикту, на захтев дистриктог савета, кад су за то гласале $\frac{2}{3}$ његових чланова, обласни савет може наредити да се сви дистриктни саветници смењују од једанпут сваке треће године. Раније су за дистриктне саветнике могла бити бирана само имућна лица, но сада је то укинато и сваки гласач има право да буде изабран. Њихов је положај почасан као и обласних саветника. Жене су могле бити биране и пре датог им права гласа 1918. г. Регулисање ових избора врши L. G. Board, придржавајући се основе дате са the Municipal Corporation Act-ом од 1882. г. Избор се врши гласачким листићима и при избору се примењује the Corporations Practices Act као и код муниципалних избора.

За савет руралног дистрикта сваки париш даје свој број саветника. Број им је исти, колики је раније био број бираних guardians-а, а он варира према броју гласача.

Уједињени дистрикти (united districts)

L. G. Board има моћ да уједини више дистриката или делова разних дистриката у један дистрикт, ради извесних специјалних циљева, као што су: израда водовода, извршавање дренаже и т. д. Тако образовани дистрикт зове се united district и траје само дотле, док се не изврши посао ради чијег је циља и образован. Управљајуће тело у оваком уједињеном дистрикту је један joint board од чланова савета удружених дистриката, чији састав одређује L. G. Board својим актом којим је донео овакву одлуку. Овај joint board има силу и моћ једног дистриктог савета. Но свака оваква наредба L. G. Board-а, којом образује неки уједињен дистрикт, мора бити претходно одобрена од стране Парламента.

Права и дужности дистриктног савета.

Дистриктни савет издаје с времена на време правила о држању седница и раду савета (standing orders). На свакој седници савета за кворум је потребно да су бар три члана присутна. На годишњој седници савета, која се има одржати на дан 15. априла, или у колико је могуће одмах после тог дана, бира се председник савета (chairman) за ту годину. Он је ex officio један justice of the peace за област у којој је тај дистрикт.

Он председава свима седницама савета, а у случају његовог осуства саветници бирају између себе његовог заступника за ту седницу. Савет има право да изабере и једног vice chairman-а, који задржава тај положај докле и председник и заступа га у његовом осуству, имајући у тој прилици сва његова права. Питања се решавају већином присутних и гласајућих чланова. У случају једнаког броја гласова, председавајући има решавајући глас. Записник седница се води и председник га потписује те или идуће седнице.

Дистриктни савет стара се у свом дистрикту о путевима, мостовима и санитетском уређењу т. ј. о: народном здрављу, болницама, санитетским угодностима кућа, (water-closets, помијаре и т. д. и њихово одржавање), сузбијању зараза, прегледу животних намирница, заштити деце, исушивању земље, водоводу, гробљима, парковима, трговима и кланицама и хигијенским условима фабрика и радионица. Савет издаје уредбе о саобраћају колама и разне by laws-е у погледу горе наведеног, но који морају бити потврђени од L. G. Board-а. (Али потврда ових од стране L. G. B. не даје им валидитет ако су случајно противни неком закону. Обично L. G. B. даје свима нацрте за by-laws-е).

Савет urban дистрикта стара се да је варош снабдевена са довољним бројем јавних W. C. и писоара. Ако би се неко лице жалило савету да нечији W. C., помијара или сметлиште досађује задахом, савет шаље једног од својих надзорника да извиди и увери се о основаности жалбе и нађе ли неисправност, наређује сопственику да је одмах уклони, што ако не учини у остављеном му року (који је увек кратак), савет то сам врши на рачун сопственика.

Дистриктни савет није дужан да узме на себе дужност: склањања сметлишта, чишћење клозета, писоара

и т. д. али ако хоће може то да узме на себе, или ако то L. G. Board тражи, мора да узме на себе ту дужност. Тако исто савет urban или rural дистрикта може, а на захтев L. G. B. мора узети на себе старање о поливању и чишћењу улица. Ако савет неће да узме на себе ову дужност, а L. G. B. га не примора на то, он издаје by-laws-е наређујући сопственицима појединих зграда да ово сами чине уредно и одржавају чистоту. Ови by-laws-и примењују се са највећом строгошћу и без икаквих изузетака и у Енглеској су збиља чистота и хигијенски услови доведени до савршенства. Са законима „the Public Health Acts“ од 1875—1907 г. дата им је у овом погледу велика моћ. Савет мора стално преко својих инспектора (inspectors of nuisances) да врши прегледе: жив. намирница, приватних кућа, болница, гробља, путева, јавних паркова, тргова, кланица, фабрика, радионица и т. д. и чим нађе да је што неисправно, или се по достави о томе увери преко својих инспектора, наређује да се та неисправност одмах уклони. Не буде ли сопственик наредбу одмах извршио, савет је извршује на његов рачун или му одређује новч. казну (које су велике) за сваки дан протеклог рока, или и једно и друго — према случају. Ради овога инспектори стално путују по дистрикту.

У сваком случају заразног оболења, који му се мора одмах доставити, савет се стара, да се оболело лице изолује у болничко одељење за ту заразу и стара се о дезинфиковању дотичног стана.

Поред горе наведених дужности, савет има још и ове: предузима нужне мере за осигуравање река противу поплава, врши експлоатацију електричне снаге, стара се о отварању: библиотека, музеја, галерија слика и уметничких школа, разрезајући за то мали прирез, а по потреби може узимати и зајмове ради овог циља. Савет води списак кућа у свом дистрикту, које издају станове или собе за становање. Нико не може отворити такву кућу док не добије одобрење од савета, по извршеном строгом комисијском прегледу. Савет издаје наредбе и прописе у погледу држања таквих кућа. Наређује: да се собе таквих кућа морају кречити сваког априла и октобра; да сопственици њихови морају извештавати дистриктног лекара (the medical officer of health) о сваком случају заразног оболења неког од становника и т. д. Најстрожија пажња поклања се ку-

ћама, које се издају под закуп сиротној класи, да одговарају апсолутно свима хигијенским условима.

Сваки urban и rural дистрикт мора имати своју ватрогасну чету и потребне апарате. Но у руралним дистриктима овај се издатак уштеђује добровољном службом грађана.

Дисквалификације за дистрикт. саветнике: (Оне су исте и за саветнике париша).

Лице, које би било изабрано за дистриктног саветника, не може се примити овог положаја, или ако је већ било саветник, мора се разрешити ове дужности као дисквалификовано, у овим случајевима: 1. ако је малолетно или је странац; 2. ако је примило какву сиротињску помоћ не раније од 12 месеци од дана избора; 3. ако је не раније од 5 година пре свог избора било кажњено за какво крив. дело, затвором са тешким радом без права опције за новчану казну, или са ма каквом тежом казном, или је у горњем року било пало под стечај, или је имало намирење са својим кредиторима (у овом случају дисквалификација престаје чим потпуно измири своје повериоце, без икакве редукције); 4. ако је у каквој плаћеној служби тог савета; 5. ако је заинтересовано ма у ком предузећу или финансијском послу савета. Од овог последњег чине се ови изузетци; а) ако дотично лице прода или да под закуп савету неку земљу, или му да какав зајам, или ако закључи уговор са саветом за лифровање песка, камена и другог материјала за оправку путева *са своје сопствене земље*, или предузме транспортовање материјала за оправку мостова и путева у непосредној близини његовог места становања; и б) ако је заинтересовано у неком листу, у коме савет даје разне огласе, који се тичу послова тог савета.

Члан дистриктног савета постаје дисквалификован, ако осуствује са седница више од шест месеци (осим у случају болести или са разлога, који савет одобри) и место му се упражњује.

Кад члан савета постане дисквалификован, савет доноси одлуку, коју потписују три члана а премапотписује clerk, којом дотично место оглашује за упражњено, а ову одлуку саопштава дотичном лицу на начин, који савет нађе за сходан. Ако би један овако дисквалификован саветник учинио какав акт у својству саветника, подлежи казни од F 20.

Ако би један дистриктни савет постао неспособан да врши своју дужност, било да саветници нису изабрани, било да су постали дисквалификовани, или ма како иначе, савет области, у чијој се територији тај дистрикт налази, наређује нов избор саветника, а док се то изврши, наименује лица која имају привремено да образују дистриктни савет.

Обласни савет може с времена на време наредбом својом мењати број саветника у руралном дистрикту, уједињујући парише један с другим или их делећи.

Дистриктни савет има право да промени име свог дистрикта са одобрењем обл. савета и о томе има само да извести L. G. Board и Board of Agriculture (Министар. Агрикултуре).

Комитети.

Дистриктни савет може образовати колики хоће број комитета, потпуно или делом од својих чланова, а делом од не чланова, стручних лица. Оваквим комитетима савет може делегирати потпуно или делимично своју моћ, ако налази да ће тим путем најбоље отправити неки посао, који је у надлежности дистриктног савета. Такав комитет може отправљати поверену му дужност само до прве идуће годишње седнице савета и све његове одлуке морају се подносити савету на одобрење. Но савет не може делегирати неком комитету право закључивања зајмова или разрезивања и прикупљања приреза или закључивања уговора.

Савет руралног дистрикта може делегирати све своје власти у једном паришу „парохијалном комитету“ (parishial committee). Овај комитет може бити састављен или само од чланова савета rural дистрикта или само од чланова савета париша (parish council) или делом од чланова оба савета. Овај комитет подлежи наредбама и рестрикцијама наложених му од дискритног савета.

Број чланова, кворум, процедуру, време и место држања седница свих комитета, одређује дистриктни савет.

Председник комитета при решавању, у случају равног броја гласова, има пресуђујући глас (т. ј. два гласа).

Седнице дистриктног савета не смеју се држати у зградама где се продају алкохолна пића.

Обласни савет може радити преко једног дистрикта савета, употребивши га као свог агента за извршење

неког посла. Ако би обл. савет имао да изврши: оправку друма, исушивање неког земљишта и т. д. у неком дистрикту, он то може учинити преко савета дотичног дистрикта.

Дистриктни савет не стоји у потпуној потчињености обласном савету. Он има права надзора над њим, али у већини случајева, кад није задовољан са радом дистриктног савета, обраћа се L. G. Board-у да га овај нагна да учини потребне измене. У извесним само случајевима обл. савет има право да издаје наредбе дистриктном савету, али он мора истовремено послати L. G. Board-у копију сваке такве наредбе на увиђај, који је може и суспендовати.

У случају каквог сукоба између обласног савета и дистриктног савета, L. G. Board врши извиђај преко свог инспектора и пресуђује спор.

Финансије.

Сваки дистрикт има свој фонд (general district fund) који се снабдева из „општег дистриктног приреза“ (general district rate) који дистрикт. савет разрезаје на парише у његовој територији. Поред овог прихода, у urban дистрикту савет има право да подиже и експлоатише трамваје, осветлење и т. д., или да даје за ово концесије неком приватном друштву или лицу.

Издаци дистрикт. савета су од две врсте: 1 општи издаци (general expenses). Ту спадају издаци на: канцеларије савета, његово чиновништво, дезинфекцију, путеве и сви издаци који проистичу из раније наведених дужности, наложених му са the Public Health Acts-има. Ова врста издатака сноси се из општег фонда (general district fund). 2 специјални издаци. Ту спадају издаци на: дренажу, водовод и други трошкови који проистичу из неког рада предузетог искључиво у интересу једног места или једног дела дистрикта и они се сnose разрезавањем специјалних приреза на грађане тог места, у чију је корист овај посао извршен.

Као што смо раније рекли, дистрикт. савет још може узимати и зајмове, са одобрењем L. G. Board-а, ради извршења неког посла у корист својих грађана, нарочито ради подизања станова за радничке класе, јавних купатила и перионица.

Преглед рачуна.

Где је савет urban дистрикта истовремено савет borough-а, онда он има своје рачуноиспитаче, као што смо изнели код county borough-а. Где није, преглед рачуна врши једанпут годишње дистриктни рачуноиспитач (district auditor), који врши и преглед рачуна обл. савета. У rural дистриктима преглед рачуна врши дистриктни рачуноиспитач сваких шест месеци. Преглед рачуна и његово публиковање врши се у форми коју пропише L. G. Board. Сваки бирач има право, без икаквог плаћања таксе, да прегледа и узме копије или изводе из свих књига, рачуна и докумената који припадају дистрикт. савету.

Као што савет borough-а и области, тако и дистрикт. савет има право да се одупре неком зак. предлогу у Парламенту, који се њега тиче, а налази да је штетан по интересе његових грађана, или да га потпомаже ако налази да је по њих повољан. Резолуција за ово потребно је да је донета од апсолутне већине целокупног броја чланова савета, сазватих у седницу специјалним позивима, а за тим потврђена још на једној седници са истом таквом већином. Ова резолуција по том мора бити публикована у новинама које циркулишу у том дистрикту, да би се свако лице могло са њом упознати, и најзад мора се прибавити и одобрење од L. G. Board-а, или Министра у чију јурисдикцију ова ствар буде спадала. Трошкови који се поводом овог учине, наплаћују се разрезавањем специјалног приреза на грађане тог дистрикта, но тек тада, кад прирез плаћајућа лица тог дистрикта, на једном специјално сазвatom скупу, већином гласова одобре поступак савета. У случају потребе ради овог одобрења може се приступити гласању у дистрикту. Не одобре ли грађани овај поступак савета, саветници сами сnose учињени трошак — ако га је у опште било.

Чиновници дистрикта.

Сваки дистрикт има: свог clerk-а (секретар) који је обично истовремено и clerk of guardians т. ј. и њихов секретар. Он је шеф особља и он врши сав административни посао. Он је увек правник т. ј. месни солиситор. У малим дистриктима, који га не могу довољно да плате, дозвољава му се да врши и приватну праксу

као солицитор, но пазећи да приватан посао нема никакве везе са његовим званичним положајем.

Даље дистрикт има: једног *medical officer* (лекар), једног *surveyor*-а (надзорник путева и зграда — техничко лице), једног или више *inspectors of nuisances* (инспектори за: храну, чистоту и остале хигијенске услове) и благајника. *Clerk*-у и благајнику плате одређује *L. G. Board* (ово није случај код *urban* дистриката). Све ове чиновнике, осим *medical officer* и *inspectors of nuisances*, поставља и отпушта по својој вољи дистриктни савет а он им и плате одређује — осим изузетка код *rural* дистриката за *clerk*-а и благајника. *Medical officer* и *inspectors of nuisances* постављају се у сагласности са *L. G. Board*-ом, а плаћа их обласни савет из партије „*the exchequer contribution account*“ (која се састоји, као што смо раније рекли, из помоћи коју обл. савет добија од централне власти) и према томе нису у потпуној зависности од дистриктног савета. Дистриктни савет може поставити још толико других чиновника и службеника, колико нађе за потребно.

Чиновници и службеници дистриктног савета не смеју бити заинтересовани лично, нити имати удела у каквим финансијским пословима савета, нити примати ништа друго ма од кога, осим њихове плате (изузимајући горе наведени случај за *clerk*-а) под казном, да изгубе место и да никад не могу нигде добити сличну службу, а поред тога подлеже новчаној казни од £ 50. (У опште *the Public Bodies' Corrupt Practices Act* од 1889. г. предвиђа врло велике казне за несавесне и подмитљиве чиновнике и службенике).

Тужбе противу чланова савета, или њиховог особља подносе се суду у року од 6 месеци од дана учињене кривице или немарљивости. (У Уједињеној Краљевини не постоје административни судови).

Плате и услови за службу су исти, као што смо изнели код чиновника обласног савета. Пенције ни они за сада немају.

Као што смо видели, рад савета муниципалних вароши, области, *urban* и *rural* дистриката, врши се увек преко разних комитета и под-комитета, који подлеже надзору дотичног савета, састављених потпуно или делимице од саветника.

Како је простор *rural* дистриката кадкад велики и париши, који га сачињавају, разбацани, то је законодавац

дозволио дистриктном савету да своје моћи за неки париш, може делегирати савету тога париша, или „*парохијалном комитету*“, међу чијим члановима мора бити и саветника париша, или лица од њих изабраних. Овим се постиже једна органска заједница између ових тела и спречава се сваки сукоб или неспоразум који би иначе био врло чест између власти које имају исту или суседне територије.

Величина дистриката јако варира као и број њиховог становништва, које кадкад иде од 12—100.000. Број саветника које дају поједини париши зависи такође од броја становништва дотичног париша. Мали париши се удружују са једним или више такође малих суседних париша и заједнички дају једног саветника.

Но и дистрикти ће ускоро претрпети радикалну измену приликом установљења Министарства Нар. Здравља и преуређења *poor law unions*-а, чији се законски пројекти налазе сада пред Парламентом.

Poor law (пур лђ).

Израз Poor law значи законодавство које сачињавају мере предузете од стране државе за помагање сиротиње. Ова је установа још из Јелисаветиног доба. Poor rate (сиротињски прирез) установљен је у 1601. г. и он је база свих доцније уведених приреза у Енглеској.

Због наглог увећавања сиротиње у почетку XIX века морало је се приступити реформи овог закона, те је у овом циљу одређена једна комисија у 1832. г. Као резултат њеног рада био је „the Poor Law Amendment Act“ донет 1834. г. Овим законом установљена су три Commissioners-а (првобитно за пет година, но доцније им је рок с времена на време продужаван) који су назвати „the poor law Commissioners for England and Wales“. Они постављају своје Assistant Commissioners-е (помоћници) и остало помоћно особље. Администрација потпоре је под њиховом дирекцијом и контролом, а они су под L. G. Board-ом. Енглеска и Уелс ради овога подељени су на 21 дистрикт и у сваком дистрикту је по један assistant Commissioner. (Ови дистрикти немају ничег заједничког са дистриктима области).

Сваки Commissioner у своме реону образовао је poor law unions-е, који се састоје обично из више париха. Администрирање помоћи у једном union-у врше guardians-и (guardian: тутор, чувар, старалац) који образују један комитет зв. „board of guardians“ за дотични union. Раније један број guardians-а бивао је бирач од грађана, а други су били ex officio, поглавито месне судије. The Local Government Act од 1894. г. извршио је измену у овоме и од тада у rural дистриктима дистриктни савет је практично амалгамисан са guardians-има, ма да је свако тело задржало засебну егзистенцију. Дистриктни саветници су истовремено и guardians-и и они се као такви сада не бирају. Једино још у urban дистриктима они се и сада бирају засебно од дистриктних саветника, али је L. G. Act од 1894. г. укинуо guardians-е „ex officio“.

Guardians-и (т. ј. board of guardians) држе често седнице на којима решавају случајеве где треба помоћ указати. Они се бирају за три године и $\frac{1}{2}$ од њих се смењује сваке године 15. априла, а места им се попуњују новим избором. Но могу се сви смењивати 15. априла сваке треће године, ако county council нађе да је то боље. Сваки board of guardians бира једног председника (chairman), а може изабрати и vice-chairman-а, ако нађе за потребно, било између својих чланова или са стране. У оном другом случају изабрано лице самим тим постаје guardian. Служба им је бесплатна. Они имају једног деловођу, обично месног солицитора (потар) са искуством и који такође добро познаје месне прилике. Деловођа има и саветујући глас при решавању. Он је плаћен.

Сво особље од лекара до workhouse вратара постављају guardians-и, а надлежност и плате им одређује L. G. Board, под чијом контролом poor law стоји.

Поред одређивања и давања помоћи guardians-и имају још ове дужности: да разрезају poor rate, да подижу workhouses (азили за сиротињу) и управљају њима, да се старају о школовању сиротињске деце у сиротињским школама, да збрињавају изнемогли свет по азилима и у опште старају се о свима установама које су у интересу сиротиње.

Све њихове рачуне прегледају дистриктни рачуноиспитачи, које поставља L. G. Board.

Прикупљање poor rate врши се преко overseers-а, (overseer-надзорник. Такође датирају из Јелисаветиног доба). По захтеву L. G. Board-а, guardians-и могу поставити и assistant-overseers-е и collectors-е (скупљачи), који врше прикупљање овог приреза.

Помоћ која се даје сиротињи може бити двојака: 1. indoor maintenance т. ј. смештање у workhouses и издржавање у њима, и 2. outdoor relief т. ј. давање извесне сталне новч. помоћи, оставивши их да живе у приватним становима.

Правила Workhouses-а.

За пријем неког лица у workhouse мора се имати писмена наредба од board of guardians-а или управника tog workhouses-а. Но свако лице које би неки полицајац нашао да лута без склоништа, има га одвести у workhouse и оно тамо мора бити смештено, без икаквих формалности.

Правила у погледу ових кућа деле се у две групе: 1. она која имају за циљ одржавања доброг реда и морала у оваквим зградама, где је скупљен велики број лица оба пола, разног доба старости и разних моралних особина, и 2. она која имају за циљ да од ових естаблишмана створе не *alms-houses* (уточните убогих) већ *workhouses* (*work-рад; house-кућа*) у правом смислу речи.

У добро уређеним оваквим естаблишманима извршено је груписање по извесним класама. У рђаво уређеним, по извесним местима у унутрашњости, сви су помещани. Најтеже је питање о раздвајању мужа и жене. Једном законском одредбом у 1847. г. наређено је, да муж и жена преко 60 год. стари, не смеју бити раздвојени. За млађе парове остављено је питање отворено за сваки конкретни случај. Деца морају бити одвојена од старијих. Сваки овакав естаблишман мора имати школу за ову децу, која мора бити одвојена од ове зграде. У мањим местима деца из ових естаблишмана упућују се у обичне школе. Деца *outdoor* сиротиње, т. ј. оних лица која примају помоћ а станују по приватним становима, морају бити од стране својих родитеља редовно слата у школу, што ако не чине, *guardians*-и им морају укинути помоћ.

Веома је тешко и важно питање о школовању *poor law* деце, нарочито оних „*outdoor*“ сиротиње. Врло често је у интересу деце одвојити их од рђавог примера родитеља, који упропасте све оно што дете научи и чује доброг у школи.

Покушавало је се у овом правцу са више разних метода, али ниједан није дао задовољавајући резултат. Тако Актом од 1889. г. *guardians*-и су овлашћени да одузму децу од родитеља, кад виде да су ова напуштена од њих, и да их задрже на свом старању и то: мушку децу до 16. а женску до 18 год. старости. Актом од 1899. г. ово је право проширено на сирочад (децу без родитеља) и децу рђавих родитеља, који примају сиротињску помоћ. Акт од 1891. г. иде још даље и дозвољава *guardians*-има да одузму децу: напуштену или остављену без надзора од стране родитеља и децу коју родитељи оставе другоме на старање. (Овим законима је ограничена моћ старог закона „*Habeas Corpus*“ о коме ће на своме месту бити речи).

Поред повчане помоћи коју *guardians*-и у потребним случајевима указују, они дају и лекарску помоћ

(*medical relief*). При указивању ове врсте помоћи они се придржавају ова два правила: 1. указивање лекарске помоћи потребитима, и 2. не указивање ове помоћи никоме до само апсолутно потребитима. Ради овог циља *unions*-и су подељени у лекарске дистрикте (*medical district*), ограничени у простору и броју становништва и за сваки дистрикт се поставља по један плаћен лекар (*medical officer*). Њему *union* да листу старих и болесних сиротних лица у додељеном му дистрикту, којима има да указује лекарску помоћ. Свако овакво лице добије једну карту и показавши је лекару има да добије бесплатно: преглед, савет и медицину. Ови лекари су засебни од лекара месних власти, као што су и *guardians*-и независни од месних власти.

Деца сиротиње, којима је потребно окрепљење, шаљу се у нарочите санаторијуме и тамо се о њима старају „*the foster mothers*“ („*помајке*“) — жене одабране с највећом пажњом. Ако се у неком случају мати не може одвојити од детета, шаље се и она и тамо се запошљава. Инспекцију ових установа врше *guardians*-и и инспектори *L. G. Board*-а.

На овом месту можемо поменути и то, да свака област или *borough* мора имати један *lunatic asylum* за пријем сиротних умно оболелих. Ради овог циља *boroughs*-и се могу удружити са облашћу и имати један заједнички *lunatic asylum*.

Средства на којих *guardians*-и указују повчане помоћи, плаћају своје лекаре и остало административно особље и издржавају *workhouses* и школе за сиротињску децу, јесу: *poor rate* и помоћи које им области на основу *L. G. Act*-а од 1888. год. морају давати.

Највећа незгода *poor law*-а јесте та, што ту има три власти, од којих је свака способна да његову администрацију измењује. *Poor law* не само да је створен статутима донетим од Парламента и којих се он мора придржавати, већ он стоји и под *L. G. Board*-ом, који на основу разних закона има право да издаје наредбе какве нађе за сходно, потпуно обавезне за *poor law*. Трећа врста власти је месни *board of guardians*, који на основу многобројних и различитих статута и наредба може различито примењивати законе. Због тога је настао у овоме хаос. У 1905. г. образована је једна комисија ради овог питања, која је завршила рад тек 1909. г. подневши огроман реферат, потписан од председника и

13 чланова, као већине, и одвојеним мишљењем мањине од 4 члана. У реферату већине тражена је радикална реформа роог law-a. Мањина је поднела засебан извештај, који је скоро исто тако био волуминозан као и већине, но њихови су предлози били много драстичнији. Они нису били за реформу постојећег закона, већ за његову потпуну измену. Затим у 1918. г. једна друга одређена комисија од 15 стручних лица поднела је Министру Реконструкција нов опширан реферат, у коме је предлагала у главном: укидање board of guardians-a и унификацију разних тела. Најзад у априлу ове године образован је један комитет, чији је председник Mr. J. R. Clunes, M. P., да припреми зак. пројекат којим ће се организовати роог law на другој основи. Овим и изменама које ће се учинити образовањем Министарства Нар. Здравља, укинуће се садањи роог law unions-и.

Поред раније наведених дужности board of guardians се стара још о: вакцинацији (коју врши преко лица извежбаних за тај посао), и регистрацију рођених, умрлих и венчаних, које врше њихови регистратори. Они по том шаљу ове податке свака три месеца Superintendent Registrars-има (сваки за по један дистрикт који сачињавају више unions-a), а ови за тим их шаљу Registrar General-у (главни регистратор који је државни чиновник, док су регистратори по дистриктима и суб-дистриктима чиновници локалних власти).

(У овоме је много бољи француски систем, по коме то врше општинске власти).

Пошто ће се, као што рекосмо, роог law unions-и ускоро укинути, излишно је улазити даље у појединости његовог рада. Но пре но што завршимо са њим, изнећемо један део његовог рада који за нас може бити од интереса, а то је: регистрације.

Registration.

Регистратори по парохјама (parish registers) били су установљени у Енглеској једном наредбом Thomas Cromwell-a у 1538. г. Но у 1653. г. учињена је измена у толико, што су цивилни регистратори замењени са свештеницима, који су од тада водили регистре: рођених, венчаних и умрлих. Доцније се увидела непрактичност овога и већ у 1836. г. свештеници су понова замењени цивилним регистраторима.

У Шкотској су регистри уведени 1551. г. и водили су их свештеници, али су они и тамо замењени цивилним регистраторима Актом Парламента од 1854. г.

Сада се у регистрама не регистрирају само: рођења, венчања и смртни случајеви, већ и: новине, удружења, поседи земље, бродови, разна друштва, copyright, патенти, цртежи, фабричке марке и разне професије.

Цркве морају подносити регистраторима тромесечне извештаје о закљученим браковима. (У Француској је уређено то боље, јер тамо свештеник не сме извршити церемонију, док му брачни пар не покаже сертификат да је брак већ закључен у општини). Бракови се закључују или код регистратора потписивањем регистра (цивилни брак) или у цркви, где се такође има потписати црквени регистар, на основу кога свештеник по том шаље извештај регистратору. Црква такође држи спискове рођених и умрлих и о томе подноси извештаје регистратору, али црква не може издавати: крштенице, венчање и умрлице.

Регистрирање рођених и умрлих.

Чим се роди дете живо, отац или ма које лице присутно порођају, или које се стара о детету, дужно је да у року од 42 дана даде потребне информације регистратору и у његовом присуству потпише регистар. Ако рођење није регистрирано у оном времену, по истеку 42 дана регистратор позива писменим путем једно од горе поменутих лица да му предстани (најдаље на 7 дана до пријезу позива, што опет ни у ком случају не сме бити доцније од три месеца од рођења) ради давања потребних информација и потписивања регистра. Ако би протекло три месеца, а највише 12 месеци, регистратор има право да ипак изврши регистрацију, али о сваком таквом случају мора одмах известити свог Superintendent Registrar-a. После истека рока од 12 месеци рођење се не може регистрати без писменог одобрења Registrar General-a. Казне могу бити само новчане и то највише до £ 10.— Регистрације је бесплатно, осим ако ко тражи да се регистрације изврши у кући, јер у том случају регистратор има право на награду од 1 шилинга.

Нађена деца.

Ако би неко нашао једно одбачено новорођенче, мора у року од сорог дана, од најкасније известити регистратора и дати му своја имена, обавештења и потписати регистар.

Незаконита деца.

Отац незаконитог детета није дужан да изврши регистрацију и регистратор не сме унети у регистар ичије име као оца таквог детета, до на заједнички захтев матере и лица које само изјави да је отац детета и у таквом случају и то лице и мати морају заједно потписати регистар. (У Уједињеној Краљевини, као и код нас, не сме се тражити отац незаконитом детету).

Мењање имена детета у регистру.

Ако је неком детету по извршеном регистрацију у року од 12 месеци дато још неко име поред ранијег, или је првобитно име са свим промењено приликом крштавања, родитељ, чувар, или ма које друго лице, може дати регистратору или суперинтенданту-регистратору уверење о томе, потписано од свештеника који је извршио крштење, и овај мора то ново име унети у свој регистар поред ранијег имена, но без икаквог брисања првобитног имена, а за ово наплаћује таксу од 1 шил.

Смртни случајеви.

Кад неко лице умре, дужност је његових најближих сродника присутних или оближњих, или ма ког лица присутног умирању, или лица које чува леш, да да, „по најбољем знању и уверењу“, у року од пет дана од дана смрти, обавештења регистратору и у његовом присуству потпише регистар.

Случај смрти ван куће.

Ако неко лице умре, или се нађе неки леш ван дома, дужност је најближег сродника, или ако тога нема, сваког лица присутног смрти — односно лица које је нашло леш, или га закопало — да у року од пет дана да регистратору информације, које је у стању да да, и потпише регистар.

Ако лице, које је дужно да да ове информације, пошље тај извештај регистратору писменим путем са лекарским уверењем о узроку смрти, остале информације могу бити дате лично доцније — у року од 14 дана од дана смрти — односно дана налаaska леша.

Ако за 14 дана од дана смрти регистратор није добио никаква обавештења, а најдаље за 12 месеци, он позива лице које је то требало учинити у своју канцеларију да да потребне информације и потпише регистар. По истеку 12 месеци од дана смрти или налаaska леша, регистрацију се не може извршити без писменог одобрења Registrar General-a.

Регистрацију у случају кр. истраге.

Ако се врши нека кр. истрага над неким лешем, дужности је согопер-а да у року од пет дана (смрти или налаaska леша) пошаље писменим путем регистратору све потребне податке.

Регистрацију рођења и смрти на мору.

Ако се неко дете роди, или неко лице умре на мору, на енглеском броду, или броду, који носи путнике ка или од неког енгл. пристаништа, капетан брода мора одмах саставити протокол о томе и у њега унети све потребне податке, и при доласку тог брода ма у које пристаниште Уједињене Краљевине, или првом zgodном приликом, мора послати акт о том догађају Registrar General-у, који има да се унесе у „Marine Register Book“ (марински регистар).

Свако лице које би дало лажно обавештење приликом регистрацију: рођења, смрти или венчања, подлежи истој крив. одговорности као код кривоклетства.

Но поред подношења извештаја регистраторима, према закону „Notification of Births Act“ од 1907. год. чим се дете роди, отац детета, ако би се у том моменту налазио код куће, или ма које друго лице, које се налази код породиље, дужно је да у року од 6 час. пошаље писмени извештај лекару (medical officer of health) дистрикта, у коме је се порођај десно. Ради овога локалне власти дужне су да снабде бесплатно све лекаре који практикују и бабице које практикују или стањују на територији те власти — а на њихово тражење — са довољним бројем карата, које морају бити снабдеване са: поштанском марком, адресом дистриктог лекара коме се извештај има послати, и означеним подацима који се имају унети. Ове се карте дају лекарима и бабицама с тога, што је једно од њих увек присутно по-

рођају и они извештај и подносе. Лице које пропусти да овај извештај поднесе у горњем времену, кажњава се по кратком поступку, до 20 шил., осим ако увери суд да је са оправданим разлогом мислило, да је неко друго лице ово већ било учинило.

Дистриктни лекар, који прима ове извештаје, уноси их у своју нарочиту књигу. Регистратор суб-дистрикта има право у свако доба да прегледа ову „књигу рођених“ код лекара и да је сравњује са својим књигама.

Овај се извештај мора поднети дистриктном лекару за свако дете које је „ношено“ 28 недеља, било рођено живо или мртво.

Ма да изгледа да су остављени и сувише велики рокови у којима одговорна лица могу да не поднесу регистратору потребан извештај, не бојећи се никакве казне, интересантан је факт, да се то у пракси не дешава. Публика се стара да одмах испуни своју дужност у надлештву за регистрарање.

Parish (париш=парохија).

Подела Енглеске на парише у најранијем добу није извршена никаквим статутом, нити Краљевим декретом, нити ауторитативном комисијом. Они су били створени старим и незапамћеним обичајем. Са црквеног гледишта париши су били парохије („*shirif-shire*“ или „*minister-shire*“) надлежно постављених свештеника. У XVII веку Парламенат их усваја као јединицу за месну управу, те тако већ у 1689. г. налазимо свештеничке парохије у Енглеској и Уелсу као јединице месне управе. У то доба извршни органи у паришама били су: *Churchwarden*, *Constable*, *Surveyor of Highways* и *Overseer of the Poor*. Они нису имали плате и дужност им је била принудна, осим неких изузетака.

Порекло дужности *churchwardens-a* (*procuratores, guardiani ecclesiae, custodes honorum et ornamentorum ecclesiae*, и како се они још све нису звали) је најранијег датума и потпуно непознато. Обично су бирали годишње 2—4 или више парохијана за овај положај. Дужност им је била иста као наших црквених тудора, а поред тога морали су извештавати надлежног владу о моралном и религиозном стању парохијана.

У XVI веку основан је положај *constables-a*, који су се старали о миру и реду, сазивали саборове и у ствари били носиоци световне власти. (*Parish-constable*).

У 1555. г. установљено је звање *Surveyor of Highways* (надзорник друмова) и њих су бирали *Constables-i* и *Churchwardens-i*.

Overseers-i of the Poor установљени су статутом у 1597. г. са задатком, да се старају о сиротињи помажући је из сиротињског приреза. *Overseer* (надзорник) је бивао смрћу кажњаван, ако би неко лице у његовом паришу умрло од глади, пошто му је он одбио да укаже помоћ.

Поред ових главних неплаћених чиновника, париши су имали и ниже чиновништво које је било плаћено. Међу њима је био најглавнији *parish clerk*.

Како су сва ова горе поменута лица долазила на две положаје искључиво избором својих суграђана и

нису над собом имала никакву контролу, наравно да је се са развићем државе њихова широка моћ развијала у страховиту олигархију, која је цветала и по областима и по варошима.

Пре Local Government Act-a од 1894. г. није било никаквог специјалног закона који би регулисавао месну управу једног париша. Овим Актом извршена је њихова реорганизација и од тада у сваком rural parish-у, који има преко 300 становника, мора постојати савет (parish council). Ако париш има више од 100 становника а мање од 300, обласни савет мора, ако збор грађана тог париша (parish meeting) то тражи, издати једну наредбу, по којој се има извршити избор савета за тај париш. Ако то збор грађана не тражи, или је број становника испод 100, онда у том случају паришем управља збор грађана (parish meeting) у место савета.

Два или више малих париша могу се груписати под један заједнички parish council, ако то њихови грађани на засебним зборовима буду тражили. У том случају сваки париш упућује такав захтев обласном савету, који има у том смислу да изда једну наредбу. Но и у овом случају сваки овакав париш задржава свој засебан parish meeting.

Образовање савета.

У сваком паришу мора се одржати годишњи збор грађана на дан 25. марта, или на седам дана пре или после овог датума. На годишњем збору бирају се саветници париша (parish councillors) — ако постоји савет. Саветници се први пут бирају само на годину дана, а ако буду идуће године поново изабрани, дужност им траје у поновном избору три године. Број саветника утврђује се времена на време обл. савет, али не може бити мањи од 5 нити већи од 15 чланова. Жене су могле бити биране за саветнике и пре датог им права гласа у 1918. г. Избор саветника се врши према правилима која прописује Local Government Board. Чим изабрани саветници буду уведени у дужност, тог дана, или најдаље за седам дана, бирају између себе, или између лица која нису саветници али имају квалификације да то буду, председника савета (chairman) за ту годину.

Ако при овом избору не би био изабран цео број саветника, онда се на празна места узимају дотадањи

саветници редом са врха прошлогодишње листе, уређене по броју добивених гласова, (или ако је више њих имало исти број гласова, онда одређује председник савета или збор) — ако они на то пристану. Сваки саветник, као и председник савета, може бити наново изабран. Чланови савета могу давати писменим путем оставку на свој положај, а на свако овако упражњено место *савет бира погодна лице*. Ако би већи број саветника поднео оставку, тако да је даљи рад савета онемогућен, обласни савет наређује нов избор, *а за то време поставља погодна лице* које отправља послове у паришу. Давајући оставку лице не подлежи новч. казни.

Дисквалификације за саветнике париша су исте, које смо поменули за дистриктне саветнике. Али у случају неких мањих дисквалификација, обл. савет може учинити изузетак од правила и дозволити да дотично лице буде изабрано за саветника, ако налази да је то у интересу париша. Лице које је guardian или дистриктни саветник, не може бити изабрано за саветника париша. Саветник који би осуствовао са седница више од шест месеци (осим у случају болести или датог му осуства од савета), губи свој положај и место му се упражњује. Ако дисквалификовано лице дејствује и даље у свом положају за који је дисквалификовано, кажњава се до F 20.

Сваки саветник мора на првој седници која се одржи по његовом избору, или ако савет то дозволи на једној од идућих седница коју савет буде означно, потписати изјаву у присуству неколико чланова савета, да се прима те дужности. Не буде ли је потписао, место му се упражњује. На првој седници, одмах по избору председника савета, савет поставља overseers-e. Савет може поставити и једног vice-председника, који у осуству председника има сва његова права. Савет мора одржати годишње бар четири седнице, но председник има право у свако доба да сазове седницу.

Ако два члана савета писменим путем траже од председника да сазове седницу и он то одбије, њих двојица могу сазвати седницу. Ако председник њихов захтев формално не одбије, али у року од седам дана од поднетог му захтева не сазове седницу, ова двојица, по истеку тог рока, то могу сами учинити.

Најмање на три дана пред седницу мора се послати писмени позив сваком члану, потписан од председника

или лица која je sazivaју и у њему мора бити означено: место, време и послови ради којих се седница сазива. За годишњу седницу савета овакви се позиви морају дати члановима савета одмах чим који од њих буде изабран. Седница савета не може се одржати док бар $\frac{1}{3}$ од целокупног броја саветника нису присутни. За кворум је потребно бар три члана. Питања се одлучују већином присутних и гласајућих чланова. У случају равног броја гласова, председник има два гласа. У записник седнице морају се унети имена свих присутних чланова, а при одлучивању у записник се уносе засебно имена чланова који гласају „за“, а засебно оних који гласају „против“. Записник седнице савета потписује председник савета (комитета, председник комитета; а збора, председник збора).

На седницама приступ публци је дозвољен, осим ако савет другачије не нареди.

Савет има право доношења и мењања „standing orders“, са којима регулише свој начин рада, наравно у границама одредаба законом предвиђених.

Ако парих нема свој савет, већ њим управља збор грађана, онда се мора одржати најмање још једанпут у години такав збор. На првом годишњем збору бира се председник збора (chairman) за ту годину. Он председава свима зборовима у тој години, а ако би он био отсутан са неког збора, збор бира за ту прилику председника, који тада има сва права председника збора. — Чим је изабран председник на годишњем збору, збор поставља overseers-е (јер збор има сва права и дужности савета париха). Извршно тело збора је његов председник и overseers-и, који сачињавају једно тело.

Ако би становништво једног малог париха, који према броју становника није имао свој савет, порасло тако, да има право да изабере свој савет, његов збор тражи од обл. савета да му дозволи бирање чланова савета и овај му то може дозволити. Ако је један овакав парих био у заједници са неким другим парихем, онда у овом случају обл. савет вршећи његово издвајање, подељује им заједничко имање и дугове. Ако обл. савет одбије овакав захтев париха, онда овај не може поновити такав захтев до тек по истеку две године, од прилог, тражења. У овим случајевима, одлуку обл. савета не може изменити L. G. Board.

Сазивање збора (parish meeting-a).

Збор може сазвати у свако доба председник савета или два саветника, или ако нема савета онда председник збора или шест бирача. Најмање на седам дана пред држање збора мора се истаћи на видном месту објава потписана од председника или лица која збор сазивају, у којој се мора означити: време, место и послови који се имају свршити на том збору. Ако се збор сазива ради установљења или укидања савета париха (у случају да се број становништва умањи) или усвајања кога од адоптивних Аката, објава се мора истаћи најмање на 14 дана. Свако питање се решава већином присутних и гласајућих лица, а председник објављује вољу већине. Но у извесним случајевима свако лице има право да тражи да се питање реши гласањем листићима, ако не признаје да је питање већином одлучено. Ово право постоји док се збор не закључи и само у овим случајевима: 1) Ако се упућује каква жалба или представка обласном или дистриктном савету; 2) ако је у питању постављање председника неком комитету или делегирање неке моћи или дужности једном комитету или усвајање акта неког комитета; 3) постављање неког overseer-a, или постављање или смењивање неког assistant overseer-a или другог неког чиновника; 4) постављање администратора неког завештања; 5) усвајање неког од адоптивних Аката; 6) образовање или смењивање школског одбора (school board); 7) усвајање или одбијање ма чега, што се по неком закону не може учинити без одобрења збора овим путем; 8) ако је у питању неки новчани издатак; и 9) ако се решава о времену и месту где ће се држати збор.

У случају једнаког броја гласова председник збора има два гласа.

Права и дужности parish council-a и parish meeting-a.

Parish council (или ако њега нема онда parish meeting) поставља на годишњем скупу overseers-е и о томе је дужан одмах да извести надлежан board of guardians, што ако не учини најдаље за три недеље после 15. априла, guardians-и их сами постављају, без обзира дали их је савет већ поставио или не. Главна дужност

overseers-a je: sastavljanje lista o imovnom stanju svojih sugrađana i razrezivanje prema njima raznih prizreza (rates) — osim general district rate u urban distriktu i borough rate u jednom borough-u, koje razrezuju dotični saveti. Oni sastavljaju još i спискове гласача и листе поротника. У извесном хитном случају они могу дати неком лицу и сиротињску помоћ, што је иначе дужност guardians-a, којима они предају прикупљени сиротињски прирез. Дужност overseers-a је бесплатна и принудна. Од овога су изузета само извесна лица. Са дужности их нико не може сменити до истека године за коју су изабрани.

У случају потребе савет може поставити и помоћнике overseers-a (assistant overseers), који су плаћени и плату им одређује савет. Савет их лакође може и по вољи смењивати.

У паришу још може бити постављен и један collector of rates (скупљач приреза). Њега постављају guardians-и и они га и плаћају. Ако њега нема, ту дужност онда врше overseers-и.

Савет (или збор ако нема савета) поставља и једног clerk-a (деловођа) који може бити или један од чланова савета, и тада није плаћен, или assistant overseer, или rate collector (rate collector може бити кадкад истовремено и assistant overseer, док овај не може бити истовремено и rate collector), или друго које погодно лице, и у овом случају му савет одређује плату.

Саветници париша и њихов председник, као год и у дистриктима, областима и boroughs-има (осим појединих изузетака где Mayor има плату), немају никакве плате и положај им је чисто почасан. Председник нема никаквих важних функција, сем што може у свако доба сазвати седницу савета или збор и њима председава, и што при решавању у извесним случајевима може имати два гласа.

Поред горњих, дужности су савета још: држање у реду канцеларских књига париша, чији преглед повремено мора вршити обласни савет и издавати потребне наредбе у погледу њиховог држања, старање о просвети, о имовини париша (осим дрквене), мора имати потребне апарате за гашење пожара (дужност ватрогасаца обично врше добровољно грађани у интересу штедње), постављање лица која управљају разним добротворним фондима, стара се о путевима, о снабдевању водом и дренажи (у овоме има у неколико ограничене моћи),

стара се о народном здрављу и извршује разне одредбе закона „the Public Health Acts“, о земљорадњи, извршујући разне наредбе Министарства Агрикултуре (Board of Agriculture), прима поклоне и завештања у корист својих грађана, стара се о гробљима извршујући разне законе који се на њих односе, и т. д.

Савет има право да изда под закуп или, са одобрењем збора, прода или размени неку земљу или зграде које припадају паришу, но са овим ограничењем: ако је закуп већи од године дана, или је покретност или непокретност која се жели да прода или размени, прибављена употребом ма ког приреза, за оно се претходно мора прибавити одобрење од L. G. Board-a. Ако париш жели да прибави неку земљу ради употребе на општу корист својих грађана и то не може да постигне путем споразума, обраћа се обласном савету који, ако по увиђају нађе да је намера умесна, то чини путем експропријације. Ако обл. савет нађе да је захтев савета париша неумесан и као таквог одбије га, савет париша (а такође и дистриктни савет у једном оваквом случају) обраћа се L. G. Board-у, који после тачног извиђаја на лицу места може, ако нађе за умесно, одобрити ову експропријацију и мимо неодобрење обл. савета. Но у овом случају, кад L. G. Board прекршава одлуку обласног савета, L. G. Board мора претходно прибавити за овакав свој поступак одобрење од Парламента, и у том случају то постаје Акт Парламента — закон. Њега има за тим да изврши обл. савет, осим ако је ово тражење било од дистриктог савета, који има сам и да га изврши. Савет париша не може ниједним другим путем до споразумом прибавити неку земљу потребну му ради водовода или путева.

Ако париш жели да закупи неку земљу да би је поделио међу своје грађане ради попаше и не може то да прибави од сопственика путем споразума, обраћа се обласном савету, који може да изда наредбу, којом овлашћује савет париша да то учини принудним путем, но за период који не сме бити мањи од 14 нити већи од 35 година. Ако обл. савет одбије захтев париша, овај се обраћа као и у претходном случају L. G. Board-у. Од овога се изузимају: рудници, минерали и мали поведи. Сваке године L. G. Board мора подносити извештај Парламенту, да ли је било у земљи оваквих случајева, а он о томе добија извештаје од обласних савета.

Савет париша није дужан да примењује т. зв. „адоптивна Акта“ као што су закони о осветљавању улица, јавним купатилима и перчицама, јавном улепшавању, јавним библиотекама и т. д., али ако збор париша усвоји ове законе, онда их савет (или ако њега нема онда збор) мора извршивати и у том случају за њихово извршавање разрезају извесан прирез.

Делегиране моћи савету париша.

Као што смо код дистрикта рекли, савет руралног дистрикта може делегирати савету париша сваку моћ, коју он може делегирати парохијском комитету (paroshial committee) на основу the Public Health Acts, као да је савет париша парохијски комитет. Ако би дистриктни савет, уместо да ту власт делегира савету париша, поставио један парохијски комитет, који би евентуално био састављен делом од чланова дистриктног савета а делом од других лица, онда ова друга лица морају бити чланови савета париша, или бар изабрана од стране савета париша.

Ако не постоји савет у паришу, онда дистриктни савет може своју моћ делегирати збору или комитету састављеном од чланова дистриктног савета и лица изабраних од збора.

Подела париша на квартове (wards).

Обласни савет, на тражење савета париша или најмање 1/10 гласача париша, пошто се увери да је територија или број грађана тако велики, или су засеоци тако положени, да је незгодно скупљати збор грађана на једно зборно место ради бирања саветника и др., или да је корисно — ма са ког разлога да извесни делови париша буду засебно представљени у савету, може наредити, да се париш подели на квартове ради избора саветника, чије границе као и број саветника за сваки квартал одређује обласни савет у својој наредби. У овом случају сваки квартал држи засебан збор на коме бира своје представнике за савет париша. Свака пак оваква наредба може бити повучена доцније од стране обл. савета, кад то тражи савет париша или 1/10 његових гласача.

Право жалбе париша противу дистрикта.

Савет париша има право да се жали обласном савету противу дистриктног савета, ако овај: 1. није извршио потребну дренажу у паришу, или је не одржава у исправном стању; 2. ако није снабдео париш са довољно воде; 3. ако не извршује одредбе „the Public Health Acts-a“, и 4. ако не одржава друмове у исправном стању. По оваквој жалби обл. савет врши извиђај и ако нађе, да је жалба основана, узима на себе да изврши то што је дистриктни савет пропустио да учини, или ради овог циља делегира једно стручно лице које овај посао има да изврши у име обл. савета — а на рачун дистриктног савета.

Комитети.

Савет париша има право (ако нема савета, то право припада збору), као и дистриктни или обл. савет, да образује колики хоће број разних комитета, било потпуно од својих чланова, било делом од њих а делом од других лица и да ради преко њих, делегирајући им своје моћи, — кад налази да је то у интересу бољег вршења дужности. Начин рада ових комитета је исти као и код county boroughs-a, области и дистрикта. Но сваки акт комитета мора се поднети савету (односно збору) на одобрење. Савет не може делегирати комитету своју моћ у погледу: узимања зајмова, разрезивања неког приреза и закључивања уговора. Кворум, пословник и место држања седница разних комитета регулише савет својим правилима. Председник комитета при решавању, у случају равног броја гласова, има два гласа. Овде налазимо муниципалну форму администрације у минијатури, у погледу односа комитета према савету париша.

Савет париша може образовати joint committee са једним или више суседних париша, ради извршења неког посла, који је у заједничком интересу и делегирати му потпуно или делимично своје моћи.

Савет такође може опуномоћити свог clerk-a или неког свог чиновника или члана да га представља код суда или ма у ком легалном процесу, и у том случају моћи опуномоћеног лица се простиру докле и моћи савета.

Финансије.

Приходи париша су од: имања париша, приреза и зајмова. У издацима савет париша је ограничен. Он може чинити издатке без одобрења збора само до извесне суме т. ј. која може бити подмирена са прирезом од три пени-а на једну паунду (око 30 п. д. на 20 шил.) прирез плаћају вредности. Са одобрењем збора издаци могу бити толико велики, колико може покрити прирез од шест пени-а на једну паунду. За сваки већи издатак савет мора претходно прибавити одобрење од обл. савета. Сваки налог за исплату мора бити потписан од два члана савета.

Савет париша може узимати зајмове: 1. ради куповања земље или подизања зграда, зашта би био неким законом овлашћен; 2. ради сваког посла зашта би био овлашћен да узима зајмове на основу неког од адоптивних аката и 3. ради сваког посла за који би он био овлашћен да га предузме, а чији би трошак по мишљењу обл. савета и L. G. Board-а требао да се расподели на извесан број година. За сваки зајам савет париша мора прибавити одобрење од збора својих грађана и обласног савета. Обласни савет може давати позајмице паришу.

Савет париша може поставити једног од својих чланова или друго које погодно лице за благајника, но без икакве плате. Такво лице има да положи кауцију коју буде прописао обласни савет.

Преглед рачуна.

Преглед рачуна савета, збора или неког комитета париша, врши се у форми коју пропише L. G. Board, а врши га дистриктни рачуноиспитач. Сваки бирач париша има право у свако доба, без икаквог плаћања такса, прегледати и узети копије или изводе из свих књига, рачуна и докумената, који припадају или су под контролом париша или збора, и сваки од њих има право да чини представке рачуноиспитачу у погледу неправилности неког издатка.

Издаци париша у опште нису велики. Обично париши са саветом имају издатака, док они са збором, по правилу, их немају. Према статистичким подацима из 1898—99, г. у Енглеској и Уелсу било је 7384 париша

са саветима и 5719 париша са митингом (збором). У тој години од првих 308 а од других 5211 није имало никаквих издатака. Наравно да су овакви примери сада ређи.

Величина париша.

Простор париша и број становника у појединим паришима јако варира. Има их са мање од 50 acres у простору, а има их и са преко 10.000 acres. Такође има их са око 20 становника, а има их и са преко 10.000 ст.

Као што смо видели, према закону од 1894. г. обласни савет има велике моћи над паришима, док дистриктни савет има над њима власт само у погледу санитета. Обл. савет може у извесним случајевима: образовати или укинути савет париша, груписати или поделити парише и фиксирати број саветника у паришу. Може подарити митингу париша сваку административну моћ савета париша. Он може давати позајмице паришу и његова је санкција потребна кад би париш хтео закључити какав зајам. Он може кадгод ослободити саветнике париша од мањих дисквалификација. Одлучује при извесним тешкоћама око избора и одређује скалу дозвољених изборних трошкова. Најзад решава при сукобу између дистрикта и париша. Моћ пак обласног савета над дистриктом, као што смо видели, није ни приближна овој. Из овога се види, да је однос париша према области, однос делова према целини.

Ма да је санитетска власт у сваком поједином паришу дистриктни савет, ипак је савет париша и директно и индиректно заинтересован у примени закона који се односе на јавно здравље (The Public Health Acts).

а) директно је заинтересован: 1. што је овлашћен да учини што нађе за потребно са сваком баром, каналом, сметлиштем, стајаћом водом и свим оним што је штетно по здравље. Но чинећи ово не сме нанети повреду ниједном приватном праву или радovima при наводњавању или исушивању предузетим од неке локалне власти. 2. он може искоришћавати сваки бунар, извор или поток у својој територији, но с тим, да не нанесе повреду праву приватних лица или корпорација, и 3. савет париша може радити као делегат дистрикта савета, ако му је овај делегирао моћ на основу the Public Health Acts, у место парохијалном комитету.

в) индиректно: што се може жалити дистриктноу лекару тражећи неку измену или установу нечег што је у интересу здравља његових грађана, или се жалити обл. савету противу дистр. савета, ако је овај пропустио шта учинити у том погледу. То исто може учинити у погледу друмова.

Једно од најдрагоценијих права датих паришу јесте право да прибавља земљу и да је уступа својим грађанима, нарочито још право експропријације. Резултат овога био је ванредан, јер су париши омогућили да „земљорадници“ (т. ј. они који раде на имању велеседника), који су били у врло бедном положају, станујући у кућицама „cottage“ често врло бедним и без и једне стопе земље око куће, добију бар по једну малу баштицу. Овим су се онемогућили ранији врло чести случајеви, где су лордови избацивали стотине породица из својих „cottages-a“ на друм (јер је сва остала земља била њихова) и рушили их, да би створили себи довољно земљишта за — лов. Срећа Енглеске хтела је, да јој лордови оваквим нечовечанским поступањем учине огромну услугу, јер су хиљаде избачених породица налазиле јединог спаса и склоништа одлажењем у колоније и тако створили данашњу моћну Империју.

Интересантна је још једна привилегија париша, а то је: да на основу „the Parish Constables Act“ од 1872. год. (35. и 36. Vict. C. 92.) има право да постави своје констаблере (полицајце). Савет париша и сада може ово право повратити у живот просто одлуком својом. Но у сваком случају констаблер париша мора подлежати наредбама управника полиције у области (chief Constable), те је независна полиција у паришу немогућа и према томе сада нигде и не постоји.

На овом месту додаћемо још неке ствари са којима су шаржиране месне власти у опште, а обласни савети посебице.

Законом од 1917. г. шаржирани су обл. савети сузбијањем венеричних болести. Ради овога болнице су снабдевене најмодернијим апаратима и лековима, а лекари су специјалисте, упознати са најновијим методама. Лечење је бесплатно. Трошак сноси за 75% L. G. Board, а за 25% обласни савет.

Према „The Insurance Act“-у од 1913. г. сваки обл. савет мора имати један специјалан комитет, који се зове „The Insurance Committee of the County Council“, у коме

поред представника обл. савета седе и представници осигураних лица — радника и заинтересованих друштава. Комитет се стара о шиљању у санаторијуме и лечењу оболелих лица. Ова је организација изведена у виду принудног осигурања, према коме свако радничко лице мора бити члан, плаћајући незнатан улог од неколико пени-а недељно (за чију уплату одговарају и врше је послодавци, који је обично дају из свог џепа, јер је незнатна). Други део дају послодавци, а ресто у виду помоћи локалне власти и држава.

Локалне власти се старају и о извршавању одребаба закона „The Childern's Act“ од 1908. г. који регулише часове рада за децу. (За време рата није био у употреби.)

Колики су успех постигле локалне власти у погледу народног здравља показују лепо ове скале:

Смртних случајева од трбушног шифуса на 10.000 станов. било:

	год. 1870.	г. 1880.	г. 1890.	г. 1900.	г. 1911.
У Енгл. и Уелсу:	33	20	17	9	7
У Лондону:	24	19	14	6	3

Смртност у Енглеској и Уелсу крешала је се у овој пропорцији:

год. 1850.	год. 1875.	год. 1885.	год. 1895.	год. 1907.	год. 1917.
23	22	18	18	16	14.4

(грађ. лица).

Годишња смртност деце на 1000 рођених:

У години:	у Енглеској:	у Лондону:
1870	160	164
1880	153	158
1890	151	163
1905	128	131
1910	118	117
1917	97	103

Принципи енглеског „LOCAL-GOVERNMENT“-А

Енглески систем локалне администрације представља директан утицај политичких и социјалних идеја демократије на организацију и функционисање управе.

Израз „local government“ подразумева не само месну активност власти, већ и њихову организацију и законске услове под којима оне врше њихове функције. Он означава део управе једног народа или државе, коју (т. ј. локалну управу) администрирају власти, истина контролисане од стране државних власти, али изабраних независно од контроле државних власти, од становника дотичног места. Највиша или државна власт нема никакве административне јурисдикције у том месту, у стварима које администрирају изабрани представници тог места, док с друге стране бирачи локалног репрезентативног тела су истовремено и бирачи репрезентативног тела које сачињава део државне управе — Парламента. Израз „local government“ (локална управа, како смо га ми у овом раду употребљавали) много је ширег значења од израза „само-управа“ (self government).

Према принципу local government-а администрирање локалних послова може се вршити једино од стране локалних власти. Суверена власт мора дејствовати преко локалног медијума. Она не може узети у своје руке послове месних власти. Но ма да Парламенат (као суверена власт) не може радити до само преко месних власти, он ја ипак тај који ствара месне власти. Он их може у свако доба уништити, додати им или одузети неку моћ или дужност.

Ма колика да је независност месних власти, оне се морају добро чувати да не прекораче своју моћ, или не пропусте испунити неку своју дужност, јер у таком случају стоје одговорне пред обичним грађанским судом. (У Енглеској не постоје административни судови).

Организација local government-а осигурава слободну кооперацију грађана у управљању њиховим заједничким интересима и тим путем примењивање закона и разних уредаба губи у својој тежини, кад се то врши од стране самоуправне месне заједнице, него кад то чине представници централне власти.

Према ономе што смо раније изнели можемо видети да, с обзиром на њихов постанак, имамо две врсте local government-а у Енглеској: 1) историјска, која се састоји из: области, формираних од племенске организације; boroughs-а; и париша, формираних од примитивне агрикултурне организације — све три створених поглавито на економској бази, чије су становништво удружили у најранијем добу заједнички интереси и потребе; и 2) законодавна, која се састоји од дистриката и unions-а. И ли како их поједини енглески правници називају: прави local government и quasi-local government.

Прва врста local government-а су по постанку најстарије локалне јединице у земљи. Оне нити су створене каквим Актом Парламента (т. ј. бар најстарији примерци) нити каквим повељама краљевим — оне су по постанку у једном смислу старије од државе. Парламенти и Краљеви су у доцнијем периоду мењали њихове међе, мењали власти које њима управљају, стварали нове области, boroughs-е и парише, али су оне увек постојале и имале своју локалну управу у једном или другом облику. Local Government у Енглеској није производ интелектуалаца већ резултат несвесног социјалног развијања и санкционисан је више снагом традиције и осећаја, но разума. Наравно, разум је морао имати свог удела при решавању да се продужи овај традиционални облик локалне управе.

У другој врсти најглавнији је дистрикт. (На union-у се нећемо задржавати, пошто је његово укидање, или бар радикална измена, питање најкраћег времена). Дистрикти (urban и rural) првобитно су створени са циљем да извршују санитарске законе и њима су управљали guardians-и. Они су били створени од разних париша или чак делова разних париша и пресецали су слободно међе разних области. Са овога разлога до 1894. г. може се рећи да они нису потпуно одговарали принципима local government-а и с правом су називани quasi-local government. Актом од 1894. г. исправљена је раније учињена грешка у погледу њиховог ограничавања; за упра-

ву место guardians-а дато им је изборно тело — савет и стављено им је у дужност, поред извршавања санитетских закона, и старање о путевима (трумовима). Сада се и они с правом могу убрајати у прву врсту local government-а.

Из овога до сада изложеног видимо, да је локалитет фактор који доминира у local government-у. То је снага која је омогућила области, boroughs-е и паршије да очувају своју најелементарнију и најважнију карактеристику управе — слободу од централне власти. Они их је сачувао недирнуте (у географском смислу) кроз векове, против свих напада од стране Круне, феудалног племства, модерног племства и Парламента. То је снага која лежи иза принципа децентрализације — те потребе модерног доба.

Месна власт, којој бирачи делегирају своју моћ, не зависи од централне власти. (Ово не значи да централна власт нема моћ надзора у извесним стварима локалне управе). Централна власт нема права да одузме локалној власти ништа од њене моћи, на основу принципа, да њена моћ проистиче из истог извора — из истих бирача — из ког и моћ централне власти.

Санкције за управу локалних власти јесу: 1) Обичајно право које је врло велико. 2) Позитивно право општег карактера т. ј. које је заједничко за све локалне власти. 3) Позитивно право посебног карактера т. ј. које важи само за једно или поједина места (н. пр. Приватни Акт (Private Act) који једна месна власт издејствује од Парламента) и 4) bye-laws које издају месне власти ради доброг управљања местом, а које морају бити у сагласности са општим законима. Но све ове санкције на крају зависе за њихову снагу од државних судова. У томе лежи главна разлика између старог и модерног облика local government-а, јер су у ранијем добу и судови били у рукама локалних власти и са њима је врло често чинена злоупотреба.

Пре но што завршимо са принципима loc. government-а, дотаћићемо се још једног интересантног факта.

При избору обл. саветника (као и осталих савета) наравно да политички осећаји у извесној мери играју улогу. Но чим је избор завршен, представничко тело не показује жељу да се подели по политичкој боји.

Због великих издатака којима су кандидати изложени при избору, а нарочито доцније при вршењу њих-

хове саветничке дужности, ретка је изборна борба између кандидата. Кандидати су готово без изузетка имућни индустријалци и поседници земље. Истина је, да је и сада у Енглеској „имање и васпитање готово неопходно а „рођење“ корисно“ за политичку каријеру, ипак се моћ не може имати другачије до поверењем народа, док је раније за ово требало бити само — аристократ. Један познати енглески правник каже: „Народ управља собом преко владајућих класа, у место да је просто владан од њих“. Но поред свега овог локална је администрација увек под контролом Парламента и подлежи великом утицају јавног мњења, не само путем гласачких кутија, већ и штампе и митинга. Код париша већ налазимо праву демократију. Ту су управљачи у ствари они којима се управља. Ту се „воља народа“ изражава на митингу париша и према томе он има самоуправу у најширем смислу речи.

Дивовска борба између капитала и рада у Енглеској готово и не додирује локалну администрацију. Она, као и правосуђе, извршује вољу закона, не узимајући учешћа у овој борби. Борба се води док неки захтев једне од ратујућих класа не постане закон. Чим то буде, управљајућа класа никад се не усуђује да употребом свог монопола у централној или обласној управи покуша да парализује Акт Парламента.

У месецу мају о. г. био је изнет пред Доњи Дом од извесног броја посланика зак. предлог, по коме је се имала моћ локалних власти проширити, нарочито у погледу закључивања зајмова, да им се дозволи да оснивају своје новчане заводе и да узму готово сву производњу у своје руке. Предлог је имао социјалистичку тенденцију, те је у седници од 16. истог месеца већином гласова одбачен, али је врло вероватно, да ће се ускоро морати дозволити локалним властима оснивање новч. завода са чисто локалним задатком.

Као што смо у почетку извештаја о Local Government-у рекли, принцип „local government“ почиње сада да се проширује и на читаве покрајине и колоније.

Једна од најбољих особина енглеског народа без сумње је та, што са ванредном тачношћу увиди сваку савремену потребу измене система управе и без уступања се прилагођава појављеној потреби, не чекајући да због тога дође чак ни до јаче дискусије. Без икакве сумње да је до овога довело горко искуство раније са Север.

Америком а сада са Ирском, где је због ранијег одупирања систему самоуправе (Home Rule) сада доведен не само у питање интегритет Империје, већ је у опасности и безбедност Ујед. Краљевине, пошто се она више не задовољава раније траженим Home Rule-ом.

За доказ горе наведеног служи нам то, што је енглеска влада дозволила својим колонијама да имају засебне владе, Парламенте и да чак шта више, у најновије доба, у односима према страним државама имају самосталну улогу. Погрешно би било мислити да је она дозволила својим колонијама представништво на Париској Конференцији, у облику у коме је то било, само из политичког рачуна. Главни је разлог за овакав поступак био тај, да се искористи згодна прилика и учини неопходна измена, без икаквог потреса и дискусије.

На овоме се путу не мисли стати. Канада већ намерава да припреми зак. пројекат, по коме ће имати своје засебне дипломатске представнике код страних држава. Пред лондонским Парламентом је зак. предлог, по коме ће се дати Индији иста аутономија, која и осталим самоуправним доминијама. Ускоро ће се то у извесном степену учинити и са Египтом. Па чак и у самој кући т. ј. Уједињеној Краљевини, приступа се изменама у овом смислу. Сад се налази пред Парламентом зак. пројекат, по коме ће се дати самоуправа и Скотској. Она ће имати свој једнодоми Парламенат, састављен од 148 чланова нар. представника и ресто лордова, који имају бити чланови по наследном праву. Овај Парламенат има бити потчињен Империјском Парламенту у Лондону (као што су му теориски потчињени и сви Парламенти доминија, но који своју моћ над њима у пракси никад не примењује). Представништво Скотске у Парламенту Ујед. Краљевине (у Лондону) има за сада да се продужи као што је, док се иста оваква измена не учини и за Уелс и Енглеску, када ће се дефинитивно одредити проценат представника земаља Ујед. Краљевине (Енглеске, Скотске, Уелса а евентуално и Ирске, ако ова не добије потпуну независност) у лондонском — Империјском Парламенту.

Егзекутивна моћ у Скотској остаје и даље на енглеском Краљу, који ће је вршити преко свог представника, једног Lord High Commissioner-a, а овај ће имати као саветујуће тело један Егзекутивни Комитет од Скотског Приватног Савета (Scottish Privy Council).

County Court (Обласни суд).

Мислим да ће бити од интереса да изнесемо у најкраћим потезима и организацију обласних судова (county courts) у Енглеској, чија се организација такође јако разликује од судова у континенталним државама.

County Court у Енглеској је у исто време и најстарији и најмодернији од енглеских грађ. судова.

Саксонска Curia Comitatus, која је се задржала и во Норманској најезди, била је локални суд и суд за мање дугове. За време Alfred the Great овај суд обухвата у своју надлежност и грађанске, а за време владе William-a I и црквене спорове. У то доба судије су сачињавали: Ealdorman, владика и шериф. Суд је заседавао једанпут у неколико недеља и председавао му је Earl или у његовом осутству шериф. Шериф је објављивао а за тим и извршавао пресуду суда. Доцнијим развијањем од овог суда добијамо данашњи county court, који је раније био надлежан за дугове не веће од 40 шил. Према „County Courts Act-y“ од 1846. г. надлежност му је проширена до F 20; 1850. г. до F 50; а законом од 1903. г., који је уведен у снагу 1905. г., до F 100.

Енглеска и Уелс подељени са на 59 кругова (circuit) изузев Лондона. У сваком кругу има 1 судија, али Lord Chancellor може поставити и две судије за један круг но с тим, да целокупан број судија не може бити већи од 60.

Плата обл. судије је F 1500 годишње. Квалификације за судију су ове: да има бар 7 година адвокатске праксе и да у моменту конкурисања мора бити млађи од 60 год. За ове судије бирају се најчувенији адвокати и како је положај веома угледан и добро плаћен, а при том потпуно независан (судија не може бити премештен, смењен, нити му се дати који други положај), избор лица за ова места је обилан и благодарећи свему овоме, енгл. судије су признате као најбоље, који потпуно одговарају свом високом задатку. Публика у њима има неограничено поверење (не само ових, већ и осталих судова) и ма да је било случајева, у којима је њихова одлука за нас са континента била мало чудна (али не и неправична), никад нисам могао приметити, обраћајући на то нарочиту пажњу, да је јавно мњење ма у једној прилици показало и најмањи знак несагласности са њиховом одлуком.

Сваки њихов круг (осим Birmingham-a, Clerkenwell-a и Westminster-a) подељен је на дистрикте и у сваком дистрикту има 1 суд са 1 суд. писарем и извршитељима. Судије се крећу по својим круговима тако, да у сваком дистрикту свог круга врше суђење бар једанпут месечно, осим ако Lord Chancellor не нареди друкчије. Обично са његовим одобрењем судије заседавају више пута преко месеца у већим центрима, а у мањим не сваког месеца.

У споровима чија је вредност преко F 5 мора се образовати жури, било на захтев тужиоца или оптуженог. У споровима испод ове суме то стоји на дискрецији суда.

Судија не може бити биран за члана Парламента.

Као што смо рекли приликом извештаја о полицији у варошима, код њих постоје police courts (полицијски судови), који суде по кратком поступку и у којима заседавају по двојица „justices of the peace“. Закон „The Stipendiary Magistrates Act“ од 1863. г. дао је право boroughs-има који имају преко 25.000 становн. да имају своје stipendiary magistrates (плаћени судија), који сада у овим судовима (police courts) решавају теже ствари. Њих поставља Круна од лица која морају имати бар 7 год. адвокатске праксе и плаћени су F 1500 год.

Privy Council (Приватни Савет.)

У току ранијих излагања дотакли смо се неколико пута и Privy Council-а, те је потребно да изнесемо у кратко и његову функцију, ово у толико пре, што су од њега постала неколико сада врло важних Министарстава.

Постанак Privy Council-а датира се још од Норманске периоде. Првобитно „Comitum Concilium“ било је тело, које је вршило судске и финансијске послове у земљи. Оно доцније постаје „Curia Regis“ коју су сачињавали: The Chancellor, the Chief Justiciary, the Treasurer, the Steward, the Chamberlain, два Archbishops-a, и још круга лица, која је владалац бирао. Дужност им је била да дају савет Краљу у стварима законодавства и администрације, да бде над правосуђем и да у опште извршују Краљеву вољу. Но у брзо, због појављене потребе, издвајају се финансијски послови испод његове надлежности и образују засебан департман. Curia доцније, за време малолетства Henry III, постаје „council of regency“ а наскоро по том добија дефинитиван облик као „concilium regis“. Под Edward-ом I чланови concilium

regis-a давали су заклетву: да ће давати Краљу добар савет, да ће штитити Краљеве интересе, да ће делити правду часно и да неће примати мито. Најглавнија му је дужност тада била да обавештава Круну у стварима законодавства. Под Henry IV (1404. год.) број чланова му је био 19, од којих су били три владике и девет лордова.

Његова је моћ зависила од карактера Краљевог. Миран и послушан под строгим Краљем, моћан под слабим и стварни управљач земљом када је на престолу малолетан Краљ. За време Тјудорове периоде моћ му расте. Henry III му је дао чак и законодавну моћ, но Edward VI је повратио Парламенту супрематију у законодавству.

У 1553. г. број чланова му се пење на 40, од којих су биле 4 владике и 15 лордова. Због његове многобројности Краљ почиње да консултује само његове важније чланове и овим путем се образује у самом council-у један ужи круг — прави privy council, претеча доцнијем Кабинету.

За време владе Charles-a II чињен је покушај да се council-у поврати стара моћ, но без успеха. George I, не знајући енглески језик, није се никад ни појављивао на његовим седницама, те тако управа послова у council-у прелази у руке Министара — Кабинета.

Ма да је сада Privy Council у ствари кабинет, ипак се ова титула „the privy councillor“ и данас даје великом броју виђених лица, чије је чланство и положај само титуларан. Чланови кабинета, ако већ нису били privy councillors-и, постају то самим својим положајем.

Г. Бонар Ло (Lord Privy Seal) у једном свом говору у Парламенту, у почетку месеца јуна о. г. рекао је, да је кабинет у ствари комитет Privy Council-а, због чега су га извесни правници критиковали, позивајући се на Anson-a, као правнички ауторитет, који сматра да су приватни Савет и Кабинет два потпуно засебна тела.

Поред чланова Кабинета, The Lord Chancellor, the Lord President of the Court of Session in Scotland, the Lord Justice clerk и the Lord Advocate of Scotland, the Lords of Appeal, the President of the Probate Division, the Archbishops-и, of Canterbury и York и Bishop of London су увек чланови Privy Council-а. Од 1897. г. његови чланови постају и премијери самоуправних колонија.

Дужност „приватних саветника“ траје за живота суверена који их је поставио и шест месеци после његове смрти, но обично их нови суверен потврђује у том положају.

Административан рад овог савета вршен је увек преко његових комитета. The Board of Trade (Министарство Трговине), the Local Government Board, the Education Department (Минист. Просвете), и the Board of Agriculture (Минист. Земљорадње), били су његови комитети, који су у новије време створени засебним Министарствима.

Скотска има на основу „the Act of Union“ заједнички Privy Council са Енглеском и Уелсом, док га Ирска има засебно. У ирском Privy Council-у Lord Lieutenant заузима положај Круне.

Lord Privy Seal је пети „Great Officer of State“ и ранг му је испред свих војвода (Dukes).

Local Government Board.

(„Board“ има много значења у енгл. језику. Најглавније му је значење „трпеза“, али овде има значење „већ“).

Овај департман основан је са „the Local Government Board Act-ом“ од 1871. г. на место Министарства Нар. Здравља (The General Board of Health), које је било основано у 1848. г. Чланови Local Govern. Board-а јесу: The Lord President of the Council (Председник Савета), пет Principal Secretaries of State (Првокласни Министри, јер се Boards-и рачунају као Министарства II класе), the Lord Privy Seal, the Chancellor of the Exchequer и председник (President) Board-а, кога Краљ поставља. Board се ретко састаје и послове отправља President, асистираан једним парламентарним и једним перманентним секретарем и осталим перманентним особљем. Board има у својим рукама готово цео апарат за контролисање локалних власти, (јер оне, као што смо раније видели, у погледу полиције подлеже надзору Министарства Унутр. Дела, у погледу просвете — Министарства просвете; Агркултуре и Министарства Трговине).

Рад L. G. Board-а може се у главном поделити на: а) Poor Law, б) Public Health и с) финансијски департман, који прегледа рачуне локал. власти и контролише њихове зајмове. Но, као што смо и раније у току излагања

local government-а видели, ма да L. G. Board има право инспекције и надзора над локалним властима, нарочито у погледу финансија, његова моћ над њима ни у колико не одговара моћи једног Министарства на континенту. Никад он не може издавати наредбе какве има право да издаје неко Министарство на континенту. У малом броју специјално набројаних случајева, закон му даје право да намора локалну власт да се повинује његовој вољи, или да не одобри неки поступак локалне власти, а у осталим случајевима остаје му само један пут да нагна лок. власти да нешто учине, а то је — путем суда.

У осуству председника L. G. Board-а акта његова може потписивати један од ex officio чланова, обично The Home Secretary (Министар Ун. Дела), чије је надлештво најближе. Но његов потпис је чисто формалан акт.

Пошто се Board, као што рекосмо, врло ретко састаје, то је веза између L. G. Board-а и осталих Министарстава седница Кабинета.

Главно особље L. G. Board-а.

На првом месту је парламентарни секретар (The Parliamentary secretary), који помаже председника L. G. Board-а у раду и он је једини чиновник L. G. B. који је члан Парламента. Његова је дужност (као и председника) да одговара на питања у Парламенту и да спроводи потребне зак. предлоге кроз Парламенат. Обично за важније законе то чини председник, а за мање важне парламентарни секретар.

Шеф чиновништва је перманентни секретар. Он је први саветник председнику, будући са дугим искуством у том Министарству. Ни једно питање председник неће решити без претходног консултовања са њим. За њим долази: Legal adviser to the Board (правни референт), пет assistant secretaries, (начелници одељења), председников приватан секретар, парламентарног секретара приватни секретар, перманентног секретара приватни секретар, и остали врло велики број вишег и нижег чиновништва, међу којима долази велики број лекара — инспектора; инжињера — инспектора; рачуноиспитача — инспектора; инспектора пловних река и канала; архитекта и т. д. Сви инспектори стално путују по земљи вршећи инспекцију.

У организацију и рад L. G. Board-а нећемо се упуштати даље с тога, што је се сада десило оно, што смо већ раније рекли да је неминовно, а то је — уки-

дање L. G. Board-a. Краљ је наредбом својом у Privy Council-у на дан 25. јуна о. г. укинуо L. G. B., а на његово место основао Министарство Нар. Здравља, поставивши за Министра Нар. Здравља досадањег Председника L. G. Board-a. Ово је Министарство само за Енглеску и Уелс, а накнадно ће се оваква Министарства основати засебно за Скотску, а засебно за Ирску.

Према овој Краљевој наредби L. G. Board има да престане егзистирати од 1. јула т. г. Све функције и особље L. G. B. прелази на Министарство Нар. Здравља.

По речима садањег Министра Нар. Здравља, доцније ће се морати извесне дужности, које су са L. G. Board-a пренете на Минист. Нар. Здравља, пренети на друга Министарства, а извесне ће се дужности од њих одузети и дати Минист. Нар. Здравља, што се за сад још не може учинити.

Обласна полиција.

Пре свега рећићемо да у Енглеској не постоји жандармерија.

Као што смо видели код county boroughs-a, да је полиција у рукама варошких савета, тако је исто полиција у областима у рукама обласних савета. Наравно да муниципални boroughs-и, који се налазе на територији једне области, могу имати своју полицију независну од обласне, ако су то boroughs-и већег значаја, док је код мањих boroughs-a полиција консолидована са обласном полицијом.

Ма да су полиције дакле за сваки county-borough и већину муниципалних boroughs-a и области засебне и једна од друге независне, као што су независне и од централне власти, ипак је се једнообразност међу њима морала одржати, те је њихов унутрашњи састав апсолутно исти. Према овоме обласна полиција је у том погледу иста са манчестарском полицијом (коју смо изнели као пример полиције у county boroughs-има) и због тога овом приликом то нећемо понављати, већ ћемо изнети само оно, у чему се и у колико се обласна полиција разликује од варошке полиције (т. ј. полиције у county boroughs-има).

Као што полиција у с. borough-у стоји под влашћу једног комитета састављеног од чланова савета — Watch Committee — тако и полиција у области стоји под влашћу „Joint-Committee“-та (standing), али који је састављен само половином од чланова обласног савета, а половином од судија (justices of the peace).

Да законодавац одлучи овакав састав Joint Committee-та није био никакав други разлог до тај, што су конзервативци желели да полиција остане и даље у рукама судија (који су као што знамо пре 1888. г. имали сву власт у својим рукама), док су радикали хтели да је пренесу на Watch Committee обласног савета — као што је то у муниципалним варошима. Тако је створен

Joint-Committee као производ компромиса унионистичке владе од 1888. г., да би се задовољила оба крила.

Овај комитет има своја правила и пословник и потпуно је независан од обл. савета. Он се обично дели на подкомитете који управљају пословима, док се комитет састаје само четири пута годишње. Комитет, (односно његови подкомитети), стара се поглавито о потребним зградама за полицију, набављању разних апарата и униформи и о свима осталим издацима на полицију, док је за управу, распоред снаге и егзекутиван рад одговоран само Chief Constable (управник полиције) који, као што ћемо доцније видети, има у том погледу потпуно одрешене руке и не зависи од комитета, као његов колега у муниципалним варошима.

Будући су и судије чланови овог комитета, они према томе имају извесну власт над полицијом. Они на пример имају и да „читају the Riot Act“. (О овоме ће бити речи доцније у једном засебном реферату о личној слободи и митинзима). Наравно да се судије добро чувају да не предузму ма какав корак без претходне сагласности са обласним саветницима, члановима тог комитета, нарочито ако би то водило каквим новчаним издацима. За ово је интересантан случај, који је се десио у области Glamorganshire. У мају 1898. г. десе се велики нереди при штрајку рудара. Судије позову војску у помоћ и сместе је по приватним зградама, погодивши за војнике стан и храну. По завршеним нередима поднесе се рачун судијама, а ови обл. савету, у износу нешто више од £ 2703. Савет одбије исплату и судије се обрате Queen's Bench Division-у (виши суд) за један „mandamus“, наређујући обласном савету да ту суму исплати. Овај суд одбије да изда mandamus са разлога, да тај издатак има да сноси Круна а не област. Обласне судије су пледирале да су они локалне судије и према томе издатак, који су они створили, има да буде локалан, но горњи суд одговори: „Судије су чиновници (officers) Круне, ма да они имају локалну јурисдикцију“.

За пример обласне полиције узећемо полицију области Cheshire (Чеша).

На простору од 628.826 acres са 491.715 становника у овој области имамо: 446 констаблера (constables) и 109 полиц. чиновника (officers) и то: 77 sergeants (сержани), 19 inspectors (инспектори) и 13 superintendents (суперинтенданти) са једним Chief Constable (управник

полиције) на челу, који има и свог помоћника „deputy-chief constable“. (Овде можемо скренути пажњу, да се у Енглеској полицији од сержана, који одговара нашем каплару, до суперинтенданта закључно, зову officers). Према овоме долази од прилике 1 полицајац на 1000 становника.

Као год што у варошима имамо полициске дистрикте и полиц. станице, тако их исто имамо и по областима.

Цела област Чеша подељена је на 12 полиц. дистриката, чије ограничавање врши управник обл. полиције с погледом на: терен, простор, број становника и вредност имовине. Ова је подела потпуно независна и не мора имати никакве везе са административном поделом на дистрикте, са којима смо се раније упознали. Границе пол. дистриката може мењати у свако доба управник обл. полиције, кад нађе то за потребно. Шеф сваког дистрикта је један суперинтендант. Дистрикти се по том деле на извесан број полиц. станица, свака имајући за шефа једног сержана, који има под собом обично по 4—6 констаблера, а чију поделу врши дотични шеф дистрикта у споразуму са управником полиције.

У Чеша имамо ове полиц. дистрикте са следећим бројем париша који их сачињавају, бројем становника и простором:

Име дистрикта:	Број париша:	Број становника:	Простор:
1. Altrincham	33	79.750	62.173 acres
2. Broxton	87	27.558	77.970 „
3. Crewe	12	51.618	18.387 „
4. Dukinfield	5	7.822	16.789 „
5. Eddisbury	55	27.646	82.663 „
6. Middlewich	41	30.186	66.460 „
7. Nantwich	45	22.597	63.036 „
8. Northwich	28	45.489	34.272 „
9. Prestbury	42	34.457	88.077 „
10. Runcorn	28	34.585	30.718 „
11. Stockport	12	45.089	27.343 „
12. Wirral	56	65.496	59.532 „
Сврга	444	472.293	627.419 „
Borough of Dukinfield	1	19.422	1.407 „
(са засебном полицијом)			
Сврга	445	491.715	628.826 acres

I. Head Quarters (Хед куота = управа обл. полиције).

Управник полиције — Chief Constable — је један пензионисани п. пуковник, који је већ девет година на овом положају. Њега поставља и плаћа, као и код полиције муниц. вароши, надлежни комитет (Joint-Committee) обл. савета, који га по вољи и отпушта, но за овај положај, као и по варошима, кандидат мора бити примљен од Министра Ун. Дела. Поред њега у управи се налази: његов помоћник (deputy-chief constable), кога он поставља и који га помаже у раду и заступа у случају одсуства; један суперинтендант и неколико полицајаца на административној служби. Сви остали полицајци распоређени су на службу по области, осим неколико полицајаца датих у приватну службу.

Управник полиције врши стално обилажење свих полиц. дистриката у његовој области, а и већину полицијских станица, вршећи смотру над полицајцима; прегледајући рад, књиге, затворе, чистоту и т. д. и стављајући потребне примедбе. Сваки дистрикт обиђе бар једанпут месечно. Ради овога дат му је на расположење аутомобил. Према овоме управник полиције проведе више времена у области но у управи.

Моћ управника обл. полиције у погледу: постављања, произвођења, казне и отпуштања полицајца свих рангова, од констаблера до суперинтенданта закључно, је неограничена. Joint-Committee нема у томе никаквог права, као што га има на пр. Watch Committee у муниципалним варошима. Исто тако распоред полиц. снаге у области је апсолутно право управника полиције. Једино ограничење у овоме јесте, да управник полиције несме умањити нити увећати број полиц. снаге у својој области, без одобрења Министра Унутр. Дела.

Полиција дакле у области зависи једино и потчињена је једино свом управнику. Ниједна власт у области нема право да издаје на пр. старешини неког дистрикта или станице никакво наређење, нити да се меша у његов рад. Ако ко има против чега да се жали, или за шта да моли, има да се обрати непосредно управнику полиције. Како чак ни Joint Committee нема никаквог права мешања у организацију полиције и њен рад, то је она заштићена од сваког спољнег утицаја, што већ у муницип. варошима није у толикој мери, јер се тамо спољни ути-

цаји могу осетити преко чланова Watch Committee-та, који могу имати удела у кажњавању, смењивању, постављању, унапређивању и пензионисању полицајаца, ма да се то, у пракси бар, врло ретко дешава. У обл. полицији сва је моћ концентрисана у рукама управника, који никоме не одговара у погледу унутрашњег рада, будући само лично одговоран Joint Committee-у, да полиција потпуно одговара својој дужности.

Однос између управника обл. полиције и Министарства Унутр. Дела.

Као што смо видели и код полиције муницип. вароши, тако и овде, Министарство Унутр. Дела теориски нема никакво право над обл. полицијом. Према томе оно не може издавати никакве наредбе управнику полиције, већ само препоруке, које се увек са највећом пажњом усвајају. Но како Министарство сноси половину свих издатака на полицију, у виду помоћи обл. савету, то оно практички принуђава обл. савет да испуњава неке услове и прописе које Министарство изда у погледу једнообразности и доброг вршења полиц. службе, као: да за управника обл. полиције савет не може поставити лице за које Министарство не да свој пристанак; да област мора имати толики број полицајаца колико оно буде одредило (ни више ни мање); да се придржава прописа Министарства у погледу: дисциплине, одећа и остале опреме; да управа полиције мора подносити извесне повремене извештаје (које ћемо мало доцније видети) и т. д. Ради овога Министарство врши преко својих комисионера (Commissioner) повремену инспекцију целе обл. полиције (као што смо то видели код манчестарске полиције) и ако нађе што неисправно, тражи да се одмах учини измена, у противном укида држ. помоћ. Никад се још у пракси није десио случај да се ова помоћ заиста и укине. Сама претња да ће се ово учинити, довољна је да нагна обл. савет да учини жељену измену. Ово је једини пут да Министарство постигне смењивање неког управника обл. полиције, који би му изгледао да је неспособан за поверени му положај.

Управа обл. полиције дужна је да шаље Министарству Ун. Дела ове две врсте повремених извештаја: 1. тромесечни извештај о броју и распореду полиције у области (у који се морају унети и имена: постављених, пен-

сионисаних и отпуштених полицајаца — ако их је било у том међувремену) и 2. годишњи извештај о кривичним делима у области, у који се мора унети засебно број лица лишених слободе пре извођења пред суд (т. ј. стављених у полиц. притвор), а засебно број „позватих“ (summon) лица, да предстану полицији ради извођења пред суд. Суперинтенданти појединих пол. дистриката дужни су подносити управи сваког месеца овај извештај означен под 2.

Министар Унутр. Дела често сазива управнике појединих полиција у Лондон на конферисање.

II. Полициски дистрикт.

На челу полиц. дистрикта је суперинтендант. Његово је седиште у центру дистрикта и станује у згради подигнутој од обл. савета, снабдееном са довољним бројем одаја за канцеларије, стан суперинтендантов, салом за суђење, у којој заседава суд „petty session“ (ради суђења лакших кривица) и довољним бројем модерних апсана, које одговарају свима хигијенским условима и по свему сличним са онима описаним код манчестарске полиције. На овом месту да додамо само то, да зидови у апсанама морају бити апсолутно равни без икаквих испуска, који би могли служити за вешање. Чак и ланац од „W. C.“ (који се налази унутра) мора бити споља у ходнику. Ако је женско лице затворено, кључ од ћелије не сме бити ни у ком случају код мушког лица, већ код жене, обично жене лиферанта хране (и куvara истовремено) апсеника, који станују у истој згради. Свака ћелија мора имати електр. звонце, на чији знак чувар мора доћи. Какве су апсане у енгл. полицији доста је да наведемо овај факат, да су за време рата, због нагомиланости по великим варошима, многи путници, не могући наћи преноћиште по хотелима, користили се полиц. апсанама.

Суперинтендант дистрикта има обично 1 инспектора и неколико нижих чиновна на канцеларијској (административној) служби. Остали полицајци који су под њим, налазе се распоређени по полиц. станицама, чији број зависи од величине дистрикта. Распоред њихов врши он сам, наравно да то има да одобри управник обл. полиције. Он је одговоран управнику за добро вршење службе у дистрикту, дисциплини и понашању полицајаца. Он стално врши обилажење свог дистрикта, уверавајући се лично на лицу места о вршењу службе и контролишући рад

шефова појединих полиц. станица. Дистрикт је везан телефоном са свима својим станицама, а такође дистрикти су повезани између себе и са Управом. Суперинтендант подности управнику недељни извештај о свему што је се десило у његовом дистрикту (осим важних и хитних случајева о којима извештава одмах телефоном а за тим и писмено), а он такве извештаје у виду рапората добија телефонским путем сваког дана од шефова подручних му станица.

Полициски дистрикт мора имати ове књиге: 1. „Главна књига рапората“, у коју се уносе сви рапорти полиц. станица или постаја. У њој су ове рубрике: тек. број, датум, број и лист „ручне књиге за рапорте“ констаблера, који је тај случај доставио и који је одмах морао о томе унети реферат у своју ручну књигу (целна књижица о којој смо говорили код манчестарске полиције), садржај рапорта и примедба. 2. „Књига оптужби“, у коју се уносе подаци из прве књиге. У њој су рубрике: тек. број, датум, када је се крив. дело десило, име и презиме и стан оптуженог лица, степен његовог образовања, старост, висина, тен, коса, очи, особени знаци, име тужиоца, адреса тужиоца (т. ј. ако је прив. тужилац), имена сведока, ко га је лишио слободе, шта је при личном претресу нађено: а) од личних ствари и в) од украдених ствари и где су оне сада; ко га је примио у затвор и дан и час, коме је суду предат и кад (дан и час), како је осуђен од суда, примедба суда (ако је било какве), колико је сати био у притвору, дан и сат кад је пуштен или предат суду, шта је било са одузетим стварима, класификација кривице, и колико је од казне ушло у полиц. пенциони фонд. 3. „Апсеничка књига“ у коју се уводи, колико је оброка који притвореник примио. 4. Књига „тешких кривица“ из које се шаљу подаци управи ради уношења у регистар за идентификовање криваца (који смо видели код манчестарске полиције) а по том она их шаље „Scotland Yard“-у у Лондону, где се налазе сви подаци за све кривце и осуђивана лица у земљи.

III. Полициске станице и постаје.

Сваки полиц. дистрикт има извесан број полиц. станица, распоређених по разним тачкама дистрикта. Станице су смештене у зградама подигнутим од обл. савета, снабдевеним са станом за шефа станице, канце-

ларијама и 2—3 апсанске ћелије, у свему сличним са апсанама дистрикта. (Интересантно је, да, немогући инсталирати центр. грејање у већем обиму за овакву једну релативно малу зграду, оне су снабдевене са извесним апаратом, смештеним у подруму зграде, не већим од обичне пећи, који даје централно грејање само за — апсане!). Свака станица, као и дистрикт, мора имати бар једна угодна носила.

Шеф станице је сержан, који са собом обично има још једног констаблера. Сержан има под собом извесан број констаблера (обично 4—6), који су распоређени по разним тачкама реона те станице, обично у сваком селу је смештен по један. Сваки од ових констаблера станује у једној приватној кући, коју му буде одредила управа полиције, која мора бити на раскршћу путева или у близини његовој, чији закуп плаћа обл. савет. На свакој оваквој кући мора бити знак (грб области) истакнут на видном месту тако, да свако лице може на први поглед видети да ту станује полицајац. Ово су постаје. Сержан као шеф станице има под својом влашћу све постаје и он је одговоран свом суперинтенданту за цео поверени му реон. Констаблери пак постаја одговорни су своме сержану сваки за свој ограничени им реон.

Као што управник обл. полиције стално обилази дистрикте уверавајући се лично да суперинтенданти тачно врше своју дужност, а ови обилазе своје сержане на станицама, надгледајући такође њихово вршење дужности, тако и сержан мора обилазити своје констаблере. Ради овога сержан изради један распоред (који се мора мењати сваког месеца), у коме је означена маршрута сваком констаблеру којом има да прође када му је ред службе, и означене тачке састанака са сержаном на свака два сата на тој маршрути (исто као што смо видели код манчестарске полиције да се ради по варошима). Приликом ових састанака сваки констаблер предаје рапорт сержану, који мора бити потписан, у коме уноси да ли је се и шта десило у његовом реону. Не буде ли констаблер био у заказаном времену на одређеном месту, има да да изјашњење и искуси казну коју му суперинтендант буде одредио. Како је реон који сержан има да обиђе доста велики, он то врши бициклом. Чим је се сержан вратио са овог обилажења, он уноси у свој „дневник“, у коме стоји распоред његових људи, извештај: кад је пошао у обилажење, кога је констаблера

где нашао, какав је рапорт од кога примио, шта је се десило (ако је чега било) и кад је се вратио. Овакав исти извештај одмах по том подноси телефоном дистрикту.

Од овог распореда, у коме је сержан одредио патролирање и тачке састанака са констаблерима, даје се једна копија суперинтенданту дистрикта, као и сваком констаблеру за његову територију. Према овоме суперинтендант зна сваког момента дана и ноћи, тачно на коме му се месту односно тачци налази који сержан и констаблер, а сержан то исто зна о својим констаблерима. На основу овога суперинтендант лично, или преко свог инспектора контролише своје сержане, да ли тачно врше своју дужност, одлазећи у извесно доба дана или ноћи на поједине тачке састанака, где они требају у том моменту да буду. Ово стално контролисање веће власти мањих (од управника до сержана) у свако доба дана и ноћи и строге казне у случају неисправности, довели су до савршено тачног вршења дужности. Наравно да је ово омогућено само тим, што полиција има да врши само своју стриктно полиц. дужност и то дужност „превентивне полиције“ и што има довољно времена за одмор — као што ћемо мало час видети. Констаблери по постајама и сержани по станицама никад се не држе више од 5 година на истом месту, јер постају сувише пријатељски односи између њих и појединих грађана. Са овога истог разлога никад се у дистрикту не држе полицајци рођени у тој околини.

Главна је дужност констаблера спречавање крив. дела. (Превентивна полиција). Он мора на најмање станице обраћати пажњу. Пре свега мора се старати да упозна сва лица на његовој територији и њихове карактерне особине. Свако лице, коме је констаблер потребан, зна где му је стан и тамо га тражи — ако он у то време није „на дужности“. Констаблер се никад не сме без одобрења свог старешине удаљити са своје територије. Наравно да сме, кад није на служби, ићи у шетњу по својој територији.

Деси ли се какво крив. дело, он лишава кривца слободу (ако је случај такав, да има права на то) и спроводи га станицу — сержану. У важном случају одмах извештава приватним телефоном сержана, или ако нема у близини телефона, шаље кратак писмени извештај по неком лицу. Но у сваком случају мора одмах на лицу места унети у своју ручну књигу рапората тачан опис догађаја и потписати је. Чим стигне у станицу даје по-

нова опширан писмен рапорт сержану, а овај му потписује његов реферат у ручној књижици, како констаблер не би могао ништа више додавати или мењати, па га по том враћа на своје место. Сержан за тим са својим извештајем и рефератом констаблеровим спроводи кривца суперинтенданту. Сержан лице лишено слободе не сме држати у станичном затвору дуже од 24 часа, већ га у том времену мора спровести дистрикт, где постоји суд. Ако је се десило дело такво, где констаблер нема права да кривца лиши слободе (они у припремном курсу уче кад имају права на ово а кад не), он пише реферат у своју књигу, подноси о том извештај свом сержану чим га види на првом месту састанка, овај по том извештава дистрикт, а дистрикт извештава секретара суда „petty sessions“ тражећи да му изда дозволу за позив (summon) тог лица. Кад му овај то да, дистрикт позива то лице да му предстане одређеног дана и часа ради извођења пред суд.

Ако је се десило злочин, констаблер пише реферат у своју књигу на лицу места и одмах згодним путем извештава сержана, овај дистрикт, а дистрикт управу тражећи детектива (ако га већ нема при руци), који има да врши увиђај (они кад кад врше увиђаје и у место согонер-а), тражи отиске и остале трагове (јер су они, као што смо видели код манчестарске полиције „истражна полиција“, чија је дужност потпуно одвојена од униформисане — превентивне — полиције). Обично ово раде по два детектива заједно. Они се налазе у управи и одатле се шаљу по потреби у поједина места у области. Кад кад их има по 2—3 у једном или два већа дистрикта. Управа их добија из Лондона или већих центара, где се претходно тренирају у нарочитим курсевима. По потреби, у тешким случајевима, свака полиција има право да тражи помоћ чувених детектива из Scotland Yard-а, преко Министарства Ун. Дела.

При суђењу исказ даје полицајац (као сведок), који је кривца на делу ухватио, усменим путем, и његова ручна књига реферата служи му да се потсети свих појединости.

У припремном курсу се констаблери, поред осталог, нарочито тренирају за израду нацрта тако, да у сваком делу, где је то потребно, уз свој реферат сержану дају и нацрт места где је се тај случај десило, уцртавајући са ванредном јасношћу апсолутно све што је по-

требно, уносећи све потребне коте, што необично помаже суд и истрагу. Истовремено он изузима и писмени исказ од сведока очевидаца и све то спроводи као што мало час рекосмо сержану, овај то са својим извештајем суперинтенданту, а овај пак са својим извештајем спроводи управнику.

Констаблер не сме бити дуже на служби од 8 час. дневно (ако је дуже због неке истраге, тражења кривца и т. д. мора му се дати нарочита награда за прековремену службу), шест дана недељно и мора му се дати бар десет дана годишње за одмор (holiday). Сви полицајци без разлике могу бити жењени. Као што рекосмо, констаблери станују по приватним кућама (постаје) које одабира и плаћа управа и које морају бити пристojног изгледа и одговарати положају констаблера. Чим је полицајац (констаблер или официр) завршио своју службу (т. ј. није више „на служби“), одлази својој кући, облачи цивилно одело (ако хоће) и у том оделу има право да пуши, занима се спортовима и чини све оно што је дозвољено и обичним грађанима — осим да одлази у кафане. Но и у овима приликама мора пазити на своје понашање. По речима искусног deputy-Chief Constable-а (који је своју каријеру отпочео пре 30 год. као констаблер): „Живот и дружење полицајца са осталим светом (кад је „ван службе“ и у цивилу) има благотворног утицаја на околину, јер он и тада мора пазити на своје понашање и давати леп пример осталима и у свом приватном животу.“

Полицајци у областима, као и они по варошима, нису наоружани ничим другим сем са „гумом“.

Они поклањају нарочиту пажњу хватању шофера који возе непрописаном брзином. За ово имају згодан начин. Поставе се два констаблера на два различита тачкама. Сваки од њих има нарочиту таблицу у коју уноси бројеве свих аутомобила који туда прођу, са часом, минутом и секундом проласка и правца кретања. То исто чини и онај други констаблер на његовом месту. По том се ове карте сравњују и према раздаљини тачака налази се, да ли је и који шофер возио непрописном брзином (која је на различитим путевима и различитим тачкама различита). Да се шофер не би могао бранити нетачношћу сата неког констаблера, суперинтендант пре „осматрања“ састане се на средокраћу са обојицом констаблера и сравни њихове сатове са својим (што унесе

у таблице), а то исто учини и по завршеном „осма-трању“.

Оваквим начином распореда и рада полиције у обла-стима, као што га изнесмо, постиже се: 1. да полиција преко својих најмањих делова — постаја — познаје свако лице у својој области, па према томе и у целој земљи, што необично помаже проналажењу и хватању кривца; 2. да ниједно лице не може доћи у неки крај земље, где неће полицајцу одмах пасти у очи као непознато; и 3. што је можда најважније, полиција је увек на „лицу места“, било да спречи извршење неког дела, било да се по његовом извршењу одмах изврши увиђај и отпочне гоњење или проналажење кривца, што код нас општ. власти са разних разлога често намерно онемогућавају, прикривајући кривце — своје грађане — а да не говоримо о факту, да полиц. чиновник стигне да изађе „на увиђај“ обично после неколико дана а кад — кад и недеља, кад су сви трагови потпуно уништени, а чешће пута посредништвом месне власти кривац са оштећеним „намиреним“ и прикривеним. Овде пак, чим се у неком месту деси крив. дело и кривац се не ухвати на лицу места, одмах се телефоном известе све околне полиц. станине и дистрикти, а по потреби и управе су-сетних полиција, и у року од неколико сати, најдаље неколико дана, кривац се ухвати. Наравно да за оваку ревност полицајаца у проналажењу кривца доста чине и нарочите награде које им се у овим приликама дају, о којима смо у I. извештају говорили, а осим тога ово им служи за авансовање у служби.

Хваљење овог система је непотребно, јер су резул-тати оваког рада истакли енгл. полицију на прво место у свету. И што је најглавније, све се ово постиже са релативно малим бројем полицајаца, јер као што ре-космо, свега један полицајац долази сразмерно на 1000 грађана.

Издаци на полицију области Чеше износе око F 80'000 годишње (од које суме половину сноси држава). Сви новчани издаци (плате, плаћања станова, ванредни додаци, селидбени трошкови и остали материјални из-даци) за поједине полициске дистрикте, врше се преко дотичних суперинтенданата. За сваки издатак суперин-тендант шаље требовање управнику обл. полиције, које овај одобрава и шаље обласној благајни, која исплаћује дотичну суму суперинтенданту.

У својој администрацији, где год је и у колико год је то могуће, полиција се служи формуларима, да би се уштедила радна снага.

У свему осталом, као што рекосмо, полиција у области је истоветна са полицијом у муниципалним ва-рошима.

О платама полицајаца и реформама у полицији го-ворићемо још доцније, док Парламенат усвоји предло-жени закон о изменама у полицији, који се сада пред-њим налази и док се заврши ово страховито превирање у енгл. полицији и у опште радничким класама (што има тесне везе једно с другим), којом ћемо приликом изнети узроке и последице овога, што може такође бити од велике користи као опомена и искуство другим полицијама — односно државама. Сада можемо само рећи, да је влада у јулу о. г., не чекајући на реферат комисије која је била образована да проучи и поднесе предлог за потребне измене и побољшања код полиције (а пред претећим општим штрајком полиције, који је имао и политички карактер), решила, да почетна плата констаблера у метрополитанској полицији не може бити мања од 70 шилинга недељно, с правом на периодске повишице и то да им се има рачунати од 1. априла т. г., како би овим и другим важним уступцима и побољша-њима придобила за себе већину у полицији — што је за моменат и успела. Но већ у августу је отпочео пар-цијални штрајк (не због рђавих материјалних услова, већ што им се по закон. предлогу, који је сада пред Парламентом, забрањује стварање полициског union-а и афилиација са Trade Unions-има т. ј. организованим рад-ничким класама), који је местимично имао тешких по-следица (нарочито у Луверпулу) и који је још у про-цесу. Због овога је у Metropolitan-ској полицији отпу-штено до сада 1085 полицајаца.

33214